

Sous la coordination de
Éric CASTAGNE

LES ENJEUX DE L'INTERCOMPRÉHENSION
THE STAKES OF INTERCOMPREHENSION

l'epure
EDITIONS ET PRESSES UNIVERSITAIRES DE REIMS

Organisateur du colloque et responsable de l'ouvrage
ERIC CASTAGNE

Conception, mise en forme et composition de l'ouvrage
ERIC CASTAGNE

Conseils en stratégie
fridiom.eu & cybercampus.eu

Première de couverture de l'ouvrage
Logos : **services communication Conseil Général des Hautes-Alpes, ministère de la Culture et de la Communication, Université de Reims Champagne-Ardenne**

Quatrième de couverture de l'ouvrage
Service communication Conseil Général des Hautes-Alpes

Programme ICE et collection ICE
Direction : **ERIC CASTAGNE** <eric.castagne@univ-reims.fr>

ISBN 978-2-915271-17-1

© 2005-2007 – Les auteurs, le CIRLLLEP EA 3794 / URCA – tous droits réservés. Pour les deux versions papier et électronique.

Le Code de la propriété intellectuelle n'autorisant, aux termes de l'article L.122-5, 2° et 3°a, d'une part, que les "copies ou reproductions strictement réservées à l'usage privé du copiste et non destinées à une utilisation collective" et, d'autre part, que les analyses et les courtes citations dans un but d'exemple et d'illustration, "toute représentation ou reproduction intégrale ou partielle faite sans le consentement de l'auteur ou de ses ayants droit ou ayants cause est illicite" (art. L. 122-4). Cette représentation ou reproduction, par quelque procédé que ce soit, constituerait donc une contrefaçon sanctionnée par les articles L. 335-2 et suivants du Code de la propriété intellectuelle.

Sous la coordination de
Éric Castagne

LES ENJEUX DE L'INTERCOMPRÉHENSION

THE STAKES OF INTERCOMPREHENSION

avec les contributions de · *with contributions from*

Claire BLANCHE-BENVENISTE, Ulla BÖRESTAM, Lera BORODITSKY,
Filomena CAPUCHO & Pierre ESCUDÉ, Éric CASTAGNE,
Augustin GIOVANNONI, Erik HEMMING, Pierre JANIN,
Stavros KAMAROUDIS, Bernard LAKS, Ludmila MEŠKOVÁ,
Ketty SALEM, Jean-Emmanuel TYVAERT, Tsvia WALDEN, Gerd WOTJAK

avec le soutien de · *with the support of*

Conseil Général des Hautes-Alpes
Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France
CIRLLLEP EA 3794 de l'Université de Reims Champagne-Ardenne

Collection ICE

lepure
ÉDITIONS ET PRESSES UNIVERSITAIRES DE REIMS

For to be free is not merely to cast off one's chains, but to live in a way that respects and enhances the freedom of others.¹

Nelson Rolihlahla Mandela²

-
- 1 "Être libre, ce n'est pas seulement se débarrasser de ses chaînes, c'est vivre d'une façon qui respecte et renforce la liberté des autres." Extrait de *Long Walk to Freedom* (1995). Ed. Little Brown & Co. Traduction en français par Jean Guiloineau publiée aux Éditions Fayard sous le titre *Un long chemin vers la liberté*.
 - 2 Détenu en prison pendant 26 ans pour raisons politiques, Nelson Rolihlahla Mandela fut élu président de l'*African National Congress* en 1991. Il conduisit avec Frederik W. de Klerk les négociations qui abolirent l'apartheid et qui établirent la démocratie en Afrique du Sud, pour lesquelles ils se virent attribuer le prix Nobel de la paix en 1993.

Table des matières

Table of contents

Remerciements · <i>Acknowledgements</i>	11
Introduction	13
Introduction (in English language)	15
Première partie · <i>First part</i>	
Colloque international pluridisciplinaire Gap 2005	17
<i>International pluridisciplinary conference Gap 2005</i>	
Intercompréhension fonctionnelle entre langues	19
Functional intercomprehension between languages	20
Journées Internationales sur l'InterCompréhension Européenne	21
La route de la lumière	22
Synthèses des exposés oraux en multiples langues	25
français · <i>French</i>	27
anglais · <i>English</i>	33
allemand · <i>German</i>	39
arabe · <i>Arabic</i>	47
chinois simplifié · <i>simplified Chinese</i>	53
chinois traditionnel · <i>traditional Chinese</i>	61
espagnol · <i>Spanish</i>	69
grec · <i>Greek</i>	77
hébreu · <i>Hebrew</i>	85
italien · <i>Italian</i>	91
néerlandais · <i>Dutch</i>	97
polonais · <i>Polish</i>	103
portugais · <i>Portuguese</i>	109
roumain · <i>Romanian</i>	115
russe · <i>Russian</i>	121
slovaque · <i>Slovak</i>	127
suédois · <i>Swedish</i>	133
tchèque · <i>Czech</i>	139
turc · <i>Turkish</i>	145

Seconde partie · <i>Second part</i>	
Les enjeux de l'intercompréhension	151
<i>The stakes of intercomprehension</i>	
Chapitre 1. Intercompréhension et langue(s)	153
<i>Chapter 1. Intercomprehension and language(s)</i>	
Transparences lexicales entre langues voisines	155
par Éric Castagne (Reims, France)	
Formes de compréhension approximative	167
par Claire Blanche-Benveniste (Aix-en-Provence & Paris, France)	
De l'approximation dans la relation phonétique/phonologie	181
par Bernard Laks (Nanterre, France)	
Chapitre 2. Intercompréhension et pensée(s)	201
<i>Chapter 2. Intercomprehension and thought(s)</i>	
L'intercompréhension et la parole absente : le rôle du silence dans la traduction du récit de Caïn et Abel	203
par Tsvia Walden (Beit-Berl, Israel)	
Linguistic Relativity	211
by Lera Boroditsky (Stanford, United States of America)	
Lexiques et syntaxe, mémoire et identités	221
par Jean-Emmanuel Tyvaert (Reims, France)	
Chapitre 3. Intercompréhension et société(s)	233
<i>Chapter 3. Intercomprehension and society(ies)</i>	
Exil, pluralité et sens commun : enjeux sociaux et linguistiques de la compréhension intersubjective	235
par Augustin Giovannoni (Aix-en-Provence, France)	
Interscandinavian comprehension from different angles	249
by Ulla Börestam (Uppsala, Sweden)	

Chapitre 4. Intercompréhension et culture(s)	265
<i>Chapter 4. Intercomprehension and culture(s)</i>	
Les aspects interculturels de la communication dans le monde des affaires	267
par Ľudmila Mešková (Banská Bystrica, Slovaquie)	
Le lexique, reflet et mémoire des relations transculturelles	279
par Gerd Wotjak (Leipzig, Allemagne)	
Le rôle de la littérature et de la traduction littéraire dans l'interculturel	299
par Ketty Salem (Alep, Syrie)	
Chapitre 5. Intercompréhension et formation(s)	313
<i>Chapter 5. Intercomprehension and education</i>	
L'intercompréhension entre le grec et le turc : mythe ou réalité ?	315
par Stavros Kamaroudis (Florina, Grèce)	
Genres, strategies and competences included in the practices of reading used in the higher education	323
by Erik Hemming (Mariehamn, Finlandia)	
Euromania, méthode d'apprentissage disciplinaire en intercompréhension des langues romanes en fin d'école primaire	331
par Filomena Capucho (Viseu, Portugal) & Pierre Escudé (Toulouse, France)	
Chapitre 6. Intercompréhension et diffusion(s)	339
<i>Chapter 6. Intercomprehension and diffusion</i>	
L'intercompréhension : quel rôle pour l'administration ?	341
par Pierre Janin (Paris, France)	

Remerciements

Acknowledgements

Nous tenons à remercier les intervenants pour leur participation active au colloque *Efficiencie de l'intercompréhension : approche holistique*, ainsi que les rédacteurs des articles présentés dans cet ouvrage.

Nous tenons à remercier les partenaires qui ont soutenu l'organisation de ce colloque et la réalisation de cet ouvrage :

- le Conseil Général des Hautes-Alpes, Monsieur le président Auguste Truphème et Monsieur le vice-président Christian Séard;
- la Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France - ministère de la Culture et de la Communication, Monsieur le délégué général Xavier North, Monsieur le vice-délégué général Jean-François Baldi, et Monsieur le chargé de mission pour le pluri-linguisme, le français dans le monde et la francophonie Pierre Janin;
- le CIRLLLEP EA 3794 de l'Université de Reims Champagne-Ardenne et son directeur, Jean-Emmanuel Tyvaert.

Puissent cette manifestation et cet ouvrage servir le rayonnement de ces institutions, et soutenir l'intérêt qu'elles portent à l'intercompréhension.

Nous tenons à remercier très chaleureusement tous les amis qui ont aidé à proposer des synthèses en multiples langues dans cet ouvrage : Anna Anastasiadi-Simeonidi, Neslihan Beaufort, Cécile Brion, Filomena Capucho, Mariella Causa, Tilman Chazal, Ching-Yi Chen, Felicia Constantin, Bart Defrancq, Fatima El Alami, Alena Halušková, Erik Hemming, Ludmila Mešková, Pablo Pérez Vega, Anita Račáková, Milan Slobodník, Olimpia Tsaknaki, Tsvia Walden, Tansu Yaralı, Anna Zakharova.

Nous tenons à remercier tout particulièrement :

- Erik Hemming qui a accepté de relater sous la forme de synthèses sa réception des exposés oraux et de la table ronde du colloque;
- fridiom.eu et cybercampus.eu pour leurs soutiens stratégiques et techniques multidimensionnels;
- Gisèle et Jean-Yves Baudry, François-Olivier Chartier, Jean-Louis Dangauthier et Jean-Marie Grulier pour leur aide active sur place;
- Cécile Brion, Mélisandre Caure, Tilman Chazal, Pierre Frath, Isabelle Royer et Jean-Emmanuel Tyvaert pour leur aide.

Introduction

Éric Castagne

À l'heure de la mondialisation qui accentue la mobilité des personnes, les échanges marchands, la communication, la pauvreté et les tentatives de sa résolution, les conflits et les tentatives de leur règlement, l'intercompréhension des peuples entre eux doit être placée plus que jamais au centre des préoccupations des collectivités et des individus. Désormais, s'il est clair que les citoyens du monde entier, originaires de multiples pays marqués par des populations, des histoires, des langues, et des cultures variées et souvent très anciennes, ne peuvent plus vivre sans se comprendre, il reste à déterminer comment ils peuvent se comprendre.

La mondialisation de l'information et de la connaissance dont la diffusion se fait plus que jamais en de multiples langues grâce à l'action de diffuseurs nombreux, variés et inconditionnellement ouverts comme Internet, ne permet pas d'envisager de se satisfaire à court et à moyen terme du choix d'un seul idiome et d'une seule culture de référence. Le multilinguisme dans l'acception courante du terme (plus précisément ce que les linguistes appellent le plurilinguisme) est alors l'une des solutions envisagées, mais il rencontre plusieurs limites ("Tout le monde peut-il étudier plusieurs langues ?" "Combien de langues un individu donné peut-il raisonnablement parler ?" "Les traducteurs peuvent-ils tout traduire ?") et il est très coûteux (la compétence d'expression demande un investissement en temps et en énergie aussi bien pour son acquisition que pour son entretien). Une autre des solutions envisagées est l'intercompréhension (infra p. 19), qui réunit de nombreux avantages, dont le fait d'être efficace dans la plupart des situations de la vie quotidienne : elle permet efficacement et à moindre coût d'accéder en *version originale* à la connaissance, de communiquer avec précision, et d'accorder aux peuples une véritable autonomie.

L'accroissement de la pauvreté au niveau mondial, qui place de plus en plus de personnes en situation de déficit informationnel et de carence éducative, et par conséquent en situation de précarité, pourrait être en partie enrayé par l'accès libre et ouvert à la connaissance, qui passe par la reconnaissance des langues comme étant à la fois des supports cognitifs, des vecteurs culturels et l'espace vital des sociétés du savoir et de la connaissance, pour lesquelles la diversité et le pluralisme sont synonymes de richesse et d'avenir.

Sachant que l'avenir durable des peuples dépend à la fois des solidarités ou des ruptures nationales, et de la situation internationale, et que les conflits trouvent leur origine dans les climats de peur et de suspicion mu-

tuelles par méconnaissance, par désinformation ou par incompréhension mutuelles, les dirigeants actuels sont dans l'obligation de choisir de soutenir l'expérience d'un monde un et multiple à la fois, qui établit des liens et des ponts entre les diverses sociétés, les divers peuples et les diverses civilisations. La prévention et la résolution des conflits, l'une et l'autre de plus en plus internationalisées, passent par le rapprochement des sociétés, des populations et des civilisations : l'intercompréhension, c'est l'intégration simultanée de l'autre en soi et de soi dans l'autre. Les dirigeants actuels sont-ils en mesure d'écouter ce discours ?

Le présent ouvrage est le résultat d'une collaboration menée depuis plusieurs années, avec une grande exigence de qualité, entre des acteurs internationaux, de divers continents, venant de pays dont certains sont en conflit. Comme manifeste en faveur de la paix et de la bonne intelligence, ce livre offre quelques clés pour :

- construire dans un esprit collaboratif et pluridisciplinaire une recherche scientifique qui vise à répondre à des besoins concrets actuels avec pour objectif l'efficacité
- fonder l'intercompréhension des peuples entre eux
- comprendre les *enjeux* linguistiques et culturels, internationaux, actuels et à venir.

Cette intercompréhension des peuples passe par la rencontre des personnes : vivre ensemble pendant quelques jours et construire ensemble une réflexion ouverte et concrète est une méthodologie particulièrement efficace, même à l'heure du large développement des visioconférences. Mais la tenue d'un colloque reste insuffisante si on ne fait pas *comprendre* au plus grand nombre l'esprit et l'ambiance dans lesquels ont été menés les travaux et les débats.

Afin de traiter ce thème de manière holistique (c'est-à-dire dans sa globalité, tant sur le plan du fond que de la forme), le volume est articulé en deux parties. La première propose en multiples langues une synthèse subjective, représentative d'une réception particulière de toutes les interventions présentées oralement au colloque international *Efficiences de l'intercompréhension : approche holistique*. La seconde rassemble les contributions d'intervenants du colloque (originaires d'Europe, du Moyen-Orient et des États-Unis) à la réflexion générale, élaborées sur la base de leur communication et enrichies par les débats et des approfondissements ultérieurs.

La structure duale de l'ouvrage permet une lecture à plusieurs niveaux. Chaque partie peut se lire indépendamment et longitudinalement. Chaque sous-partie, organisée selon des axes bien définis, comprend un ou plusieurs textes, qui peuvent se lire indépendamment ou transversalement.

Introduction

Eric Castagne

English translation by

Pierre Frath and Christopher Gledhill

Globalisation has certainly increased mobility, trade and communication. It has also increased poverty, as well as attempts at reducing it, and the number of conflicts, as well as peace-making efforts. Clearly, mutual understanding between the people of the world has never before been a more powerful issue. Whatever our origin, culture and history, we cannot go on without understanding each other. The question is how.

More and more information and knowledge in many languages is spreading faster than ever before through the Internet and other channels, and this means that resorting to just one language – English – cannot be a satisfactory solution. Multilingualism, i.e. what linguists call plurilingualism, is a solution but it has limitations. "Can anyone learn a large number of languages?", "How many languages can one reasonably be expected to speak?", "Can a professional translator translate everything?": these are but a few of the questions plurilingualism generates. Plurilingualism is also very costly: expression skills demand a lot of work and effort for acquisition as well as for maintenance. Another solution is intercomprehension (see p. 20 below). Speaking in one's own language and being understood is certainly an efficient way of communicating. It allows for more precision and expressivity. It also offers a measure of autonomy to all linguistic communities.

Increasing poverty entails a dearth of information and education, which means even more precariousness and poverty. Free and open access to knowledge could be a solution, if all languages are recognised as natural cognitive vehicles and cultural vectors.

Conflicts often originate in misunderstanding and ignorance. Bridge-building between communities, cultures and countries should be very high up on governments' agendas, and the development of intercomprehension could be a powerful weapon to help them establish mutual understanding.

This book is the result of large scale collaboration between researchers from all over the world, some of them from countries at war. It purports to be a manifesto for peace and good will, and it offers a few clues for:

- the development of collaborative pluridisciplinary research to solve concrete problems as efficiently as possible.

- the foundations of intercomprehension
- an understanding of what is at stake, linguistically and culturally.

Conference participants came from Europe, the Middle-East and the United States. For us this meant putting intercomprehension into practice, i.e. meeting at the conference, living together for a few days, and jointly building up an open and concrete theory as well as an efficient methodology. Yet academic conferences are not enough if we are to try and make the public at large understand the meaning of the outcomes and the atmosphere of the debates.

The book is divided into two main parts. The first, *Efficiency of Intercomprehension: a Holistic Approach*, offers a personal synthetic view on the papers delivered at the conference. The second presents the papers, which take into account follow up discussions. This dual structure allows for multiple entry reading, and each part may be read on its own.

Première partie • *First part*

**Colloque international pluridisciplinaire - Gap 2005
"Efficience de l'intercompréhension : approche holistique"**

***International pluridisciplinary conference - Gap 2005
"Efficiency of intercomprehension: holistic approach"***

Cette partie présente le cadre, les concepts, la stratégie et l'esprit du colloque.

Au sommaire de cette partie :

- Intercompréhension fonctionnelle entre langues 19
- Fonctionnal intercomprehension between languages 20
- Journées Internationales sur l'InterCompréhension Européenne 21
- Synthèses des exposés oraux en multiples langues 25

Intercompréhension fonctionnelle entre langues

L'intercompréhension fonctionnelle entre langues, c'est par exemple accéder à la compréhension d'articles de journaux portugais, espagnols, italiens, français, anglais, allemands, néerlandais (ou en toute autre langue), sans parler ces langues. C'est aussi un Français qui comprend un Allemand à Berlin ou qui renseigne un Italien à Paris, chacun parlant sa propre langue maternelle et comprenant la langue maternelle de l'autre. Ce sont des chercheurs qui échangent des idées et des innovations culturelles et industrielles ou des chefs d'entreprise qui négocient des contrats, chacun utilisant sa langue maternelle.

L'intercompréhension fonctionnelle entre langues contribue à établir de manière fiable la "communicance" :

- dans le domaine de l'acquisition de l'information : elle permet d'une façon très pratique d'accéder en version originale à la connaissance (veille informationnelle et technologique plus performante) ;
- dans le domaine de la communication de l'information : elle apprend à communiquer synthétiquement, clairement et justement (ce qui est capital dans les échanges industriels et économiques) ;
- entre citoyens : elle assure au plus grand nombre d'entre eux l'autonomie dans la plupart des situations de la vie quotidienne, professionnelle et personnelle.

L'intercompréhension fonctionnelle entre langues pourrait être diffusée très rapidement en Europe. Grâce à l'expérience de plusieurs projets en cours, les principes méthodologiques de l'éducation à l'intercompréhension ont été identifiés, analysés et développés pour accélérer l'acquisition des compétences de compréhension écrite et orale en plusieurs langues dans des domaines généraux et spécialisés, ainsi que l'acquisition de nouvelles compétences d'expression écrite et orale dans sa langue maternelle pour une meilleure communication plurilingue. Un schéma de large dissémination est déjà en cours de réalisation : un peu partout, des chercheurs œuvrent avec divers groupes, dans plusieurs régions d'Europe et du monde. Pourquoi ne pas envisager le développement systématique du réseau de l'intercompréhension entre langues romanes, langues germaniques, langues nordiques, langues slaves, ...

L'intercompréhension fonctionnelle entre langues apporte une innovation en culture, en communication et surtout en stratégie.

Functionnal intercomprehension between languages

Functional intercomprehension between languages means, for example, be able to understand articles from newspapers written in Portuguese, Spanish, Italian, French, English, German, Dutch language (or in any other language), without speaking these languages. Or when a French person can understand a German person in Berlin or inform an Italian in Paris, each speaking their own mother tongue and understanding the mother tongue of the other. Or when researchers exchange ideas and cultural and industrial innovations or business managers negotiate contracts, each using their mother tongue.

Functional intercomprehension between languages contributes to establish "communicance" in a reliable way:

- in the field of the acquisition of information: it makes it possible, in a very practical way, to get inform (more efficient informational and technological knowledge management) in original version;
- in the field of the communication of information: it helps communicate synthetically, clearly and precisely (which is capital in the industrial trade and economics);
- between citizens: it guarantees autonomy in the majority of the professional, personal and everyday life, to the greatest number of them.

Functional intercomprehension between languages could be established very quickly in Europe. Thanks to several projects in progress, the methodological principles of education to intercomprehension were identified, analyzed and developed to accelerate how to get competences in written and listening comprehension in several languages in both general and specialized fields, as well as how to get new competences in writing and speaking in mother tongue for a better multilingual one's communication. A diagram of broad dissemination is already under development: everywhere, researchers work with various groups, in several areas of Europe and of the world. Why should we not consider the systematic development of the network of intercomprehension between Romance, Germanic, Nordic, Slavic languages, ...

Functional intercomprehension between languages represents an innovation in culture, in communication and especially in strategy.

Journées Internationales sur l'InterCompréhension Européenne

Les premières Journées Internationales sur l'InterCompréhension Européenne, organisées par le programme ICE du Centre Interdisciplinaire de Recherches en Linguistique Et Psychologie cognitive (CIRLEP EA2071), la Région Champagne-Ardenne, la Ville de Reims et le programme Socrates "Médiation Culturelle et Sociétés de l'Europe Méditerranéenne", ont réuni à Reims, du 30 juin au 2 juillet 2003, des chercheurs d'Europe et du Canada autour du thème *Intercompréhension et Inférences*³, avec l'objectif de contribuer à l'étude des stratégies inférentielles développées dans le cadre de l'accès à la connaissance par les textes et de confronter les points de vue des disciplines concernées.

Pour les deuxièmes Journées Internationales, le Conseil Général des Hautes-Alpes, la Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France (DGLFLF - ministère de la Culture et de la Communication) et l'équipe du programme ICE du Centre Interdisciplinaire de Recherches sur les Langues, les Littératures, la Lecture et l'Elaboration de la Pensée (CIRLLLEP EA3794) ont proposé à Gap, du 7 au 9 juillet 2005, le colloque pluridisciplinaire international *Efficience de l'intercompréhension : approche holistique*. L'intercompréhension est vraisemblablement la solution de communication internationale la plus efficace (c'est-à-dire la plus efficace au moindre coût : énergie, temps, qualité, réactivité, ...). Concernant toutes les sciences humaines au sens large du terme, elle ne peut s'étudier qu'avec une approche holistique, c'est-à-dire avec une approche globale.

Les organisateurs avaient choisi de réunir, dans des conditions propices à un exercice serein de la recherche collaborative, dans le respect de la parité femmes/hommes, des acteurs internationaux provenant de divers continents qui ont contribué à l'étude du thème en mettant en évidence sa dimension comparative et transnationale, la pluridisciplinarité, l'interdisciplinarité et la transdisciplinarité des approches, l'émergence d'un espace politique, public, social, scientifique et culturel commun en Europe, la gou-

3 Castagne Eric (ed.), (2004). *Intercompréhension et inférences*, coll. ICE, 1, Reims; PUR, 329 p.. Disponible sur internet : <http://logatom.free.fr/eurosem2003.pdf> [consulté le 07/0707]

vernance des citoyens dans une société de la connaissance, et l'importance des genres (*gender*).

Venus de France, d'Europe du Sud (Grèce, Portugal), d'Europe du Nord (Allemagne, Finlande, Suède), d'Europe Centrale (Slovaquie), de l'Asie Occidentale, plus connue sous la mention de Moyen-Orient (Égypte, Israël, Syrie), et de l'Amérique (États-Unis, Haïti), les intervenants ont construit ensemble une réflexion ouverte et concrète sur l'intercompréhension des peuples entre eux, et l'ont exposée en prenant soin de respecter une formulation accessible au grand public dans la présentation de leurs travaux et au cours des débats.

À l'exception d'une table ronde tenue au sein du pôle universitaire situé au cœur de la ville de Gap, les activités liées au colloque se sont tenues dans l'enceinte du Foyer Saint-Louis de Gonzague et de son parc qui ont accueilli les participants dans une ambiance d'humanisme et d'espace favorisant le débat et l'échange, mais aussi l'émergence de collaborations et, nous l'espérons, d'innovations futures. Construit au début du XXe siècle à 860 mètres d'altitude et à seulement deux minutes du centre ville de Gap, le Foyer Saint-Louis de Gonzague propose un cadre naturel précieux situé au pied de la montagne de Charance (1 950 mètres d'altitude) et sur la voie fréquentée autrefois par les pèlerins venus d'Europe Centrale et du Sud en route pour Compostelle.

La route de la lumière

Service communication du Conseil Général des Hautes-Alpes

Pour cette deuxième édition des Journées Internationales sur l'Inter-Compréhension Européenne, a été choisi la Région Provence-Alpes-Côte d'Azur, région fondatrice du projet original et de la coordination générale du programme européen EuRom4 qui a inspiré le programme ICE⁴, et plus particulièrement le département des Hautes-Alpes situé au cœur d'un site écologique réputé et d'un triangle stratégique en Europe du Sud (Bologne-Lyon-Marseille), à équidistance des pôles universitaires et scientifiques de Sophia-Antipolis, d'Aix-Marseille, de Grenoble et de Turin.

Le département des Hautes-Alpes bénéficie, du fait de sa situation, d'un environnement scientifique d'exception à résonance mondiale.

4 <http://logatome.eu/> [consulté le 07/0707]

Sur son propre territoire, à 2 552 mètres d'altitude, l'IRAM, l'Institut de Radio Astronomie Millimétrique⁵ de l'Observatoire du Pic de Bure, étudie les rayons cosmiques, et notamment leurs effets sur les circuits électroniques. La présence de cet interféromètre a permis la réalisation de plus de 600 projets impliquant plus de 300 astronomes du monde entier.

Le département ensoleillé des Hautes-Alpes se trouve être au coeur du dispositif de plusieurs grands laboratoires du massif alpin et de l'espace méditerranéen (Genève, Grenoble, Manosque, Marseille, Nice et Pise), qui mènent tous des recherches sur la lumière. Cette lumière se diffracte en plusieurs thématiques :

- la lumière du soleil, avec le projet ITER (International Thermonuclear Experimental Reactor⁶) conduit par le C.E.A. à Cadarache (France), qui propose d'en maîtriser l'énergie ;
- la lumière des étoiles, objet des recherches de l'Observatoire de Bure, mais aussi de l'Observatoire de Haute Provence (labellisé "station de nuit"⁷), de l'Observatoire de la Côte d'Azur⁸, de l'Observatoire des Sciences et de l'Univers de Marseille Provence⁹, et du détecteur franco-italien Virgo¹⁰ situé près de Pise (Italie) ;
- la lumière produite par les neutrinos et autres particules élémentaires, qui intéresse Antares¹¹, le premier télescope à neutrinos de haute énergie en mer profonde dans l'hémisphère nord, dont le détecteur est immergé à 2 500 mètres dans la fosse marine qui se trouve au large de La Seyne-sur-Mer (France) ;
- l'anneau de lumière que constitue l'ESRF, l'European Synchrotron Radiation Facility¹², et qui intéresse notamment Minatec, le pôle d'innovation en micro et nanotechnologies¹³, tous deux situés à Grenoble (France) ;
- et les "grains de lumière" qui assurent la cohésion de la matière et qui, avec les autres particules élémentaires, sont au centre des préoccupations du CERN, le Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire¹⁴, situé à Genève (Suisse).

5 <http://www.iram.fr/> [consulté le 07/0707]

6 <http://www.itercad.org/> [consulté le 07/0707]

7 <http://www.obs-hp.fr/> [consulté le 07/0707]

8 <http://www.obs-nice.fr/> [consulté le 07/0707]

9 <http://www.oamp.fr/> [consulté le 07/0707]

10 <http://www.cascina.virgo.infn.it/> [consulté le 07/0707]

11 <http://www.dapnia.cea.fr/> [consulté le 07/0707]

12 <http://www.esrf.eu/> [consulté le 07/0707]

13 <http://www.minatec.com/> [consulté le 07/0707]

14 <http://public.web.cern.ch/public/> [consulté le 07/0707]

Ainsi est née la "route de la lumière" le long de laquelle des experts en astrophysique et des astronomes amateurs approfondissent sa connaissance.

Bénéficiant par ailleurs d'un environnement écologique exceptionnel, le département des Hautes-Alpes s'est donc engagé tout naturellement dans le développement d'activités de tourisme et de culture scientifique. Son environnement scientifique d'excellence en matière de recherche fondamentale et expérimentale lui permet de bénéficier de relations privilégiées dans ses actions de vulgarisation scientifique. En 2005, le Conseil Général des Hautes-Alpes¹⁵ et les communautés de communes du Buëch et du Haut-Buëch ont créé le site du Chevalet, dont la vocation est de faire découvrir, de façon accessible et ludique, des notions scientifiques autour des thématiques de l'air et de la lumière.

Conscient du rôle central de l'intercompréhension des personnes et des peuples entre eux au sein du territoire qu'il gère, et au delà dans la région, en Europe et dans le monde, le Conseil Général des Hautes-Alpes a identifié clairement des vecteurs de convergences entre les objectifs de telles recherches et l'organisation d'un tel congrès scientifique d'une part et d'autre part ses propres objectifs en matière de politique de développement économique, d'aménagement et de promotion du territoire, de respect de l'environnement et d'ouverture à l'international. En soutenant l'organisation du colloque *Efficiency de l'intercompréhension : approche holistique*, il a choisi de poursuivre l'élan sur la voie de la lumière dans tous ses éclats.

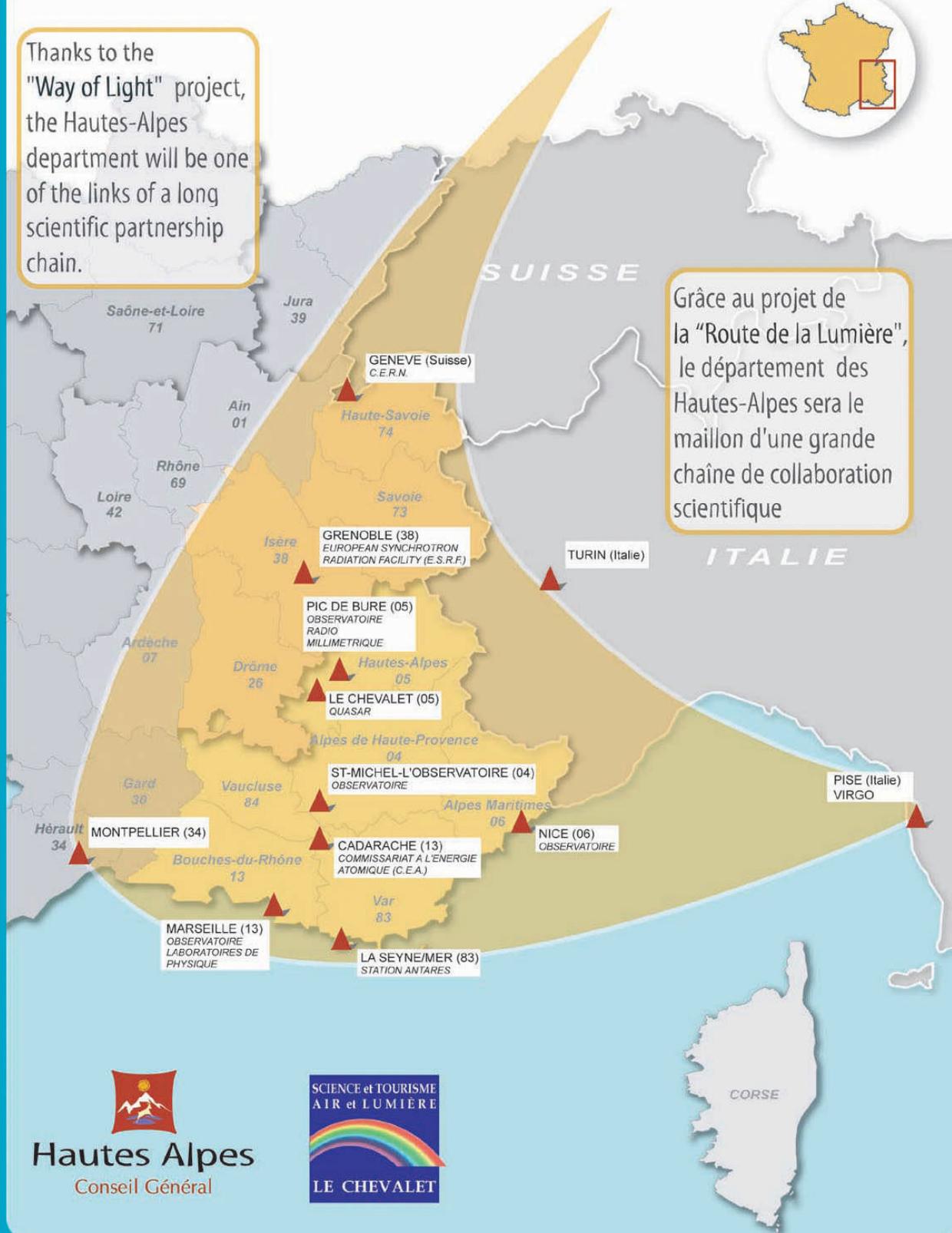
15 <http://www.cg05.fr/> [consulté le 07/0707]

"Route de la Lumière"

Thanks to the "Way of Light" project, the Hautes-Alpes department will be one of the links of a long scientific partnership chain.

Grâce au projet de la "Route de la Lumière", le département des Hautes-Alpes sera le maillon d'une grande chaîne de collaboration scientifique

Synthèses des exposés oraux en multiples langues

Les synthèses présentées ci-après sont l'expression d'une réception des exposés oraux. On pourra trouver les résumés en tête des contributions écrites figurant dans la seconde partie.

Colloque international pluridisciplinaire - Gap (France) 7-9 juillet 2005
Deuxièmes Journées Internationales sur l'InterCompréhension Européenne

Efficienc e de l'intercompréhension : approche holistique

Synthèses des exposés oraux

Erik Hemming (Finlande), École supérieure des Îles d'Åland
Traduction en français assurée par Erik Hemming

Note de l'éditeur

Ces textes de synthèse ne sont pas les résumés formels des exposés, ni oraux ni écrits. Erik, un des intervenants (de langue maternelle non francophone), a pris des notes. Elles contenaient ce qu'il a ressenti et compris de chaque exposé. C'est en utilisant cette perception naturelle qu'il a soigneusement rédigé ces synthèses, colorées du souvenir de l'ambiance interdisciplinaire, très studieuse et amicale du colloque. Nous espérons que la traduction de ces synthèses dans votre langue vous communiquera à vous aussi ce plaisir partagé et vous donnera envie de lire les exposés écrits que chaque intervenant a rédigés.

1

Intercompréhension et langue(s)

Transparences lexicales entre langues voisines

Eric Castagne (France), CIRLLLEP - Université de Reims

L'Union Européenne compte aujourd'hui 21 langues officielles et bien d'autres. L'intercompréhension est l'une des solutions les plus pratiques pour la communication internationale européenne. Cette intercompréhension repose en partie sur la transparence lexicale directe entre langues. Dans son intervention, Eric montre qu'on peut accroître le taux de reconnaissance de mots en s'entraînant à repérer les mots indirectement transparents, c'est-à-dire les mots qui ont une forme légèrement modifiée, ou qui existent dans la langue source mais avec un sens transfert. Par exemple, avec cette méthode, plus de 60 % des verbes et des substantifs de l'anglais et du français deviennent transparents pour les locuteurs respectifs de l'autre langue.

Le concept d'approximation en intercompréhension

Claire Blanche-Benveniste (France), Université de Provence & EPHE

Claire a rendu compte des expériences du travail avec la méthode EuRom4 – méthode d'étude de la compréhension des langues romanes – fondée sur les similitudes entre elles. Les apprenants mènent les événements. Ils doivent avoir le temps de comprendre, de deviner le sens d'un mot non transparent et de se corriger entre eux. L'approximation

dans cette phase est une aide fondamentale puisqu'elle leur permet de faire les ajustements nécessaires à la construction du sens.

Compréhension approximative à l'oral

Bernard Laks (France), MODYCO - Université de Paris X Nanterre

Contrairement à un ordinateur, le cerveau fonctionne d'une manière holistique. Il lit un texte, cherche un contexte et contrôle de nouveau dans le texte s'ils correspondent. Il y a un besoin de bruit dans le réseau neuronal – cela renforce l'effort – tandis que dans un ordinateur, tout s'arrête avec une erreur minuscule. Un message peut être lu facilement avec des lettres confuses ou partiellement couvertes. Une régularité est rapidement découverte. Les erreurs de prononciation ne sont pas problématiques. Les enfants apprennent beaucoup et vite des choses qui ne sont pas tout à fait correctes parce que le système se corrige automatiquement peu de temps après. La compréhension approximative est traditionnellement mal vue, mais actuellement il a été prouvé qu'elle est une étape essentielle vers la compréhension exacte [si elle existe].

2

Intercompréhension et pensée(s)

Quelle langue parlaient Caïn et Abel ?

Tsvia Walden (Israël), Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl

Les Israéliens d'aujourd'hui peuvent lire les rouleaux de la Mer Morte vieux de plus de 3 000 ans. Une qualité curieuse de l'herméneutique juive est qu'on donne au moins deux versions des textes, et en plus une multitude de commentaires et des réponses aux commentaires - un dialogue qui s'étend à travers des siècles. Pour les juifs, il est naturel d'apprécier sa propre interprétation. Tsvia a montré les variations d'une petite partie de la Genèse de la Bible. Le texte traite du meurtre fratricide de Caïn, mais n'explique pas pourquoi il l'a fait. Tsvia a donné sa propre interprétation qui s'associe au thème du colloque : Abel aurait pu dire à Caïn ce qui le pressait – et sauver ainsi sa vie. L'intervention a fait forte impression étant donnée la situation actuelle entre les deux peuples frères, Palestiniens et Israéliens.

Comment les langues reflètent la manière de penser

Lera Boroditsky (États Unis d'Amérique), Université de Stanford

N'ayant pu être présente à Gap, Lera a envoyé sa communication pour lecture. La langue a des influences profondes sur plusieurs aspects de la pensée humaine : l'espace, le temps, les relations aux objets et matières, les nombres, les couleurs, les événements et les consciences des autres. La recherche récente indique que les différences sont plus grandes qu'on ne l'avait pensé selon la langue avec laquelle nous pensons. On voit maintenant que des procédés linguistiques imprègnent notre manière de penser, et tout cela est combiné avec des procédés non-linguistiques. Il faudra davantage de recherches pour établir avec certitude ce qui vaut pour tous les êtres humains, dans le fouillis des procédés complexes.

Linéarité linguistique

Françoise Canon-Roger (France), CIRLLLEP - Université de Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (France), CIRLLLEP - Université de Reims

Comment la langue trouve-t-elle l'information dans la mémoire ? La conscience [la mémoire de travail en langage informatique] peut être vue comme la superficie d'un cube où la mémoire à long terme serait le volume. Comment est utilisée l'information linéaire et selon quels principes est-elle organisée ? Ce sujet est d'importance fondamentale pour la compréhension de la structure des langues. Si on trouvait des réponses générales, elles pourraient contribuer beaucoup au décodage des langues étrangères. Le décodage par le haut [top-down] utilise ses expériences [en mémoire] et les applique à un texte. Si on part du texte, on travaille par le bas [bottom-up]. On peut les visualiser comme deux systèmes qu'on essaie de rendre harmonieux. Il s'agit là de ressources énormes pour trouver le sens – beaucoup plus grandes que le présuppose l'enseignement traditionnel des langues.

3

Intercompréhension et société(s)

Exil, pluralité et sens commun

Augustin Giovannoni (France), Université de Provence

Le but d'une expérience, interculturalité, plurilinguisme, etc. est toujours de mettre en correspondance plusieurs cultures, au moins deux systèmes de pensée et d'action, et finalement deux sens communs : le sens commun du groupe étudié et notre propre sens commun. L'étude des phénomènes d'exil est de ce point de vue éclairante. C'est du conflit entre l'ordre établi et l'excentration de certains groupes sociaux que résultent de nouvelles institutions sociales qui, elles, vont apparaître justes à tous au regard de leur sens commun.

Intercompréhension scandinave

Ulla Börestam (Suède), Université d'Uppsala

L'anglais tend à conquérir la communication internordique et les langues scandinaves sont repoussées en marge. Pourtant au moins 50 % des scandinaves interrogés disent comprendre les autres langues scandinaves. Quelles sont les stratégies utilisées ? La communication est-elle efficace ? Des expériences menées à Reykjavik en Islande avec les autres trois langues scandinaves montrent qu'on se comprend mieux maintenant, mais seulement à l'aide de l'anglais. Ulla a raconté aussi comment des personnes ont raisonné pour déduire le sens des phrases dans les autres langues scandinaves.

Langues et langages dans la littérature haïtienne

Elvire Maurouard (Haïti)
& Ali Abdelfattah (Egypte), Unesco

Littérature d'expression française, cela signifie clairement que les écrivains haïtiens désignés s'expriment dans une langue qui ne leur est pas "maternelle", "natale". Elvire

constate que la création littéraire haïtienne s'instaure dans une situation où des langues et des langages s'affrontent. Au sein de ces conflits viennent se greffer des disparités entre un langage créole standard propre aux hommes et celui des femmes. Ali a enchaîné avec une analyse psychanalytique de la question.

4

Intercompréhension et culture(s)

Interculturalité et communication professionnelle

Ludmila Mešková (Slovaquie), Université de Banská Bystrica

Dans les rencontres professionnelles, il semble nécessaire de prendre en considération les différences culturelles entre partenaires étrangers. Et le rôle des enseignants de langue de spécialité est de préparer les futurs gestionnaires et entrepreneurs non seulement à la communication en langues étrangères (terminologie économique), mais aussi à des rencontres avec des cultures différentes.

Lexiques et relations transculturelles

Gerd Wotjak (Allemagne), Université de Leipzig

Gerd a abordé une question d'actualité : la mondialisation, son lexique et ses équivalents entre plusieurs langues ; les vrais et les faux amis du traducteur; les convergences et congruences en tant que suites des relations culturelles et commerciales entre l'Allemagne, la France et l'Espagne.

Littérature, traduction et interculturalité

Ketty Salem (Syrie), Université d'Alep

Notre culture ne peut être aperçue que par les autres. Par le respect de l'originalité des autres, on peut éviter des conflits inutiles entre des civilisations. Comment traduire des conceptions des autres temps et lieux à un autre système philosophique ? Comment achever l'effet visé d'un langage métaphorique dans un autre monde ? Ketty a donné quelques exemples de textes de la tension entre l'Orient et l'Occident qui ont été instrumentaux dans leur temps en donnant des impulsions de pensées nouvelles à chacune des parties, comme les Mille et une nuits en Occident ou Shakespeare et Molière en Orient.

Traduction de la terminologie juridique

Hanan Mounib (Égypte), Institut du Monde Arabe

La relation étroite qu'entretient le droit avec la société et la vie quotidienne des personnes a transformé ce domaine spécialisé en un sujet extrêmement important, voire même indispensable pour l'Homme. Hanan a présenté une étude terminologique de certains termes arabes et français qui figurent dans les codes des statuts personnels : entre mariage et divorce. La technicité de ce document constitue en lui-même une source de problématiques diverses qui touchent toutes à la diversité culturelle et linguistique.

5

Intercompréhension et formation(s)

Intercompréhension gréco-turque ou turco-grecque

Stavros Kamaroudis (Grèce), Université de la Macédoine de l'Ouest

Il y a environ 1 700 mots communs entre le grec et le turc. Les deux langues ne sont pas de la même famille, mais partagent une histoire de mille ans. Un dictionnaire de ces mots a été publié en Grèce afin d'encourager les tentatives de compréhension du turc. Stavros a affirmé que, partant des mots transparents, il est beaucoup plus facile et agréable d'essayer de déduire les différences.

Stratégies et genres appliqués à la lecture

Erik Hemming (Finlande), École supérieure des Îles d'Åland

Le projet Distributed Expertise (DE), conduit pendant 4 ans à l'École supérieure des îles d'Åland, a pour but principal d'offrir la possibilité à un certain nombre de professeurs d'apprendre à savoir comment assister les étudiants à maîtriser les différentes pratiques de communication écrite dans leurs études. Erik nous a exposé comment le projet avait été organisé (en l'occurrence autour de groupes d'étudiants qui pensaient avoir besoin d'aide), comment les professeurs travaillaient avec ces étudiants assistés d'un expert (d'abord comme des spectateurs avant de prendre plus de responsabilités), et comment les professeurs ont pris conscience que c'était seulement quand l'étudiant décidait de discuter de sa situation qu'il était prêt à changer. La prochaine étape sera l'étude des genres qui constituent la condition invisible de succès avec les études dans notre école supérieure.

Le projet EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugal), Universidade Católica Portuguesa

Euromania est un grand projet interactif d'intercompréhension destiné aux enfants, qui sera bientôt lancé dans cinq pays de l'Union Européenne ayant des langues romanes comme langue officielle (roumain inclus). Il se base sur la compétence partielle. Il encourage aussi à ne pas corrompre la curiosité naturelle des enfants, contrairement aux pratiques de l'enseignement traditionnel. Par exemple, les enfants, de 8 à 11 ans, lisent des textes dans les cinq langues sur des matières qu'ils étudient habituellement. Les enfants reçoivent des points quand ils retirent des informations de textes en d'autres langues que la leur. Avec ces points-là ils participent à une chasse au trésor. Entre les coups ils se prononcent sur des questions métalinguistiques qu'ils découvrent en travaillant.

6

Intercompréhension et diffusion**Comment diffuser le plurilinguisme**

Pierre Janin (France), Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France

Pierre a abordé la question du marketing de la langue française et comment répondre à la dominance de l'anglais. Il y aurait un effort conscient à lancer des mots français dans des domaines où il y aurait un développement technique fort. Et à la place d'affronter seul l'anglais, il préconise de s'ouvrir vers de nombreuses grandes langues dans la vie culturelle et officielle française, comme par exemple des pièces chinoises présentées en version originale sous-titrée dans les théâtres parisiens. Quant à la question des projets d'intercompréhension dans le cadre de l'Union Européenne, il est évident qu'elle est importante parce que seule une petite partie de la connaissance du monde est ou sera traduite pour le futur. Sans apprendre à décoder les autres langues que l'anglais, comment accéder à ces richesses ?

7

L'intercompréhension linguistique et l'Union Européenne

Table ronde (pôle universitaire de Gap, 8 juillet 05)

P. Janin, T. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

La conversation a repris quelques-unes des interventions du colloque, mais a aussi offert quelques réflexions et informations remarquables. Par exemple, même si l'Union Européenne dépense beaucoup d'argent à cause des 21 langues officielles, cela ne représente pas de plus de 1 % de la cotisation des états membres, ce qui n'est pas cher payé le multilinguisme. Pierre a abordé une autre question brûlante. L'enseignement traditionnel de langues est très inefficace en France. Parmi les 3 % des élèves qui se disent pouvoir s'exprimer en langue étrangère, neuf sur dix affirment l'avoir apprise en dehors des écoles, malgré le fait qu'ils ont reçu 600 heures d'enseignement d'anglais au lycée. Erik a ajouté que cela vaut également pour la Scandinavie où on apprend l'anglais assez bien en regardant la télé en version originale et en utilisant des logiciels sur ordinateur, mais probablement pas à l'école. Une autre observation a été faite, la connaissance des langues étrangères diminue rapidement en France : par exemple, en 2005, dans les universités françaises, il n'y a pas eu d'étudiants candidats au concours pour devenir professeurs de russe. Pourtant des compagnies et des organisations ont besoin d'experts linguistes pour bien décider sur qui va faire quoi dans les relations avec l'étranger. L'anglais n'est pas une solution réaliste pour des contacts internationaux réussis. La richesse et la multiplicité se trouve dans les langues nationales bien enracinées et dans les langues encore plus minoritaires. Avec un enseignement différent qui n'empêcherait pas les talents et l'enthousiasme de se développer chez les enfants, il ne devrait pas être difficile de pouvoir obtenir le contenu informationnel formulé en d'autres langues.

Pluridisciplinary international conference – Gap (France) July 7-9 2005
 Second International Conference on European InterComprehension

Efficiency of intercomprehension: a holistic approach

Synthesis of the presentations

Erik Hemming (Finland), Åland Polytechnic
 English translations by Cécile Brion

Editor's warning

These summaries are not the official abstracts of the presentations (oral or written) given at the conference. Erik, one of the participants (who isn't a French native speaker), took notes. These reflected what he understood of the presentations and how he reacted to them. He then wrote the summaries below using these impressions, together with the memory of the atmosphere of the conference, which was at the same time interdisciplinary, studious and friendly. We hope that the translations succeed in getting that through to you and that you feel like reading the original presentations as written by their authors.

1

Intercomprehension and language(s)

Lexical transparencies between adjacent languages

Eric Castagne (France), CIRLLLEP - University of Rheims

Nowadays, there are 21 official languages in the European Union, together with several others. Intercomprehension is one of the most convenient solutions to the problem of international communication in Europe. The possibility of intercomprehension partly depends on the direct lexical transparency of words in different languages. In his presentation, Eric shows that it is possible to increase word recognition by getting used to resorting to indirect transparency, ie by relying on words whose forms are slightly different, or which belong to the target language, but with a slightly different meaning. For example, with this method more than 60% of English verbs and nouns can be understood by French native speakers, and vice versa.

The concept of approximation in intercomprehension

Claire Blanche-Benveniste (France), University of Provence & EPHE

Claire presented how the users of the EuRom4 method worked – EuRom4 is a method aiming at intercomprehension in 4 romance languages thanks to their similarities. The users are in charge of their own learning. They work by trial and errors and try to understand, or guess the meaning of a non-transparent word and to correct themselves or one

another. In this phase, approximation is fundamental since it helps them make all the adjustments necessary to the construction of meaning.

Approximative oral comprehension

Bernard Laks (France), MODYCO - University of Paris X Nanterre

Contrary to a computer, the brain works in a holistic way. When one reads a text, one tries to build a context and checks the latter against the former. There is a need for noise in the neuronal system – to reinforce the effort – whereas the computer will bug at the slightest error. A message can be easily read even though some letters are unrecognisable or missing: the brain quickly establishes regularities. Pronunciation errors are not too misleading either. Children quickly learn loads of things that are not totally correct because they are automatically replaced by the system soon after. Approximative comprehension has a bad reputation, but it has actually been proven that it was an essential step to reach exact comprehension [if there is such a thing].

2

Intercomprehension and thought(s)

What language did Caïn and Abel speak ?

Tsvia Walden (Israël), Beit-Berl College

People in Israel today can read the Scrolls of the Dead Sea even though they are 3000 years old. A strange characteristic of Jewish hermeneutics is that at least two versions of texts are always given, together with numerous commentaries and replies to the commentaries – a kind of dialogue through time. For Jewish people, it is natural to be able to have one's own interpretation. Tsvia presented the variations of a small portion of Genesis, the passage relating Cain's murder of his brother without explain why he did it. Tsvia gave us her own interpretation that is linked to the theme of the conference: Abel could have told Cain what was the matter, thus saving his own life. The presentation did not go unnoticed, given the current situation between the two sister nations, the Palestinians and the Israelis.

How do languages reflect our ways of thinking

Lera Boroditsky (USA), Stanford University

Since she was not able to be there at the conference, Lera sent her paper to be read by another participant. Languages have deep repercussions on several elements of human thinking: space, time, our relation to objects and substances, numbers, colours, our perception of events and our relation to others. Recent developments in research have shown that the languages we speak have a deeper influence on these elements than we thought. We are now aware of the fact that linguistic patterns shape our ways of thinking, these being combined to non-linguistic procedures as well. Further research will have to be carried out to decide what holds for all human beings, behind the complexity of the numerous thought processes at work.

Linguistic linearity

Françoise Canon-Roger (France), CIRLLLEP - University of Rheims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (France), CIRLLLEP - University of Rheims

When we speak, how do we find the necessary information in our memory? Conscience [what is called RAM in computers] can be perceived as the surface of a cube the volume of which could stand for long-term memory. How is linear information used and according to what principles is it organised? This is fundamental in order to understand the structure of languages. The general answers that could be found would greatly facilitate the understanding of foreign languages. Top-down decoding resorts to past experience [as stored in our memory] that is applied to a text. Bottom-up decoding works in the opposite direction. Both these processes can be regarded as two systems that we strive to harmonize, and that are of great help when it comes to construct meaning – in fact of much greater help than traditional teaching methods presuppose.

3

Intercomprehension and society(ies)

Exile, plurality and common sense

Augustin Giovannoni (France), University of Provence

The goal of experience – interculturality, multilingualism, etc. – is always to link several cultures, at least two thought and action systems, and finally two common senses, that of the community we study, and ours. The study of exile is interesting in that respect. New social institutions, that will not contradict anybody's common sense, spring from the conflicting forces of established order the pressure of certain social groups that are not at the centre of society.

Scandinavian intercomprehension

Ulla Börestam (Sweden), University of Uppsala

English tends to dominate internordic communication and national languages become marginal. Yet, at least 50% of the Scandinavians involved in the study say that they understand the other Scandinavian languages. What are the strategies they resort to? Is such communication efficient? Studies carried out in Reykjavik (Iceland) show that intercomprehension is better now, but thanks to English. Ulla also described the mechanisms used by people in order to derive the meaning of sentences given in other Scandinavian languages.

Language and languages in Haitian literature

Elvire Maurouard (Haiti)
& Ali Abdelfattah (Egypt), Unesco

The phrase "Literature in French" means that the Haitian writers alluded to wrote in a foreign language, not in their mother tongue. Elvire states that Haitian literary creation takes place in a situation of conflicting languages as well as conflicting types of language. On top of these conflicts, there are other gender disparities in the Creole lan-

guage itself – the standard version spoken by men being different from the women's version. Ali then gave a psychoanalytical analysis of the phenomenon.

4

Intercomprehension and culture(s)

Interculturality and work communication

Ludmila Mešková (Slovak Republic), University of Banská Bystrica

In professional meetings, it seems necessary to take into account the cultural differences of the various parties involved, and the role of teachers in such specialised fields of linguistic study (economy) is to help the future entrepreneurs and managers feel at ease not only in situations of communication in a foreign language, but also in situations of exchange with other cultures.

Lexicons and transcultural relations

Gerd Wotjak (Germany), University of Leipzig

Gerd treated a topical question, that of globalisation, its lexicon and the equivalents existing in several languages; words that translators can rely on and those that are lexical traps for them; the convergences and congruences seen as results of the cultural and commercial relations between Germany, France and Spain.

Literature, translation and interculturality

Ketty Salem (Syria), University of Alep

Our culture can be perceived only by others. If the originality of others is respected, conflicts can be avoided between various civilisations. How are we to translate concepts distant both in space and time into another philosophical system? How are we to adapt metaphorical language so that its effects are felt by other people? Ketty illustrated this with texts revealing the tension between Eastern and Western civilisation, a tension that was pregnant with new ideas: *The Book of One Thousand and One Nights in the Western World*; *Shakespeare and Molière in the Eastern World*.

Translation of legal vocabulary

Hanan Mounib (Egypt), Institute of the Arabic World

The close relationship between Law and society and everyday life turned this field into something quite important, even indispensable for men. Hanan presented us a study of legal words in French and Arabic relating to marriage and divorce. The fact that it is a very technical subject constitutes a source of difficulty relating to cultural and linguistic diversity.

5**Intercomprehension and education****Greek-turkish or Turkish-greek intercomprehension**

Stavros Kamaroudis (Greece), University of West Macedonia

There are about 1700 words belonging to both Greek and Turkish. The two languages are not genealogically related, but they have 1000 years of common history. A dictionary of those words shared by the two languages has been published in Greece, as an incentive to understand Turkish. Stavros stated that it is much easier and much more pleasant to make use of those words in order to try and guess the others.

Strategies and genres applied to reading

Erik Hemming (Finland), Åland Polytechnic

The Distributed Expertise (DE) project, launched by the Åland Polytechnic, aimed at training teachers so that they can help their students master written communication – which they need in their studies. Erik explained to us how the project was organised (in this case, around students who volunteered because they thought they needed help), how the teachers worked with the students together with an expert (the teachers started as spectators, getting more and more responsibilities as time went by), and how the teachers realised that it was only after a student agreed to discuss his/her situation that he/she was ready to change. The next step in the project will be a gender study because gender is an invisible condition of success in our Polytechnic.

The EUROMANIA project

Filomena Capucho (Portugal), Universidade das Beiras-Viseu

Filomena is the manager of a big interactive project of intercomprehension for children which will soon be launched in five countries of the European Union with a romance language as the official language (Rumanian included). The Euromania project focuses on partial competence. Its aim is to encourage teachers not to meddle with the children's natural curiosity – contrary to traditional teaching. For example, 8- to 11-year olds read texts in the five language included in the project, those texts dealing with subjects they normally study. The children get extra marks when they draw information from texts written in languages other than their mother tongue. These extra marks help them take part in a treasure hunt. Between each round of the game, they are encourage to reason about metalinguistic issues that they come across while working.

6

Intercomprehension and diffusion**How to spread multilingualism**

Pierre Janin (France), *Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France*

Pierre dealt with the problem of marketing as applied to the French language and how to counterbalance the dominance of English. For example, conscious effort should be made in lexicogenetics: in developing technological fields, French words should be created in order to replace the English ones. He also suggests that, instead of fighting English alone, other major languages should be given more attention, like Chinese for instance – Chinese plays are staged in Chinese with subtitles in Parisian theatres. As for intercomprehension projects launched by the European Union, he says that they clearly are important because we know that only a small portion of today's global information is translated (and this will go on in the future). If we can only understand English, how are we to access these treasures of knowledge?

7

Linguistic intercomprehension and the European Union

Debate (University of Gap, July 8 2005)

P. Janin, T. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

In the debate, participants went back on some of the presentations and some questions were interestingly given further thought. For instance, the problem of cost was raised: if dealing with the 21 official languages of the European Union costs money, the expenditure doesn't exceed 1% of the contribution of each member, which is cheap a price to pay for multilingualism. Pierre raises another topical question: the traditional methods for teaching foreign languages in France proves inefficient. Among the 3% of students who are confident in their command of a foreign language, 90% consider that they learnt this language outside of school, despite the 600 hours of English that they have in high school. Erik pointed out that it was the same thing in Scandinavia where you can get a reasonable knowledge of English by watching TV in English, or using computer software, but probably not at school. Another problem affects the diversity of foreign languages available in France: for instance, in 2005, no French students took the exam to become a Russian teacher. Yet, companies and various organisations need linguists to manage their relations with foreign countries. Using English exclusively is not a realistic solution to establish good international contacts. Potential and multiplicity are to be found in well-established national languages and other minority languages. Thanks to different teaching methods, that would not stifle children's enthusiasm for languages, the information conveyed by foreign speakers in their own languages should be accessible to all.

Internationales Interdisziplinäres Kolloquium - Gap (Frankreich) 7.-9. Juli 2005
Zweite internationale Veranstaltung zur Europäischen Interkomprehension

Effizienz der Interkomprehension: Holistische Vorgehensweise

Zusammenfassung der Vorträge:

Erik Hemming (Finnland), Hochschule Åland
Deutsche Übersetzung: Tilman Chazal

Anmerkung des Herausgebers

Die folgenden Texte sind nicht die formalen Zusammenfassungen der mündlichen oder schriftlichen Referate. Erik, einer der Teilnehmer, hat während der Vorträge Notizen gemacht. Sie enthalten die Eindrücke und Einsichten, die er sorgfältig verfasst hat und reflektieren die arbeitsintensive und doch lockere interdisziplinäre Stimmung des Kolloquiums. Wir hoffen, dass die Übersetzung dieser Zusammenfassungen Ihnen den von uns empfundenen Enthusiasmus übermittelt und Sie dazu anregt, die von den Teilnehmern verfassten schriftlichen Referate zu lesen.

1

Interkomprehension und Sprache(n)

Lexikalische Transparenzen zwischen benachbarten Sprachen

Eric Castagne (Frankreich), CIRLLLEP - Universität Reims

Die europäische Union zählt heute 21 offizielle und viele andere inoffizielle Sprachen. Interkomprehension ist eine der praktischsten Lösungen zur europäischen Verständigung. Interkomprehension stützt sich teilweise auf die direkte lexikalische Transparenz zwischen den Sprachen. Eric zeigt in seinem Vortrag, dass der Wiedererkennungsgrad der Wörter dadurch erhöht werden kann, dass man die Erkennung der indirekt transparenten Wörter trainiert, das heißt der Wörter, die entweder formal oder semantisch von ihrem Äquivalent in der anderen Sprache leicht abweichen. Dank dieser Methode werden über 60% der Verben und Substantive des Englischen und des Französischen für den jeweiligen Sprecher der anderen Sprache transparent.

Das Konzept der Annäherung in der Interkomprehension

Claire Blanche-Benveniste (Frankreich), Universität Provence & EPHE

Claire hat über die Arbeitserfahrungen mit der EuRom4 Methode berichtet – einer Methode zum Studium des Verständnisses der romanischen Sprachen, welche auf den Ähnlichkeiten zwischen diesen Sprachen beruht. Die Lernenden bestimmen das Geschehen. Es wird ihnen genügend Zeit gelassen, den Sinn eines nicht transparenten Wortes zu verstehen oder zu erraten und sich gegenseitig zu korrigieren. Die Annäherung ist in

dieser Phase eine grundlegende Hilfe, da sie den Lernenden die Möglichkeit gibt, die zum Aufbau des Sinnes nötigen Anpassungen durchzuführen.

Ungefähres Verständnis des Mündlichen

Bernard Laks (Frankreich), MODYCO - Universität Paris X Nanterre

Im Gegensatz zum Computer funktioniert das Gehirn holistisch. Es liest einen Text, sucht nach einem Kontext und kontrolliert im Text nach, ob sie übereinstimmen. Es gibt im neuronalen Netz einen Bedarf nach Geräusch – das verstärkt die Anstrengung – während in einem Computer der kleinste Fehler zum Stopp führt. Eine Nachricht kann trotz unklaren oder verdeckten Buchstaben leicht gelesen werden. Regelmäßigkeiten werden schnell entdeckt. Fehler in der Aussprache stellen keinen Problem dar. Die Kinder lernen leicht und schnell Sachen, die nicht ganz korrekt sind, weil das System sich nach kurzer Zeit von selbst automatisch korrigiert. Das ungefähre Verständnis hat üblicherweise keinen guten Ruf. Es wurde jedoch bewiesen, dass es eine grundlegende Phase für das vollständige Verständnis ist [falls dieses überhaupt existiert].

2

Interkomprehension und Gedanke(n)

Welche Sprache sprachen Kain und Abel?

Tsvia Walden (Israel), Beit-Berl College

Die heutigen Israelis können die über 3000 Jahre alten Schriftrollen vom Toten Meer lesen. Eine Besonderheit der jüdischen Hermeneutik ist, dass es mindestens zwei Versionen der Texte gibt sowie eine Vielzahl an Kommentaren und Antworten auf diese Kommentare – ein Zwiegespräch, das sich über Jahrhunderte erstreckt. Für die Juden ist es selbstverständlich, seine persönliche Interpretation zu haben. Tsvia hat die Variationen eines kleinen Teils der Genesis in der Bibel als Beispiel angeführt. Der Text handelt von dem Brudermord von Kain ohne diesen jedoch zu erklären. Tsvia hat ihre eigene Interpretation geliefert, welche an das Thema des Kolloquiums anknüpft: Abel hätte Kain sagen können, was ihn bedrückt und so sein Leben retten. Der Vortrag hat aufgrund der aktuellen Beziehungen zwischen den Brüdervölkern, den Palästinensern und den Israelis, großen Eindruck gemacht.

Wie die Sprachen das Denken reflektieren

Lera Boroditsky (Vereinigte Staaten von Amerika), Stanford-Universität

Da sie nicht anwesend sein konnte, hat Lera ihren Vortrag lesen lassen. Die Sprache hat wesentliche Einflüsse auf mehrere Aspekte des menschlichen Gedankens: Raum, Zeit, Beziehungen zu den Objekten und zur Materie, Zahlen, Farben, Geschehnisse und anderer Menschen Bewusstsein. Neusten Forschungen zufolge erweisen sich die durch die Sprache verursachten Unterschiede grundlegender als vorgesehen. Wir wissen heute, dass linguistische Vorgänge unsere Denkweise prägen und sich mit nicht-linguistischen Vorgängen kombinieren. Weitere Forschungsarbeiten werden erforderlich sein, um diese komplexen Vorgänge eindeutig für jeden Menschen festzustellen.

Linguistische Linearität

Françoise Canon-Roger (Frankreich), CIRLLLEP – Universität Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Frankreich), CIRLLLEP – Universität Reims

Wie findet die Sprache die Information im Gedächtnis? Das Bewusstsein [der Arbeitsspeicher in der Sprache der Informatik] kann wie die Fläche eines Würfels betrachtet werden, dessen Rauminhalt das Langzeitgedächtnis wäre. Wie wird die lineare Information benutzt und nach welchen Prinzipien wird sie organisiert? Dieses Thema ist von erheblicher Bedeutung zum Verständnis der Struktur der Sprachen. Allgemeine Antworten könnten viel zur Dekodierung der Fremdsprachen beitragen. Die Dekodierung von oben her [top-down] benutzt diese Erfahrungen [im Gedächtnis] und wendet sie auf einen Text an. Wenn man vom Text ausgeht, arbeitet man von unten her [bottom-up]. Sie können als zwei Systeme betrachtet werden, die man zu harmonisieren sucht. Es handelt sich dabei um gewaltige Hilfsquellen zur Deutung des Sinnes – um viel wichtigere Hilfsquellen als von den traditionellen Unterrichtsmethoden behauptet wird.

3

Interkomprehension und Gesellschaft(en)

Exil, Pluralität und Menschenverstand

Augustin Giovannoni (Frankreich), Universität Provence

Das Ziel eines Experimentes, ob Multikulturalismus, Mehrsprachigkeit usw. ist es immer verschiedene Kulturen, mindestens zwei Denkens- und Handlungsweisen und letztendlich zwei Menschenverstände zusammenzubringen: Der Menschenverstand der erforschten Gruppe und unser eigener. Die Erforschung des Phänomens des Exils ist in dieser Hinsicht einleuchtend. Soziale Institutionen entstehen durch den Konflikt zwischen der bestehenden Gesellschaftsordnung und der Exzentrizität gewisser sozialer Gruppen. Diese neuen Institutionen erscheinen allen Menschen als gerecht aufgrund ihres Menschenverstandes.

Skandinavische Interkomprehension

Ulla Börestam (Schweden), Universität Uppsala

Englisch neigt dazu, die internordische Verständigung zu erobern. Die skandinavischen Sprachen werden zunehmend verdrängt. Doch mindestens 50% der befragten Skandinavier behaupten, dass sie die anderen skandinavischen Sprachen verstehen. Welche Strategien werden benutzt? Funktioniert die Verständigung tatsächlich? In Reykjavik (Island) durchgeführte Experimente mit den drei anderen Sprachen zeigen, dass die Verständigung heute besser ist, jedoch nur dank des Englischen. Ulla hat außerdem erklärt, wie die Befragten die Bedeutung der Sätze in den anderen skandinavischen Sprachen erraten haben.

Sprachen in der haitischen Literatur

Elvire Maurouard (Haiti)
& Ali Abdelfattah (Ägypten), Unesco

"Littérature d'expression française" (Literatur in französischer Sprache) heißt im Klartext, dass die solch bezeichneten haitischen Schriftsteller sich in einer Sprache ausdrücken, die nicht ihre "Mutter-" oder "Heimatsprache" ist. Elvire stellt fest, dass die haitische literarische Schaffung aus einer Situation entsprungen ist, in der Sprachen aufeinander stoßen. Dieser konfliktreichen Situation kommen außerdem Disparitäten zwischen einer standardisierten kreolischen Sprache der Männer und die der Frauen hinzu. Ali hat sich daraufhin der psychoanalytischen Analyse dieser Frage gewidmet.

4

Interkomprehension und Kultur(en)

Multikulturalismus und berufliche Verständigung

Ludmila Mešková (Slowakei), Universität Banská Bystrica

Bei beruflichen Treffen erscheint es notwendig, die kulturbezogenen Unterschiede zwischen ausländischen Partnern zu berücksichtigen. Es ist die Rolle der Lehrer, die eine Fachsprache unterrichten, die künftigen Geschäftsführer und Unternehmer einerseits auf die Verständigung in einer Fremdsprache (wirtschaftliche Terminologie), andererseits aber auch auf das Treffen mit anderen Kulturen vorzubereiten.

Lexika und multikulturelle Beziehungen

Gerd Wotjak (Deutschland), Universität Leipzig

Gerd hat eine aktuelles Thema angeschnitten: Die Globalisierung, ihr Wortschatz und ihre Äquivalenten in mehreren Sprachen; die wahren und die falschen Freunde des Übersetzers; Die Konvergenzen und Kongruenzen als Folgen der kultur- und Handelsbeziehungen zwischen Deutschland, Frankreich und Spanien.

Literatur, Übersetzung und Multikulturalismus

Ketty Salem (Syrien), Universität Alep

Unsere Kultur kann nur von dem Anderen erfasst werden. Durch das Respektieren der Originalität des Anderen können unnötige Konflikte zwischen Zivilisationen vermieden werden. Wie können Weltanschauungen anderer Zeiten und Orte in ein anderes philosophisches System übersetzt werden? Wie kann der angestrebte Effekt einer metaphorischen Sprache in einer anderen Welt erzielt werden? Ketty hat anhand von Texten, die von den Spannungen zwischen Morgenland und Abendland handeln, gezeigt, dass diese Texte dazu benutzt worden sind, jeder Partei neue Impulse des Denkens zu geben – Texte wie Tausend und eine Nacht im Westen oder Shakespeare und Molière im Osten.

Übersetzung der juristischen Terminologie

Hanan Mounib (Ägypten), Institut du Monde Arabe

Die enge Beziehung, die zwischen Jura, der Gesellschaft und dem alltäglichen Leben besteht, hat diesen Fachbereich zu einem für den Menschen äußerst wichtigen und gar unverzichtbaren Thema gemacht. Hanan hat eine terminologische Studie über gewisse arabische und französische Termini vorgestellt, die in den Gesetzen vorkommen: Eheschließung und Ehebruch. Die Fachlichkeit dieses Dokuments stellt selbst eine Serie von Problematiken dar, die alle mit kultureller und linguistischer Vielfalt zu tun haben.

5

Interkomprehension und Ausbildung(en)

Griechisch-türkische oder türkisch-griechische Interkomprehension

Stavros Kamaroudis (Griechenland), Universität Westmazedonien

Es gibt ungefähr 1700 gemeinsame Wörter zwischen dem Griechischen und dem Türkischen. Beide Sprachen gehören zwar nicht derselben Familie an, teilen aber eine tausend Jahre alte Geschichte. Ein Wörterbuch der gemeinsamen Wörter ist in Griechenland veröffentlicht worden, um die Versuche zu einem besseren Verständnis des Türkischen zu fördern. Stavros behauptet, dass es das Verständnis der Unterschiede zwischen den Sprachen vereinfacht, wenn man von den transparenten Wörtern ausgeht.

Strategien und Gattungen angewandt an die Lektüre

Erik Hemming (Finnland), Hochschule Åland

Das Projekt Distributed Expertise (DE), das vier Jahre lang an der Hochschule Åland durchgeführt worden ist, soll einer gewissen Anzahl von Professoren dabei helfen, die Studenten bei der Beherrschung verschiedener für ihr Studium wichtige schriftliche Kommunikationsmethoden zu unterstützen. Erik hat uns gezeigt, wie das organisiert wurde (in diesem Fall für Studentengruppen, die um Hilfe gebeten haben), wie die Professoren mit Unterstützung eines Experten mit diesen Studenten gearbeitet haben (erst als Zuschauer, später übernahmen sie größere Verantwortungen), und wie die Professoren zur Erkenntnis kamen, dass der Student erst dann bereit ist an sich Änderungen durchzuführen, wenn er sich dazu entschließt, über seine Situation zu sprechen. Die nächste Etappe wird die Studie der Gattungen sein, die unsichtbare Bedingung für den Erfolg des Studiums in unserer Hochschule.

Das EUROMANIA Projekt

Filomena Capucho (Portugal), portugiesische katholische universität - Viseu

Filomena koordiniert ein großes und interaktives Interkomprehensionsprojekt für Kinder, das bald in fünf Länder der Europäischen Union eingeführt werden soll, deren offizielle Sprache eine romanische Sprache ist (inklusive Rumänisch). Das Projekt Euromania baut auf der unvollständigen Kompetenz des Verständnisses auf. Es ist zudem eine Aufforderung, die natürliche Neugier der Kinder nicht zu verderben, wie es die traditionellen Unterrichtsmethoden tun. Die Kinder, zwischen 8 und 11 Jahre alt, lesen in 5 verschiedenen Sprachen verfasste Texte, deren Thema an den Lehrstoff anknüpft, den sie

gerade durchnehmen. Die Kinder bekommen Punkte, wenn sie den anderssprachigen Texten Informationen entnehmen konnten. Mit diesen Punkten nehmen sie an einer Schatzsuche teil. Dabei begegnen sie Problemen der Metalinguistik, die sie zu lösen versuchen.

6

Interkomprehension und Ausstrahlung

Förderung der Mehrsprachigkeit

Pierre Janin (Frankreich), Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France, Kulturministerium

Pierre hat die Frage der Förderung der französischen Sprache und einer geeigneten Antwort auf die englische Herrschaft angeschnitten. Man sollte sich zum Beispiel bemühen, französische Wörter in den technisch fortgeschrittenen Bereichen einzuführen. Und statt sich allein dem Englischen zu stellen, empfiehlt er, das französische Kultur- und Staatsleben vielen großen Sprachen zu öffnen. Zum Beispiel mit der Aufführung in Pariser Theater von untertitelten chinesischen Theaterstücken. Er hat außerdem betont, wie wichtig die Interkomprehensionsprojekte im Rahmen der EU sind, da nur ein Teil der Informationen sowohl heute als auch morgen übersetzt wird. Wenn man nicht lernt, andere Sprachen als Englisch zu entziffern, wie soll man dann Zugang zu diesen Informationen bekommen?

7

Linguistische Interkomprehension und Europäische Union

Rundgespräch (Universität Gap, 8. Juli 05)

Pierre Janin (Sitzungsvorsitzender), Tsvia Walden, Ali Abdelfattah, Claire Blanche-Benveniste und Jean-Emmanuel Tyvaert.

Die Diskussion hat an einige der Vorträge des Kolloquiums angeknüpft, aber auch manche bemerkenswerte Gedanken hervorgebracht. Die Ausgaben der EU, um die 21 offiziellen Sprachen zu überbrücken, entsprechen nur 1% der Beiträge der Mitgliedstaaten: Mehrsprachigkeit ist, wie man sieht, nicht teuer. Pierre hat eine weitere aktuelle Frage angeschnitten. Die traditionellen Unterrichtsmethoden der Fremdsprachen erweisen sich als besonders unwirksam in Frankreich. Von den 3% der Schüler, die glauben sich in einer Fremdsprache ausdrücken zu können, behaupten 9 von 10 Schülern, diese nicht in der Schule gelernt zu haben. Und das trotz der 600 Englischstunden im Lycée. Erik fügte hinzu, dass es auch in Skandinavien der Fall sei. Dort lerne man Englisch durch das Fernsehen in Originalfassung und durch das Benutzen von Software auf dem Computer, aber wahrscheinlich nicht in der Schule. Des Weiteren wurde festgestellt, dass die Kenntnis der Fremdsprachen in Frankreich rapide an Boden verliert: 2005 gab es zum Beispiel keinen Bewerber zum Auswahlverfahren, um Russischlehrer zu werden. In den Unternehmen und Organisationen gibt es aber einen Bedarf an Sprachexperten, insbesondere in den Beziehungen mit dem Ausland. Englisch ist keine realistische Lösung für erfolgreiche internationale Beziehungen. Reichtum und Vielfalt sind nämlich in den nationalen Sprachen zu finden sowie in den Minderheitssprachen. Mit einer Unterrichts-

methode, die die Talente und den Enthusiasmus der Kinder nicht zügeln würde, sollte es kein Problem mehr sein, sich den Inhalt eines in einer anderen Sprache formulierten Textes anzueignen.

ندوة دولية متعددة التخصصات – مدينة غاب (فرنسا) 7-9 تموز/يوليو
اليوم الدولي الثاني حول التفاهم اللغوي الأوروبي

فعالية التفاهم اللغوي المقاربة الكلية

تأليف موجز عن العروض الشفهية
السيد إريك همينغ، فنلندا، المدرسة العليا لأرخبيل ألاند
ترجمه إلى الألمانية تلمان شزال
ترجمته إلى العربية فاطمة العلمي -فرنسا-

كلمة الناشر

ليست النصوص الوجيزة التالية ملخصات رسمية للعروض الشفهية ولا التحريرية. إريك هو أحد المتدخلين لغته الأم غير الفرنسية، سجل معلومات تتضمن ما استوعبه وفهمه من كل عرض. فمن خلال إدراكه التلقائي استطاع تدوين المعاني والأفكار التالية بما يتخللها من ذكرى جو الندوة الذي تميز بتعدد التخصصات ونشاط دراسي وافر والحوار الودي. نأمل أن تجلب لكم ترجمة هذه النفاحات إلى لغتكم تلك المتعة المشتركة فلا تملون من قراءة هذه العروض التي قام بتحريرها كل واحد من المتدخلين.

الفهم المتبادل واللغة

1

شفافية المفردات المشتركة بين اللغات المتقاربة

السيد إريك كستاني جامعة مدينة رانس /فرنسا
مركز تعدد التخصصات للبحث حول اللغات والآداب والقراءة والبلورة الفكرية

يضم الاتحاد الأوروبي اليوم إحدى وعشرين لغة وزيادة، ويمثل التفاهم اللغوي أحد الحلول الأنجع للتواصل الدولي الأوروبي، تعتمد جزئياً هذه الطريقة في تبادل الفهم على الشفافية المفرداتية المباشرة الموجودة بين لغات معينة. يرى إريك أنه بالإمكان رفع نسبة التعرف على الكلمات وذلك بالتمرن على كشف الكلمات ذات الشفافية غير المباشرة أي المتغيرة الشكل شيئاً ما أو التي توجد في اللغة المصدر ولكن معناها متحول. وهكذا يصبح مثلاً ستون بالمائة من الأفعال ومصادر أسماء اللغتين الإنجليزية والفرنسية شفافة بالنسبة لمكلمي كليهما.

مفهوم المقاربة في التفاهم اللغوي

السيدة كلير بلانش بنفست – فرنسا
- جامعة بروفونس والمدرسة التطبيقية للدراسات العليا

قامت كلير بعرض تجارب عمل متعلقة بمنهج أروم 4- وهو منهج دراسي لفهم اللغات المتحدرة من اللغة اللاتينية ويرتكز على التماثل الذي يجمع بينها. يقود الدارسون الأحداث وينبغي أن يتوفر

لديهم الوقت للفهم والكشف عن معنى الكلمة غير الشفافة وبالتالي يشتركون في التصحيح لبعضهم البعض. وتظل المقاربة في هذه المرحلة مساعدا أساسيا بما أنها تمكنهم تدريجيا من ضبط المعنى وبناءه.

الفهم التقريبي في الكلام الشفهي برنار لاك - فرنسا - مخبر موديكو جامعة باريس العاشرة نونتير

على عكس الحاسوب، يعمل الدماغ على نحو شامل، فهو ينجز عملية قراءة نص معين ويبحث عن السياق ثم يفحص من جديد في النص عن التطابق بينهما. هناك حاجة للدوي في الشبكة العصبية مما يعزز المجهود، بينما يتوقف كل شيء في الحاسوب بحصول خطأ صغير. يمكن قراءة رسالة بسهولة ولو كانت بعض حروفها غامضة أو مغطات جزئيا. فسرعان ما يظهر تناسق المعنى، ولا تطرح أخطاء النطق أي إشكال. ونضرب مثلا على ذلك أن الأطفال يستطيعون تعلم أشياء كثيرة بسرعة كبيرة مع أنها إجماليا تكون غير صحيحة وذلك لأن النظام يصحح نفسه تلقائيا بعد حين. وإن كانت طريقة الفهم التقريبي عادة غير محبذة فقد أثبتت حاليا بأنها تشكل مرحلة أساسية نحو الفهم الصحيح إذا وجد بالفعل.

التفاهم اللغوي والفكر

2

أي لغة تكلم بها هابيل وقابيل ؟ تصافيا والندن، معهد تأهيل المعلمين الجامعي لبيت بيرل

يتسنى اليوم للإسرائيليين قراءة مخطوطات البحر الميت القديمة التي تعود إلى أكثر من 3000 عام. ويتصف تأويل النصوص القديمة عند اليهود بإعطائها ترجمتين على الأقل بالإضافة إلى الإدلاء بعدد من التعليقات والردود عليها مما يدل على تواصل الحوار لقرون عديدة. وفي نظر اليهود، من الطبيعي أن يقدر كل واحد تأويله الخاص. لقد بينت تصفيا اختلافات قسم صغير من تكون التوراة. يروي النص قصة قتل هابيل أخاه دون أن يذكر السبب الذي دفعه لذلك. حاولت تصفيا إعطاء تفسيرها الشخصي الذي يصب في موضوع الندوة بالقول لو كانت بينهما محادثة لكان هابيل قد استفهم أخاه عما يضايقه من جهته وبالتالي لأنجي نفسه بفعل ذلك. وكان لهذه المداخلة أثر بالغ لدى الحضور بسبب الوضع الحالي الذي يوجد عليه الشعبان الأخوان من الفلسطينيين والإسرائيليين.

كيف تعكس اللغات طريقة التفكير ليرا بورودتسكي - الولايات المتحدة الأمريكية/ جامعة ستانفورد

لعدم تمكن لورا من الحضور إلى مدينة غاب قامت بإرسال تبليغ مكتوب ليقرأ على الحاضرين. تؤثر اللغة على جوانب كثيرة من الفكر البشري بما في ذلك الفضاء والزمن والعلاقات بالأشياء والمواد والأعداد والألوان والأحداث والوعي بالآخرين. لقد أثبتت الدراسات الحديثة بأن الفروق أكبر مما كنا نتصور، حسب اللغة التي عبرها تفكر. ونرى اليوم أن الأساليب اللغوية تؤثر في تفكيرنا وأنها تشترك في ذلك مع أساليب أخرى غير لغوية. وفي هذا الصدد، ينبغي المزيد من البحوث للتحقق فعلا مما هو صالح للبشرية جمعاء ضمن هذا الركام من المناهج المعقدة.

التسلسل اللغوي

السيدة فرونسواز كنو روجي والسيد جان إمانيل تيفايير

– فرنسا – جامعة رانس

مركز تعددية التخصص للبحث حول اللغات والآداب والقراءة وبلورة الفكر

كيف تجد اللغة المعلومات في الذاكرة؟ يمكن تصور الوعي، وهو ما يقابل ذاكرة العمل في اللغة المعلوماتية، كمساحة مكعب يتمثل حجمه في ذاكرة المدى البعيد. كيف يتم استعمال المعلومة الخطية وما هي المبادئ التي يستند عليها تنظيمها. يعتبر هذا الموضوع جد أساسي لفهم تركيب اللغات كما أن إعطاء أجوبة عامة حوله يساعد كثيرا على فك رموز اللغات الأجنبية. وتستمد عملية فك الرموز التي تنطلق من الأعلى تجاربيها من الذاكرة ثم تطبقها على نص معين. أما إذا انطلقنا من النص فالعمل يبدأ من الأسفل. ويمكن تصور العمليتين كنظامين نحاول جعلهما منسجمين. ولا شك أن الوقوف على المعنى يتطلب موارد أكبر بكثير مما يفترضه التعليم التقليدي للغات.

التفاهم اللغوي والمجتمع أو المجتمعات

3

الاغتراب والتعددية والحس المشترك

أوغستان جيوفاتوني – فرنسا - جامعة بروفونس

إن الهدف المستمر لتجربة معينة والثقافات الوسيطة وتعدد الألسن إلى غير ذلك هو المطابقة بين ثقافات عديدة وعلى الأقل بين نظامين من التفكير والنشاط وأخيرا بين حسين مشتركين أي الحس المتعلق بالمجموعة قيد الدراسة وحسنا المشترك الخاص بنا. إن دراسة مظاهر الاغتراب لخبر دليل على هذه الرؤية. إذ نلاحظ أن من خلال الصراع بين النظام القائم وانحراف بعض الفئات الاجتماعية عنه تنتج مؤسسات اجتماعية جديدة التي ستبدو للجميع على أنها صحيحة بالقياس إلى حسهم المشترك.

التفاهم اللغوي الاسكندنافي

السيدة أولا بورستام –سويد- جامعة أوبسالا

تطغى اللغة الإنجليزية على التواصل في ما بين المجتمعات الاسكندنافية بينما يتم تهميش لغات هذه الأخيرة. ومع ذلك يصرح 50 بالمئة على الأقل من الاسكندنافيين بأنهم يفهمون لغات بعضهم البعض. فما هي الاستراتيجيات المعتمدة في هذا الشأن؟ وهل يظل التواصل فعالا؟ لقد أظهرت دراسات أجريت في ريكيافيك بأيسلندا على الثلاث لغات الاسكندنافية الأخرى بأن الناس يتفاهمون اليوم أفضل ولكن عن طريق الإنجليزية. تحدثت أولا أيضا عن طريقة تفكير الأشخاص لاستنباط معاني الجمل في اللغات الاسكندنافية الأخرى.

اللغات في الأدب الهايتي
السيدة إفير مرواد - هايتي -
و علي عبد الفتاح - مصر - اليونسكو

بما أن الفرنسية هي لغة الأدب الهايتي فالكتاب الذين أشير إليهم يعبرون بلغة ليست لغة الأم ولا المنشأ. وتلاحظ إفير بأن الإبداع الأدبي الهايتي ينشأ في وضع تتصادم فيه لغات محلية عدة. وضمن هذه الصراعات تنضاف تباينات بين الكلام النموذج الخاص بالذكور وذلك الذي تتداوله الإناث. وقد تابع السيد علي هذا الحديث بمدخلته ليعالج المسألة عبر تحليل نفساني.

التفاهم اللغوي والثقافة

4

التعددية الثقافية والتواصل المهني
لودميلا مشكوف (سلوفاكيا) ، جامعة بانسكا بيستريتسا

ينبغي أثناء اللقاءات المهنية أن تؤخذ الاختلافات الثقافية بين الشركاء الأجانب بعين الاعتبار. ولهذا السبب فإن دور مدرسي اللغة المختصة، في إعداد مسيري الغد وأصحاب الشركات الجدد يتمثل ليس فقط في جعل هؤلاء يتقنون اللغات الأجنبية ولا سيما المصطلحات الاقتصادية بل في إعدادهم أيضا لملاقات ثقافات مختلفة.

الرصائد اللغوية والعلاقات العابرة للثقافات
غيرد فتياك - ألمانيا - جامعة لايبزيك

تناول غيرد مسألة مستجدة تتعلق بالعلومة ورصيدها اللغوي وما يقابله في مختلف اللغات بالإضافة إلى ما يواجهه المترجم من مشنبة المعنى وصحيحه وما يضم ويناسب في النهاية ألمانيا وفرنسا وأسبانيا كحصيلة علاقاتها الثقافية.

الأدب والترجمة والتداخل الثقافي
كيثي سالم / جامعة حلب سوريا

لا تكتمل رؤية ثقافتنا إلا عبر الآخرين، ولذلك يمكن تلاقح صراعات حضارية لا جدوى منها إذا تبادلنا احترام الأصالة المميزة لكل واحد منا. ما هو السبيل لترجمة مفاهيم الزمن والمكان إلى نظام فلسفي آخر؟ وما هي كيفية نقل التأثير المقصود من استعمال التعبير المجازي إلى عالم مختلف؟ لتوضيح التوتر الذي كان قائما بين الشرق والغرب، أدرجت كيثي أمثلة على النصوص التي شكلت في عصرها حافزا لنتاج فكر جديد ومن بينها ألف ليلة وليلة في الغرب وشكسبير وموليير في الشرق.

ترجمة المصطلحات القانونية
حنان منيب - مصر - معهد العالم العربي

إن العلاقة الوثيقة التي تربط بين القانون والمجتمع والحياة اليومية للأشخاص حولت هذا المجال المختص إلى موضوع مركزي بل جعلته ضروريا للإنسان. قدمت حنان دراسة قاموسية تخص

مصطلحات عربية وفرنسية وردت في قانون الأحوال الشخصية في باب الزواج والطلاق. تطرح تقنية هذه الوثيقة في حد ذاتها إشكاليات مختلفة لها علاقة بالتنوع الثقافي واللغوي.

التفاهم اللغوي والتأهيل

5

التفاهم اللغوي اليوناني التركي واليوناني
ستافروس كمروديس - اليونان - جامعة غرب مقدونيا

تشارك اللغتان اليونانية والتركية في 1700 كلمة مع العلم أنهما لا تنتميان إلى فصيلة واحدة, غير أن تاريخ ألف عام يجمع بينهما. وتشجيعاً لمحاولات الأشخاص فهم اللغة التركية, تم إصدار معجم في اليونان للكلمات المشتركة. وأكد ستافروس أن الانطلاق من الكلمات الشفافة يجعل محاولة استنتاج الاختلافات سهلة جداً وممتعة للغاية.

الاستراتيجيات والأنماط المتبعة في القراءة
إريك همينغ - فنلندا - المعهد العالي لأرخبيل ألاند

إن الهدف الرئيسي من مشروع **Distributed Expertise** الذي تم إنجازه منذ أربع سنوات في المعهد العالي هو تمكين عدد معين من الأساتذة من معرفة طريقة مساعدة الطلاب لإتقان مختلف ممارسات التواصل الكتابي أثناء دراستهم. لقد عرض علينا إريك كيف تم تنظيم المشروع في مناسبة وجدت فيها مجموعات من الطلاب أنها في حاجة ماسة إلى المساعدة, كما تحدث عن طريقة عمل الأساتذة مع هؤلاء الطلاب بإشراف خبير وقد كانوا في البداية مشاهدين قبل أن يأخذوا على عاتقهم المزيد من المسؤولية. وذكر إريك أيضاً كيف أدرك الأساتذة بأن الطالب لا يبدي استعداداً للتغيير إلا عندما يقرر الباحث في وضعه. وتتضمن المرحلة اللاحقة دراسة الأنماط التي تعد الشرط الخفي للنجاح إلى جانب متابعة الدراسة في مؤسستنا للتعليم العالي.

مشروع أرومنيا
فيلومينا كبيتشو - البرتغال - الجامعة الكاثوليكية البرتغالية

فيلومينا منسقة لمشروع فاعل خصص للأطفال في مجال التفاهم اللغوي سيتم إطلاقه في خمس دول من الإتحاد الأوروبي تمثل فيها اللغات المتحدرة من اللاتينية لغات رسمية بما فيها الرومانية. ويرتكز المشروع على الاختصاص الجزئي كما يشجع أيضاً على مراعاة ميل الأطفال الطبيعي للإطلاع على الأشياء بخلاف الممارسات المألوفة في التعليم التقليدي. فمثلاً يقرأ الأطفال من ثمان سنوات إلى إحدى عشر سنة نصوصاً في خمس لغات ويحصلون على علامة عندما يتمكنون من استخراج المعلومات من النص بلغات غير لغتهم و بفضل ذلك تتاح لهم المشاركة في إيجاد المكنون، ثم يتحدثون عما ألموا به أثناء دراستهم لهذه اللغات الأجنبية.

التفاهم اللغوي وبث الألسن

6

كيف يتم نشر تعددية الألسن

بيير جنين -فرنسا- النيابة العامة للغة الفرنسية ولغات فرنسا لدى وزارة الثقافة والاتصال

تناول بيير مسألة تسويق اللغة الفرنسية وكيف يتم الرد على هيمنة اللغة الإنجليزية، وعلى سبيل المثال من الوعي أن يتم بدل مجهود لإدخال كلمات فرنسية في مجالات تتمتع بقدر كبير من التقدم التقني. وعض مواجهة الإنجليزية وحدها ينادي بيير بالانفتاح على العديد من اللغات الكبرى في الحياة الفرنسية الثقافية والرسمية فلا بأس مثلا أن يتم عرض تمثيلية صينية في المسارح الباريسية في لغتها الأصلية مشفوعة بترجمة. أما بالنسبة لمسألة مشاريع التفاهم اللغوي في إطار الاتحاد الأوروبي، المتعلقة بالفهم المتبادل بين لغاته، فأهميتها مؤكدة نظرا لأننا نعرف جيدا أن قسما ضئيلا من المعرفة في العالم يترجم اليوم أو سيترجم في المستقبل. فإن لم نتعلم فك رموز اللغات الأجنبية غير الإنجليزية كيف يتسنى لنا الوصول إلى ثراء هذه اللغات؟

التفاهم اللغوي والاتحاد الأوروبي

7

المائدة المستديرة التي عقدت بالقطب الجامعي للمدينة الفرنسية غاب Gap في 8 تموز/ يوليو 2005

بمشاركة بيير جنين (رئيس الجلسة)، تصافيا والدين، علي عبد الفتاح، كلير بلونش-بنفنسن وجان إمنويل بيفابير

تناول النقاش إحدى مداخلات الندوة، كما عرضت فيه بعض الأفكار والمعلومات المهمة ومنها أن ما ينفقه الاتحاد الأوروبي على لغاته الرسمية الإحدى والعشرين لا يتعدى واحد في المائة من مساهمة الدول الأعضاء فيه. وهو قدر يسير بالنسبة بمجال تعدد الألسن. أثار بيير مسألة شائكة أخرى تناولت انعدام فعالية تعليم اللغات الأجنبية في فرنسا حيث نجد مثلا بين ثلاثة في المائة من التلاميذ الذين يدعون معرفة لغة أجنبية تسعة من أصل عشرة منهم صرحوا بأنهم تعلموها خارج المدارس مع أنهم أمضوا 600 ساعة في تعلم اللغة الإنجليزية في المدارس الثانوية، ومن جهة أخرى، أضاف إريك أن الشيء نفسه يحدث في اسكندنافيا حيث يتم تعلم اللغة الإنجليزية بمشاهدة برامج التلفاز بلغاتها الأصلية وباستعمال برامج الحاسوب، فمن المستبعد أن يحصل ذلك في المؤسسات التعليمية. وأدرجت ملاحظة أخرى تبين الانخفاض السريع في معرفة اللغات الأجنبية في فرنسا عموما، وعلى سبيل المثال، لم يترشح الطلاب للمباراة التي تمنح درجة الأستاذية مع أن الشركات والمنظمات تفتقر لخبراء لغويين في مجال حسم القرارات الخاصة بالعلاقات الخارجية. لا تمثل اللغة الإنجليزية حلا واقعا لنجاح الاتصالات الدولية لأن الثراء والوفرة يتواجدان بالأخص في اللغات الوطنية المتجذرة، بل وأكثر في اللغات الأقلية. فإذا حل تعليم مغاير يرحب بمواهب الأطفال وتطلعاتهم لن يصعب في المستقبل الحصول على محتوى إعلامي مصاغ بلغات أخرى.

多学科国际研讨会—盖普¹⁶（法国）二00五年七月七-九日
第二届欧洲语言相互理解国际日

语言相互理解的性能： 全方位探讨方式

口头报告综述

艾瑞克·海明¹⁷，芬兰奥兰群岛高等学院¹⁸

中文翻译：陈靖宜

编者备注

本文并非任何口头或书面报告的摘要，而是主讲人之一，艾瑞克（其母语并非法语），对每场报告的感觉和理解所做成的笔记。在自然领会的情况下，笔者仔细归纳出这份综合资料，夹杂著研讨会认真、友善和跨学科的气氛所留下的回忆。我们期望通过本文的中文译文，带给您我们所分享的乐趣，让您有兴趣阅读每位主讲人所编写的报告。

1

语言相互理解与多元语言

邻近语言彼此间词汇的透明度

艾瑞克·卡斯达涅¹⁹，语言、文学、阅读与思维建构等跨学科研究中心²⁰，法国兰斯大学²¹

欧盟如今计有二十一个官方语言和其它多种语言。欧盟国际间彼此沟通最实际的方法之一，是语言上的相互理解。语言相互理解部分仰赖著语言彼此间词汇的直接透明度。艾瑞克在其报告中表示，借由自我训练找出间接透明词，意即词形稍有变化的词汇亦或存在於源语但意义已转变的词汇，则可增加认字率。若用这个方法来计算，英语和法语中有超过百分之六十的动词和名词变成了彼此的透明词。

16 Gap

17 Erik Hemming

18 École Supérieure des Îles d'Åland

19 Éric Castagne

20 CIRLLLEP : Centre Interdisciplinaire de Recherches sur les Langues, les Littératures, la Lecture et l'Élaboration de la Pensée

21 Université de Reims

语言相互理解所使用的近似概念

克莱儿·布兰榭-班维尼斯特²²，法国普罗旺斯大学、法国巴黎高等实践研究学院²³

克莱儿汇整了采用EuRom4教学法（一种学习理解罗曼语言的方法）所获得的经验，该方法以语言彼此的相似处为基础。接受实验的学生有充裕的时间去理解、猜测某个不透明词的意义，並相互修正。近似法在这个阶段中提供一道重要助力，学生们得以进行必要的调整来找出语意。

口語的概略理解

贝尔拿·拉克斯²⁴，语言模型、动态、语料库 实验室²⁵—法国巴黎第十大学

人脑以全方位的方式运作，与计算机迥然不同。在阅读文章时，人脑搜索相关的信息，並检查两者是否相互吻合。人脑的神经元系统需要噪音，来加强理解力，而计算机只要出了个小差错，就会当机。人脑可阅读字母模糊或半隐蔽的消息，快速发现规则性所在，错误的发音並不构成问题。幼儿大量而快速学习不完全正确的事物，随后再自动校正。概略理解以往不被看好，但如今被认为是迈向正确理解（如果真有的话）的一个重要阶段。

2

语言相互理解与多元思维

亚伯和该隐²⁶使用那一种语言？

莎维雅·华尔丹²⁷，以色列贝特-伯尔师范学院²⁸

今日的以色列人懂得阅读超过三千年历史的《死海古卷》。犹太人对宗教经文的解释出奇优异，每篇经文至少有两种以上的版本，外加许多评论以及就评论所做的回答，形成一个跨越数世纪的对话。对犹太人而言，衡量自己的诠释是理所当然的事。莎维雅援引圣经《创世纪》裡头其中一小部分的每个版本。该文阐述该隐弑弟的故事，但对于该隐为何弑弟並無著墨，莎维雅对这一点的诠释与研讨会的主题相关：亚伯当初应该告诉该隐自己所担心的事，这样也许可以解救自己的性命。鑑於以色列、巴勒斯坦两兄弟民族当前的情况，此言令人印象深刻。

22 Claire Blanche-Benveniste

23 Université de Provence & EPHE (Ecole Pratique des Hautes Etudes)

24 Bernard Laks

25 MODYCO : Laboratoire Modèles, Dynamiques, Corpus

26 Cain, Abel : 圣经人物。该隐和亚伯皆为亚当与夏娃之子，兄该隐因妒嫉而弑弟亚伯。

27 Tsvia Walden

28 Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl

语言如何反映思维方式

雷拉·伯罗迪斯基²⁹，美国史丹佛大学

雷拉没能亲自蒞临盖普研讨会，故将讲稿送至研讨会以供阅读。语言在许多方面对人类思想产生广泛影响：空间、时间、我们与物体和物质的关系、数字、颜色、事件以及他人意识。近期的研究指出，语言对思维的影响比我们所想像的更为深入。如今我们知道，语言配合着其它非语言方式来浸润我们的思维方式。我们应当进行更多的研究，以确认在这杂乱而繁复的众多方法中，那些是全体人类所共享的。

语言的直线性

弗朗索斯·卡农-罗傑³⁰ 及让-艾玛努维·提瓦尔特³¹，语言、文学、阅读与思维建构等跨学科研究中心，法国兰斯大学

语言如何从记忆中找出信息？意识（即信息术语所指的作业内存）可被视为一个立方体的表面，而长期记忆为其容量。如何运用直线信息？它是根据那些原则而组成？这一站对于了解各种语言结构至关重要。若能找到普遍性的答案，对于外语解码将有广大的助益。上游解码（由上而下）使用记忆中的经验，将经验套入文章之中；下游解码（由下而上）则是从文章出发。这两种情形可用两个我们试着协调的系统来显示，它们对于语意理解所提供的资源比传统语言教学所预测的更为广泛。

3

语言相互理解与多元社会

侨居、多元性与价值观

奥古斯丁·乔凡诺尼³²，法国普罗旺斯大学

跨文化、多语言等的实验目的，一直都是为了进行多元文化的交流，进行至少两种以上的思维系统与行为系统的交流，亦或是两种价值观的交流：我们自己的价值观和对照族群的价值观。从这个角度来看，侨居现象的研究带给我们明朗化的解释，某些边缘族群与既定制度间的纷争导致新社会机制的产生，而新产生的社会机制对于双方的价值观而言，都显得公平合理。

29 Lera Boroditsky

30 Françoise Canon-Roger

31 Jean-Emmanuel Tyvaert

32 Augustin Giovannoni

北欧斯堪地纳维亚彼此间语言上的相互理解

乌拉·伯瑞斯坦³³，瑞典乌普萨斯大学³⁴

英语逐渐成为北欧民族之间相互沟通的共同语言，斯堪地那维亚语被边缘化。然而，至少百分之五十的受访者表示懂得其它斯堪地那维亚语。他们所使用的策略为何？他们之间的沟通有效率吗？雷克贾维克³⁵在冰岛就其它三种斯堪地那维亚语所进行的实验显示，如今当地人们在只借助英语的情况下，比以前更能相互理解。乌拉也叙述了人们如何思考以归纳出其它斯堪地那维亚语句的含意。

语言与海地的文学用语

艾勒维儿·摩鲁尔³⁶（夏威夷）

以及亚里·亚伯德法发塔³⁷（埃及），联合国教科文组织

「法语创作文学」表示以法语写作的海地作家使用非「母语」、非「国语」的语言写作。艾勒维儿指出，海地的文学创作产生於多种语言和多种用语相对立的情况下，此外，还包括标准混语³⁸中男女用语的差異。亚里紧接著用心理分析法解析该情况。

4

语言相互理解与多元文化

跨文化性与职业沟通

鲁德蜜拉·梅思蔻娃³⁹，斯洛伐克班斯卡·比斯特里查大学⁴⁰

职场会面似乎有必要考虑到与外籍对话者之间彼此文化的差異性。因此，术语教师的职责不但在於教导未来的企业主管或企业家的外语沟通能力（经济术语），还要训练他们面对不同的文化。

33 Ulla Börestam

34 Université d'Uppsala

35 Reykjavik

36 Elvire Maurouard

37 Ali Abdelfattah

38 Créole : 海地混语是法语和非洲语言的混合语

39 Ludmila Mešková

40 Université de Banská Bystrica

多元词汇与跨文化交流

及尔德·沃特贾克⁴¹，德国来比锡大学

及尔德论及时事问题：全球化、全球化的词汇以及全球化在几个不同语言中的等义词；译者的「真朋友」（同形同义词）和「假朋友」⁴²（同形异义词）；德国、法国与西班牙彼此因文化与商业交流所产生的交集和融合。

文学、翻译与跨文化性

凯蒂·萨兰⁴³，叙利亚亚来普大学⁴⁴

唯有他人才能注意我们的文化。尊重他人文化的特殊性，就可避免不必要的文明冲突。如何将不同时期、不同地方的概念译入另一个哲学系统中？如何达到另一个世界中某个比喻性用语所追求的效果？凯蒂举了几个文学例子，描述东西双方的紧张关系，像是东方的《天方夜谭》或西方的莎士比亚与莫里哀的作品，她的解说各赋予了东西双方崭新的思维冲击。

法律术语的翻译

哈南·穆尼伯⁴⁵，埃及阿拉伯世界学院⁴⁶

法律与社会及人类日常生活息息相关，其密切关系使得这个专业领域成为一个至关重要的主题，对人类而言，法律甚至已是不可或缺的事物。哈南报告了一项有关阿拉伯语和法语身份法中结婚和离婚的术语研究。该文的技术性是它引发各种有关多元文化和多元语言的问题所在。

5

语言相互理解与培训

希腊和土耳其彼此间语言上的相互理解

史塔夫罗斯·卡马卢迪斯⁴⁷，希腊西马其顿大学⁴⁸

希腊语和土耳其语约有一千七百个共同词汇。这两个语言并不属于同一个语族，但分享了一段千年的共同历史。为了鼓励人们试着了解土耳其语，於是希腊出版了一本希土共同词汇字典。史塔夫罗斯肯定地说，借由透明词，人们更欣然也更易於尝试推敲希土两语间的差异。

41 Gerd Wotjak

42 Faux amis : 同源異? 狼或同形異? 狼。在不同的語言中，有些字狼的? 源相同，或拼法? 似，但是意思卻不一樣，容易引起? 誤?。

43 Ketty Salem

44 Université d'Alep

45 Hanan Mounib

46 Institut du Monde Arabe

47 Stavros Kamaroudis

48 Université de la Macédoine de l'Ouest

阅读策略与预读方式

艾瑞克·海明，芬兰奥兰群岛高等学院

芬兰奥兰群岛高等学院进行四年的「分布式专业技能」⁴⁹计划，旨在让某一部分教师学习如何辅助学生，让学生在 学习 中掌握各种不同的书写沟通技巧。艾瑞克向我们报告了该计划的组成方式（以自认须要协助的学生小组为中心），说明老师如何教导有专家从旁辅助的学生（先是在旁观看，接著有较多的参与），还有老师如何意识到学生唯有在决定谈论自己的状况时，才算做好改变的准备。下一个阶段将学习阅读方式，这是我们学院的学生学习成功的隐形条件。

「欧罗马尼亚⁵⁰计划」

菲萝梅娜·卡普丘⁵¹，葡萄牙天主教大学⁵²

菲萝梅娜是一项庞大的国际语言相互理解计划共同策划者，这项以儿童为对象的互动计划即将於欧盟国中五个以罗曼语系（包括罗马尼亚语）为官方语言的国家中展开。「欧罗马尼亚计划」以局部能力为基础，主张勿破坏儿童自然的好奇心，与传统教学背道而驰。例如，八至十一岁的小孩阅读五种语言版本写成的日常学科教材，当小朋友获取母语以外的外文信息时，便可获得加分。有积分的鼓励，小朋友们加入寻宝游戏。每次游戏时，他们用母语解释自己在学习中所发现的解答。

6

语言相互理解与推广

如何推广多语主义

皮耶·贾南⁵³，法国文化暨传播部法语与法国境内语言总代表团⁵⁴

皮耶探讨了法语推销的问题以及如何对抗英语的统治。比方说，某些以科技发展为主的领域似乎刻意使用法语词汇。在法语独自对抗英语的情况下，他主张法国应在官方及文化方面开放使用多种重要语言，像是巴黎各剧院以中文原文加法文字幕演出中文戏剧。至於语言相互理解计划中的欧盟语言相互理解计划，这个问题当然极为重要，因为我们知道，不管今日或未来，世界上唯有一小部分的知识将得以被翻译。假设我们不学习英语之外的其它语言，又怎能获得这些丰富的知识呢？

49 Distributed Expertise

50 Euromania

51 Filomena Capucho

52 Universidade Catholica Portuguesa

53 Pierre Janin

54 Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France du ministère de la culture et de la communication

7

语言相互理解与欧盟

圆桌会议（法国盖普大学 综合服务中心⁵⁵，二00五年七月八日）

皮耶·贾南（会议主持人），莎维雅·华尔丹，亚里·亚伯德法塔，克莱儿·布兰栩-班-维尼斯特，让-艾玛努维·题瓦尔特

圆桌会议重新探讨研讨会中的几项主题，此外，也提供了值得注意的省思与讯息。例如，即使欧盟必须花费在二十一个官方语言上，但所费金额不超过所有会员国所纳会费的百分之一，所以多语主义的代价不算高昂。皮耶还论及另一个棘手的问题，法国传统语言教育非常没有效率，在百分之三自认为能用外语表达的学生中，有十分之九表示其外语能力是在校外习得的，即使他们在学校裡接受了约六百小时的英语课程。艾瑞克补充说，斯堪地那维亚人也一样，他们的英语学得相当好，可是不是在学校学的，而是靠著原文播放的英文电视节目和计算机教学软件。另一点值得注意的是，法国人的外语能力正快速下跌中，举例来说，二00五年时，法国大学生中没有人报考俄语教师考试，然而，某些公司和组织需要语言专家来决定对外关系中每个人的职责。在成功的国际接触中，英语并非一个实际的解决办法。丰富和多元的知识存在於每个根深蒂固的国家语言以及少数语言中。借由不同的教育方式，不再阻碍孩童发展其天赋与热情，那么，理解外语讯息应不是难事。

多學科國際研討會 — 蓋普⁵⁶（法國）二〇〇五年七月七-九日
第二屆歐洲語言相互理解國際日

語言相互理解的效能： 全方位探討方式

口頭報告綜述

艾瑞克·海明⁵⁷，芬蘭奧蘭群島高等學院⁵⁸

中文翻譯：陳靖宜

編者備註

本文並非任何口頭或書面報告的摘要，而是主講人之一，艾瑞克（其母語並非法語），對每場報告的感覺和理解所做成的筆記。在自然領會的情況下，筆者仔細歸納出這份綜合資料，夾雜著研討會認真、友善和跨學科的氣氛所留下的回憶。我們期望透過本文的中文譯文，帶給您我們所分享的樂趣，讓您有興趣閱讀每位主講人所編寫的報告。

1

語言相互理解與多元語言

鄰近語言彼此間詞彙的透明度

艾瑞克·卡斯塔紐⁵⁹，語言、文學、閱讀與思維建構等跨學科研究中心⁶⁰，法國漢斯大學⁶¹

歐盟如今計有二十一個官方語言和其它多種語言。歐盟國際間彼此溝通最實際的方法之一，是語言上的相互理解。語言相互理解部分仰賴著語言彼此間詞彙的直接透明度。艾瑞克在其報告中表示，藉由自我訓練找出間接透明詞，意即詞形稍有變化的詞彙亦或存在於源語但意義已轉變的詞彙，則可增加認字率。若用這個方法來計算，英語和法語中有超過百分之六十的動詞和名詞變成了彼此的透明詞。

56 Gap

57 Erik Hemming

58 École supérieure des Îles d' Åland

59 Éric Castagne

60 CIRLLLEP : Centre Interdisciplinaire de Recherches sur les Langues les Littératures la Lecture et l'Elaboration de la Pensée

61 Université de Reims

語言相互理解所使用的近似概念

克萊兒·布蘭栩-班維尼斯特⁶²，法國普羅旺斯大學、法國巴黎高等實踐研究學院⁶³

克萊兒彙整了採用EuRom4教學法（一種學習理解羅曼語言的方法）所獲得的經驗，該方法以語言彼此的相似處為基礎。接受實驗的學生有充裕的時間去理解、猜測某個不透明詞的意義，並相互修正。近似法在這個階段中提供一道重要助力，學生們得以進行必要的調整來找出語意。

口語的概略理解

貝爾拿·拉克斯⁶⁴，語言模型、動態、語料庫實驗室⁶⁵—法國巴黎第十大學

人腦以全方位的方式運作，與電腦迥然不同。在閱讀文章時，人腦搜索相關的資訊，並檢查兩者是否相互吻合。人腦的神經元系統需要雜訊，來加強理解力，而電腦只要出了個小差錯，就會當機。人腦可閱讀字母模糊或半隱蔽的訊息，快速發現規則性所在，錯誤的發音並不構成問題。幼兒大量而快速學習不完全正確的事物，隨後再自動校正。概略理解以往不被看好，但如今被認為是邁向正確理解（如果真有的話）的一個重要階段。

2

語言相互理解與多元思維

亞伯和該隱⁶⁶使用那一種語言？

莎維雅·華爾丹⁶⁷，以色列貝特-伯爾師範學院⁶⁸

今日的以色列人懂得閱讀超過三千年歷史的《死海古卷》。猶太人對宗教經文的解釋出奇優異，每篇經文至少有兩種以上的版本，外加許多評論以及就評論所做的回答，形成一個跨越數世紀的對話。對猶太人而言，衡量自己的詮釋是理所當然的事。莎維雅援引聖經《創世紀》裡頭其中一小部分的每個版本。該文闡述該隱弒弟的故事，但對於該隱為何弒弟並無著墨，莎維雅對這一點的詮釋與研討會的主題相關：亞伯當初應該告訴該隱自己所擔心的事，這樣也許可以解救自己的性命。鑑於以色列、巴勒斯坦兩兄弟民族目前的情況，此言令人印象深刻。

62 Claire Blanche-Benveniste

63 Université de Provence & EPHE (Ecole Pratique des Hautes Etudes)

64 Bernard Laks

65 MODYCO : Laboratoire Modèles, Dynamiques, Corpus

66 Cain, Abel : 聖經人物。該隱和亞伯皆為亞當與夏娃之子，兄該隱因妒嫉而弒弟亞伯。

67 Tsvia Walden

68 École Normale Universitaire de Beit-Berl

語言如何反映思維方式

雷拉·伯羅迪斯基⁶⁹，美國史丹佛大學

雷拉沒能親自蒞臨蓋普研討會，故將講稿送至研討會以供閱讀。語言在許多方面對人類思想產生廣泛影響：空間、時間、我們與物體和物質的關係、數字、顏色、事件以及他人意識。近期的研究指出，語言對思維的影響比我們所想像的更為深入。如今我們知道，語言配合著其它非語言方式來浸潤我們的思維方式。我們應當進行更多的研究，以確認在這雜亂而繁複的眾多方法中，那些是全體人類所共用的。

語言的直線性

法朗索斯·卡農-羅傑⁷⁰ 及讓-艾瑪努維·提瓦爾特⁷¹，語言、文學、閱讀與思維建構等跨學科研究中心，法國漢斯大學

語言如何從記憶中找出資訊？意識（即資訊術語所指的作業記憶體）可被視為一個立方體的表面，而長期記憶為其容量。如何運用直線資訊？它是根據那些原則而組成？這一點對於了解各種語言結構至關重要。若能找到普遍性的答案，對於外語解碼將有廣大的助益。上游解碼（由上而下）使用記憶中的經驗，將經驗套入文章之中；下游解碼（由下而上）則是從文章出發。這兩種情形可用兩個我們試著協調的系統來顯示，它們對於語意理解所提供的資源比傳統語言教學所預測的更為廣泛。

3

語言相互理解與多元社會

僑居、多元性與價值觀

奧古斯汀·喬凡諾尼⁷²，法國普羅旺斯大學

跨文化、多語言等的實驗目的一直都是為了進行多元文化的交流，進行至少兩種以上的思維系統與行為系統的交流，亦或是兩種價值觀的交流：我們自己的價值觀和對照族群的價值觀。從這個角度來看，僑居現象的研究帶給我們明朗化的解釋，某些邊緣族群與既定制度間的紛爭導致新社會機制的產生，而新產生的社會機制對於雙方的價值觀而言，都顯得公平合理。

69 Lera Boroditsky

70 Françoise Canon-Roger

71 Jean-Emmanuel Tyvaert

72 Augustin Giovannoni

北歐斯堪地那維亞語彼此間語言上的相互理解

烏拉·伯瑞斯坦⁷³, 瑞典烏普薩拉大學⁷⁴

英語逐漸成爲北歐民族之間相互溝通的共同語言，斯堪地那維亞語被邊緣化。然而，至少百分之五十的受訪者表示懂得其它斯堪地那維亞語。他們所使用的策略爲何？他們之間的溝通有效率嗎？雷克賈維克⁷⁵在冰島就其它三種斯堪地那維亞語所進行的實驗顯示，如今當地人們在只借助英語的情況下，比以前更能相互理解。烏拉也敘述了人們如何思考以歸納出其它斯堪地那維亞語句的含意。

語言與海地文學用語

艾勒維兒·摩魯爾⁷⁶（夏威夷）

以及亞里·亞伯德法塔⁷⁷（埃及），聯合國教科文組織

「法語創作文學」表示以法語寫作的海地作家使用非「母語」、非「國語」的語言寫作。艾勒維兒指出，海地的文學創作產生於多種語言和多種用語相對立的情況下，此外，還包括標準混語⁷⁸中男女用語的差異。亞里緊接著用心理分析法解析該情況。

4

語言相互理解與多元文化

跨文化性與職業溝通

魯德蜜拉·梅思蔻娃⁷⁹, 斯洛伐克班斯卡·比斯特里查大學⁸⁰

職場會面似乎有必要考慮到與外籍對話者之間彼此文化的差異性。因此，術語教師的職責不但在於教導未來的企業主管或企業家的外語溝通能力（經濟術語），還要訓練他們面對不同的文化。

73 Ulla Börestam

74 Université d'Uppsala

75 Reykjavik

76 Elvire Maurouard

77 Ali Abdelfattah

78 Créole : 海地混合語是法語和非洲語言的混語。

79 Ľudmila Mešková

80 Université de Banská Bystrica

多元詞彙與跨文化交流

及爾德·渥特賈克⁸¹, 德國萊比錫大學

及爾德論及時事問題：全球化、全球化的詞彙以及全球化在幾個不同語言中的等義詞；譯者的「真朋友」（同形同義詞）和「假朋友」（同形異義詞）⁸²；德國、法國與西班牙彼此因文化與商業交流所產生的交集和融合。

文學、翻譯與跨文化性

凱蒂·薩蘭⁸³, 敘利亞亞萊普大學⁸⁴

唯有他人才能注意我們的文化。尊重他人文化的特殊性，就可避免不必要的文明衝突。如何將不同時期、不同地方的概念譯入另一個哲學系統中？如何達到另一個世界中某個比喻性用語所追求的效果？凱蒂舉了幾個文學例子，描述東西雙方的緊張關係，像是東方的《天方夜譚》或西方的莎士比亞與莫里哀的作品，她的解說各賦予了東西雙方嶄新的思維衝擊。

法律術語的翻譯

哈南·穆尼伯⁸⁵, 埃及阿拉伯世界學院⁸⁶

法律與社會及人類日常生活息息相關，其密切關係使得這個專業領域成爲一個至關重要的主題，對人類而言，法律甚至已是不可或缺的事物。哈南報告了一項有關阿拉伯語和法語身份法中結婚和離婚的術語研究。該文的技術性是它引發各種有關多元文化和多元語言的問題所在。

5

語言相互理解與培訓

希臘和土耳其彼此間語言上的相互理解

史塔夫羅斯·卡馬盧迪斯⁸⁷, 希臘西馬其頓大學⁸⁸

希臘語和土耳其語約有一千七百個共同詞彙。這兩個語言並不屬於同一個語族，但分享了一段千年的共同歷史。爲了鼓勵人們試著了解土耳其語，於是希臘出版了一本希土共同詞彙字典。史塔夫羅斯肯定地說，藉由透明詞，人們更欣然也更易於嘗試推敲希土兩語間的差異。

81 Gerd Wotjak

82 Faux amis : 同源異義詞或同形異義詞。在不同的語言中，有些字詞的來源相同，或拼法類似，但是意思卻不一樣，容易引起誤會。

83 Ketty Salem

84 Université d'Alep

85 Hanan Mounib

86 Institut du Monde Arabe

87 Stavros Kamaroudis

88 Université de la Macédoine de l'Ouest

閱讀策略與閱讀方式

艾瑞克·海明, 芬蘭奧蘭群島高等學院

芬蘭奧蘭群島高等學院進行四年的「分散式專業技能」⁸⁹計畫，旨在讓某一部分教師學習如何輔助學生，讓學生在學習中掌握各種不同的書寫溝通技巧。艾瑞克向我們報告了該計畫的組成方式（以自認須要協助的學生小組為中心），說明老師如何教導有專家從旁輔助的學生（先是在旁觀看，接著有較多的參與），還有老師如何意識到學生唯有在決定談論自己的狀況時，才算做好改變的準備。下一個階段將學習閱讀方式，這是我們學院的學生學習成功的隱形條件。

「歐羅馬尼亞⁹⁰計畫」

菲蘿梅娜·卡普丘⁹¹，葡萄牙天主教大學⁹²

菲蘿梅娜是一項龐大的國際語言相互理解計畫的共同策劃者，這項以兒童為對象的互動計畫即將於歐盟國中五個以羅曼語系（包括羅馬尼亞語）為官方語言的國家中展開。「歐羅馬尼亞計畫」以局部能力為基礎，主張勿破壞兒童自然的好奇心，與傳統教學背道而馳。例如，八至十一歲的小孩閱讀五種語言版本寫成的日常學科教材，當小朋友獲取母語以外的外文資訊時，便可獲得加分。有積分的鼓勵，小朋友們加入尋寶遊戲。每次遊戲時，他們用母語解釋自己在學習中所發現的解答。

6

語言相互理解與推廣

如何推廣多語主義

皮耶·賈南⁹³，法國文化暨傳播部法語與法國境內語言總代表團⁹⁴

皮耶探討了法語推銷的問題以及如何對抗英語的統治。比方說，某些以科技發展為主的領域似乎刻意使用法語詞彙。在法語獨自對抗英語的情況下，他主張法國應在官方及文化方面開放使用多種重要語言，像是巴黎各劇院以中文原文加法文字幕演出中文戲劇。至於語言相互理解計畫中的歐盟語言相互理解計畫，這個問題當然極為重要，因為我們知道，不管今日或未來，世界上唯有一小部分的知識將得以被翻譯。假設我們不學習英語之外的其它語言，又怎能獲得這些豐富的知識呢？

89 Distributed Expertise

90 Euromania

91 Filomena Capucho

92 Universidade Catholica Portuguesa

93 Pierre Janin

94 Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France du ministère de la culture et de la communication

7

語言的相互理解與歐盟

圓桌會議（法國蓋普大學綜合服務中心⁹⁵，二〇〇五年七月八日）

皮耶·賈南（會議主持人），莎維雅·華爾丹, 亞里·亞伯德法塔, 克萊兒·布蘭
栩·班維尼斯特，讓-艾瑪努維·提瓦爾特

圓桌會議重新探討研討會中的幾項主題，此外，也提供了值得注意的省思與訊息。例如，即使歐盟必須花費在二十一個官方語言上，但所費金額不超過所有會員國所納會費的百分之一，所以多語主義的代價不算高昂。皮耶還論及另一個棘手的問題，法國傳統語言教育非常沒有效率，在百分之三自認為能夠用外語表達的學生中，有十分之九表示其外語能力是在校外習得的，即使他們在學校裡接受了約六百小時的英語課程。艾瑞克補充說，斯堪地那維亞人也一樣，他們的英語學得相當好，可是不是在學校學的，而是靠著原文播放的英文電視節目和電腦教學軟體。另一點值得注意的是，法國人的外語能力正快速下跌中，舉例來說，二〇〇五年時，法國大學生中沒有人報考俄語教師考試，然而，某些公司和組織需要語言專家來決定對外關係中每個人的職責。在成功的國際接觸中，英語並非一個實際的解決辦法。豐富和多元的知識存在於每個根深蒂固的國家語言以及少數語言中。藉由不同的教育方式，不再阻礙孩童發展其天賦與熱情，那麼，理解外語訊息應不是難事。

Coloquio internacional pluridisciplinar - Gap (Francia) 7-9 julio de 2005
II Jornadas Internacionales sobre la Intercomprensión Europea.

La eficiencia de la intercomprensión: un enfoque holístico

Síntesis de las exposiciones/intervenciones orales

Erik Hemming (Finlandia), Escuela Superior de las Islas de Åland
Traducción española de Pablo Pérez Vega

Nota del editor

Los textos sintéticos que se exponen a continuación no constituyen los resúmenes formales de las intervenciones, ya sean escritas u orales. Erik, uno de los ponentes, cuya lengua materna no es el francés, tomo notas de cada una de las ponencias, en las que recogió aquellos aspectos que comprendió y que personalmente más llamaron su atención. Y ha sido de este modo, usando su percepción natural, como ha redactado cuidadosamente los siguientes resúmenes, impregnados del recuerdo del ambiente interdisciplinar, intelectual y cordial del coloquio. Esperamos que la traducción de estas síntesis hacia vuestra lengua os haga partícipes de los buenos momentos compartidos y os incite a la lectura de las exposiciones / intervenciones escritas que redactó cada ponente.

1

Intercomprensión y lengua(s)

Transparencias léxicas entre lenguas emparentadas

Eric Castagne (Francia), CIRLLLEP - Universidad de Reims

En la Unión Europea hay actualmente 21 lenguas oficiales, y otras tantas no oficiales. La intercomprensión es una de las soluciones más prácticas para la comunicación internacional europea. Esta intercomprensión depende en parte de la transparencia léxica directa entre las lenguas en cuestión. En su ponencia, Eric señaló que es posible que la cantidad de palabras reconocidas sea mayor si se identifican aquéllas indirectamente transparentes, esto es, las palabras que tienen una forma ligeramente distinta o que ya existen en la lengua meta, pero con un sentido diferente del que tendrían en la lengua fuente. Con este método, por ejemplo, más del 60% de los verbos y sustantivos del inglés y del francés se tornan transparentes para los locutores respectivos de ambas lenguas.

El concepto de aproximación en intercomprensión

Claire Blanche-Benveniste (Francia), Universidad de Provenza & EPHE

Claire explicó los resultados del trabajo llevado a cabo con el método EuRom4, método de estudio de la comprensión entre lenguas romances, basado en las similitudes entre ellas. Los alumnos son los protagonistas en este método: deben desarrollar las competencias para comprender, e incluso descifrar el sentido de una palabra no transparente, así como para corregirse entre ellos. La aproximación juega un papel de apoyo fundamental puesto que ayuda a recorrer los pasos previos y necesarios para la construcción del sentido.

Comprensión aproximativa oral

Bernard Laks (Francia), MODYCO - Universidad de París X Nanterre

Al contrario que un ordenador, el cerebro humano funciona de manera holística: lee un texto, analiza un contexto y comprueba de nuevo en el texto si ambos corresponden. Por tanto, en el cerebro hay un factor de percepción en la red neuronal, lo cual potencia el esfuerzo, mientras que en el caso de un ordenador todo queda detenido con el más mínimo error. Así, se puede leer fácilmente un mensaje con letras borrosas o parcialmente tapadas, aquello que se repite se percibe con rapidez, los errores de pronunciación no constituyen un problema, etc. Los niños aprenden con celeridad muchas cosas que no son del todo correctas porque el sistema se corrige automáticamente transcurrido un poco de tiempo. La comprensión aproximativa se ha visto mal tradicionalmente, pero en la actualidad se ha demostrado que constituye una etapa esencial en el camino hacia la comprensión exacta (si existe).

2

Intercomprensión y pensamiento(s)

¿Qué lengua hablaban Caín y Abel ?

Tsvia Walden (Israel), Escuela Normal Universitaria de Beit-Berl

Los israelíes de hoy son capaces de leer los rollos de pergamino del Mar Muerto, que cuentan con más de 3.000 años de antigüedad. Una cualidad curiosa de la hermenéutica judía es que como mínimo se dan dos versiones de un mismo texto, además de una multitud de comentarios y de respuestas a dichos comentarios, lo cual constituye un diálogo que se extiende a través de los siglos. Por tanto, para un judío es normal tener su propia interpretación de las cosas. Tsvia demostró las variaciones de una pequeña parte del libro del Génesis. El texto trata del crimen fratricida de Caín, pero no explica el porqué de sus actos. Tsvia da su propia interpretación, que se asocia al tema del coloquio: Abel le habría dicho a Caín lo que lo atormentaba y de este modo le salvó la vida al matarlo. La ponencia causó un gran impacto dada la situación actual entre entre los dos pueblos hermanos, Palestina e Israel.

Cómo reflejan las lenguas la manera de pensar

Lera Boroditsky (Estados Unidos), Universidad de Stanford

Lera envió su comunicación para ser leída, puesto que no pudo acudir a Gap. La lengua ejerce una profunda influencia sobre diversos aspectos del pensamiento humano: el espacio, el tiempo, las relaciones con los objetos y la materia, las cantidades, los colores, los acontecimientos, la consciencia de los demás. Investigaciones recientes señalan que las diferencias son de mayor calado de lo que se había pensado según la lengua con la que pensamos. Ahora se ha comprobado que nuestra forma de pensar está impregnada de procedimientos lingüísticos, y a su vez todo se combina otros procedimientos de tipo no lingüístico. Será necesario progresar en la investigación para esclarecer con certeza aquello que es válido para todos los seres humanos en el guirigay de los procedimientos complejos.

Linealidad lingüística

Françoise Canon-Roger (Francia), CIRLLLEP - Universidad de Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Francia), CIRLLLEP - Universidad de Reims

¿Cómo hace la lengua para encontrar la información en la memoria? La consciencia (o memoria de trabajo, en jerga informática) es comparable a la superficie de un cubo en el que la memoria a largo plazo sería el volumen. ¿Cómo se utiliza la información lineal y en base a qué principios se organiza? Éste es un tema fundamental para la comprensión de la estructura de las lenguas. Si pudiésemos dar una serie de respuestas generales, éstas podrían contribuir bastante para decodificar las lenguas extranjeras. La decodificación de arriba hacia abajo [top-down] se sirve de sus experiencias [en memoria] y las aplica a un texto. Por el contrario, si se parte del texto, se trabaja de abajo hacia arriba [bottom-up]. Así que podemos considerarlos como dos sistemas que han de estar en armonía. Se trata, por lo tanto, de grandes recursos que contribuyen a encontrar el sentido –y son mucho más importantes de lo que presupone la enseñanza tradicional de las lenguas–.

3

Intercomprensión y sociedad(es)

Exilio, pluralidad y sentido común

Augustin Giovannoni (Francia), Universidad de Provenza

La finalidad de una investigación, interculturalidad, plurilingüismo, etc. es siempre acercar diversas culturas, al menos dos sistemas de pensamiento y de acción, y finalmente dos sentidos comunes: el del grupo estudiado por un lado, y el nuestro propio por otro. El estudio de los fenómenos del exilio es revelador desde este punto de vista, pues es del conflicto entre el orden establecido y la excentricidad de algunos grupos sociales de donde resultan nuevas instituciones sociales que serán vistas como justas por todos respecto a su sentido común.

Intercomprensión escandinava

Ulla Börestam (Suecia), Universidad de Uppsala

El inglés se está imponiendo en la comunicación entre los países nórdicos, y las lenguas escandinavas se dejan cada vez más de lado. Sin embargo, al menos el 50% de los nórdicos preguntados aseguran comprender el resto de lenguas escandinavas. ¿Cuáles son las estrategias utilizadas? ¿Es este tipo de comunicación eficaz? Una serie de investigaciones llevadas a cabo en Reikiavik, Islandia, con las otras tres lenguas escandinavas demuestra que hoy en día la gente se entiende mejor, pero con la ayuda del inglés. Ulla comentó así mismo cómo razonan las personas para deducir el sentido de las frases en las demás lenguas nórdicas.

Lenguas y lenguajes en la literatura haitiana

Elvire Maurouard (Haití)

& Ali Abdelfattah (Egipto), Unesco

Literatura expresada en lengua francesa significa, ni más ni menos, que los escritores haitianos se expresan en una lengua que no es ni su "lengua materna" ni "nativa". Elvire constata que la creación literaria haitiana se coloca en un marco en que unas lenguas y otras se enfrentan. Y a estos conflictos se añaden las disparidades entre el lenguaje creolo estándar de los hombres y el de las mujeres. Ali continuó con un análisis psicoanalítico del tema en cuestión.

4

Intercomprension y cultura(s)

Interculturalidad y comunicación profesional

Ludmila Mešková (Eslovaquia), Universidad de Banská Bystrica

En las reuniones profesionales parece indispensable tomar en consideración las diferencias culturales de los colaboradores extranjeros. Y el papel de los profesores de lengua especializada debe ser la preparación de los futuros gestores y empresarios no solamente para la comunicación en lenguas extranjeras (terminología económica), sino que también han de propiciar acercamientos y contactos con las culturas diferentes.

Léxicos y relaciones transculturales

Gerd Wotjak (Alemania), Universidad de Leipzig

Gerd ha abordado un tema de actualidad: la globalización, su léxico y sus equivalencias entre varias lenguas; los falsos amigos del traductor; las convergencias y las conveniencias como resultado de las relaciones culturales entre Alemania, Francia y España.

Literatura, traducción e interculturalidad

Ketty Salem (Siria), Universidad de Alep

Sólo los que están fuera de ella pueden apreciar nuestra cultura. Por respeto a la originalidad de otros, es posible evitar conflictos inútiles entre civilizaciones. ¿Cómo traducir, por tanto, las concepciones de otras épocas y lugares a un sistema filosófico diferente? ¿Cómo lograr el efecto deseado de un lenguaje metafórico en un mundo totalmente diferente? Ketty ha citado algunos ejemplos de textos que ponen de manifiesto la tensión entre Oriente y Occidente pero que se usaron de modo instructivo en su época al dar un impulso a nuevos pensamientos a cada una de las partes, como las Mil y una noches en Occidente, o como Shakespeare o Molière en Oriente.

Traducción de la terminología jurídica

Hanan Mounib (Egipto), Instituto del Mundo Árabe

La estrecha relación entre el derecho con la sociedad y la vida cotidiana de las personas ha transformado este campo especializado en un tema de una grandísima importancia, incluso diría indispensable para el ser humano. Hana ha presentado un estudio terminológico de ciertos términos árabes y franceses que forman parte de los códigos de los estatutos personales: matrimonio y divorcio. El grado de tecnicidad de este documento constituye en sí mismo una fuente de problemas diversos que afectan a la diversidad cultural y lingüística.

5

Intercomprensión y formación(es)

Intercomprensión gréco-turca o turco-griega

Stavros Kamaroudis (Grecia), Universidad de Macedonia del Oeste

El griego y el turco comparten aproximadamente 1.700 palabras. Sin embargo, estas lenguas no pertenecen a la misma familia lingüística, pero tienen una historia común de unos mil años. Para incitar a quienes intentan comprender el turco, se ha publicado en Grecia un diccionario de palabras comunes. Stavros ha afirmado que, partiendo de las palabras transparentes, intentar deducir las diferencias se vuelve mucho más fácil y ameno.

Estrategias y géneros aplicados a la lectura

Erik Hemming (Finlandia), Escuela Superior de las Islas de Åland

El objetivo principal del proyecto Distributed Expertise (DE), que permite acceder tras 4 años a la Escuela superior de las Islas de Åland, consiste en la posibilidad que se ofrece a un cierto número de profesores de aprender cómo ayudar a los estudiantes a dominar las diferentes prácticas de la comunicación escrita durante sus estudios. Erik explicó cómo se había organizado el proyecto (básicamente gracias a grupos de alumnos que sentían la necesidad de ayuda), cómo trabajaban los profesores con los estudiantes que contaban con el apoyo de un experto (en un principio como observadores, antes de pasar a asumir más responsabilidades) y también cómo se dieron cuenta los profesores de que solamente después de que el alumno hablase de su situación era cuando estaba

abierto a cambiar. La siguiente etapa será el estudio de los géneros que constituyen la condición invisible del éxito con los estudios en esta escuela superior.

El proyecto EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugal), Universidad Católica Portuguesa -Viseu

Filomena es la coordinadora de un gran proyecto interactivo de intercomprensión destinado a los niños que será puesto en práctica muy pronto en cinco países de la Unión Europea que tengan como lengua oficial una o más lenguas romances (rumano inclusive). El proyecto Euromanía se basa en la competencia parcial, por lo tanto anima, contrariamente a lo que dicta la enseñanza tradicional, a no poner trabas a la curiosidad natural de los niños. Por ejemplo, los niños de 8 a 11 años han de leer textos en las cinco lenguas sobre asignaturas que estudian normalmente. Los niños van ganando puntos cuando son capaces de sacar información de textos en una lengua diferente de la suya. Entre intento e intento practican con elementos metalingüísticos que descubren trabajando.

6

Intercomprensión y difusión

Cómo difundir el plurilingüismo

Pierre Janin (Francia), Delegación General de la lengua francesa y de las lenguas regionales de Francia

Pierre abordó la cuestión del márketing de la lengua francesa y de las vías para responder a la dominancia del inglés. Una de las proposiciones consistiría, por ejemplo, en reforzar de manera consciente el léxico en francés en aquellos campos en que el desarrollo técnico sea de gran alcance. Y en vez de plantar cara solo al inglés, propone una apertura hacia otras grandes lenguas en la vida cultural y oficial de Francia, como por ejemplo las obras chinas en versión original que se subtitulan en los teatros parisinos. En cuanto al tema de los proyectos de intercomprensión en el marco de la Unión Europea, resulta evidente que se trata de una cuestión importante porque sabemos que únicamente una pequeña parte del conocimiento del mundo es a día de hoy, o será traducido en un futuro. Si no aprendemos a descifrar otras lenguas además del inglés, ¿de qué forma podremos acceder a las riquezas que esconden?

7

La intercomprensión lingüística y la Unión Europea

Mesa redonda (Universidad de Gap, 8 de julio de 2005)

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

La conversación retomó algunas de las ponencias del coloquio, y además se presentó una serie de reflexiones, así como información de gran interés. Por ejemplo, aunque para la Unión Europea supone un gasto el hecho de que haya 21 lenguas oficiales, esta cifra no supera el 1% de la aportaciones de los estados miembros, lo cual demuestra que

el plurilingüismo no es caro. Pierre abordó otro tema de actualidad de gran revuelo: La enseñanza tradicional de las lenguas ha demostrado ser bastante ineficaz en Francia. Del 3% de los alumnos que dice poder expresarse en una lengua extranjera, 9 sobre 10 aseguran que la aprendieron fuera del ámbito escolar, a pesar de haber recibido 600 horas de enseñanza de inglés en el instituto. Erik añadió que esto también ocurre en Escandinavia, donde los niños aprenden el inglés al ver la programación de la televisión en versión original o utilizando programas de ordenador en inglés, sin embargo no aprenden la lengua seguramente gracias a la enseñanza. Otra observación: el conocimiento de las lenguas extranjeras está disminuyendo en Francia: en 2005, a título de ejemplo, en las universidades francesas no hubo estudiantes candidatos para ocupar la plaza de profesor de ruso, y sin embargo tanto las empresas como las organizaciones necesitan expertos lingüistas para saber quién va a hacer qué en sus relaciones con el mercado extranjero. El inglés no es por tanto una solución realista a los contactos internacionales. La riqueza y la multiplicidad radican en las lenguas nacionales bien enraizadas y aún más en las lenguas minoritarias. Con un tipo de enseñanza diferente, que no impediría el desarrollo del talento y del entusiasmo en los niños, no debería ser difícil conseguir el contenido "informativo" formulado en otras lenguas.

Διεθνές Πολυεπιστημονικό Συνέδριο - Gap (Γαλλία) 7-9 Ιουλίου 2005
Δεύτερη Διεθνής Συνάντηση Εργασίας για την Ευρωπαϊκή Αλληλοκατανόηση

Αποτελεσματικότητα της αλληλοκατανόησης : Ολιστική προσέγγιση

Συνοψείς των προφορικών ανακοινώσεων
Erik Hemming (Φιλανδία), Ανωτάτη σχολή Νήσων Åland
Μετάφραση στα ελληνικά: Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη και Ολυμπία Τσακνάκη

Σημείωμα του εκδότη

Οι παρακάτω συνοψείς δεν είναι οι επίσημες γραπτές και προφορικές περιλήψεις των ανακοινώσεων. Ο Erik, ομιλητής (μη γαλλόφωνος όσον αφορά τη μητρική του γλώσσα), κράτησε σημειώσεις, που περιείχαν ό,τι ένιωσε και κατάλαβε από κάθε ανακοίνωση. Χρησιμοποιώντας αυτή τη φυσική αντίληψη συνέταξε με προσοχή αυτές τις συνοψείς, χρωματισμένες με την ανάμνηση της πολυεπιστημονικής, γεμάτης επιμέλεια και φιλικής ατμόσφαιρας του συνεδρίου. Ελπίζουμε ότι με τη μετάφραση των συνοψέων αυτών στη γλώσσα σας θα μοιραστείτε τη χαρά μας και θα σας δημιουργηθεί η επιθυμία να διαβάσετε τις γραπτές ανακοινώσεις που συνέταξε κάθε ομιλητής.

1

Αλληλοκατανόηση και γλώσσα(ες)

Λεξιλογικές διαφάνειες μεταξύ γειτονικών γλωσσών
Eric Castagne (Γαλλία), CIRLLLEP - Πανεπιστήμιο Reims

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σήμερα 21 επίσημες γλώσσες και πολλές ακόμη ανεπίσημες. Η αλληλοκατανόηση αποτελεί μία από τις πιο πρακτικές λύσεις για τη διεθνή ευρωπαϊκή επικοινωνία. Η αλληλοκατανόηση αυτή εξαρτάται εν μέρει από την άμεση λεξιλογική διαφάνεια μεταξύ των γλωσσών. Στην ανακοίνωσή του, ο Eric δείχνει ότι μπορούμε να αυξήσουμε το ποσοστό αναγνώρισης λέξεων αν ασκηθούμε στο να επισημαίνουμε τις λέξεις που είναι έμμεσα διαφανείς, δηλαδή τις λέξεις με ελαφρώς τροποποιημένη μορφή ή εκείνες που υπάρχουν στη γλώσσα πηγή, αλλά με σημασία που μεταφέρεται. Π.χ. με τη μέθοδο αυτή πάνω από το 60% των ρημάτων και των ουσιαστικών της αγγλικής και γαλλικής καθίσταται διαφανές για τους ομιλητές της άλλης γλώσσας.

Η έννοια του κατά προσέγγιση στην αλληλοκατανόηση
Claire Blanche-Benveniste (Γαλλία), Πανεπιστήμιο Προβηγκίας & EPHE

Η Claire κατέθεσε τις εμπειρίες της από των εργασία με τη μέθοδο EuRom4 – μέθοδο διδασκαλίας για την κατανόηση των ρομανικών γλωσσών που βασίζεται στις μεταξύ τους ομοιότητες. Οι μαθητές οδηγούν τα γεγονότα. Πρέπει να έχουν το χρόνο να κατανοήσουν, να μαντέψουν τη σημασία μιας αδιαφανούς λέξης και να διορθώσουν ο ένας τον άλλο. Στη φάση αυτή η κατά προσέγγιση κατανόηση είναι βασική βοήθεια, αφού

τους επιτρέπει να προβαίνουν στις απαραίτητες προσαρμογές για τη δημιουργία της σημασίας.

Κατά προσέγγιση κατανόηση στον προφορικό λόγο

Bernard Laks (Γαλλία), MODYCO – Πανεπιστήμιο Paris X Nanterre

Αντίθετα από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή, ο ανθρώπινος εγκέφαλος λειτουργεί με ολιστικό τρόπο. Διαβάζει ένα κείμενο, ψάχνει συγκεκριμένο και ελέγχει εκ νέου στο κείμενο αν υπάρχει μεταξύ τους αντιστοιχία. Υπάρχει ανάγκη θορύβου στο δίκτυο νευρώνων – έτσι ενισχύεται η προσπάθεια – ενώ σε έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή όλα σταματούν με το ελάχιστο λάθος. Ένα μήνυμα μπορεί εύκολα να διαβαστεί με μπερδεμένα ή μερικώς καλυμμένα γράμματα. Γρήγορα ανακαλύπτεται μια κανονικότητα. Τα λάθη στην προφορά δεν δημιουργούν πρόβλημα. Τα παιδιά μαθαίνουν γρήγορα πολλά πράγματα που δεν είναι εντελώς σωστά, γιατί το σύστημα διορθώνεται αυτόματα λίγη ώρα αργότερα. Κατά παράδοση η κατά προσέγγιση κατανόηση δεν αντιμετωπίζεται θετικά, σήμερα ωστόσο έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί ουσιώδες βήμα προς την ακριβή κατανόηση [αν αυτή υφίσταται].

2

Αλληλοκατανόηση και σκέψη(εις)

Τι γλώσσα μιλούσαν ο Κάιν και ο Άβελ ?

Tsvia Walden (Ισραήλ), Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl

Οι σημερινοί Ισραηλινοί μπορούν να διαβάζουν τα χειρόγραφα της Νεκρής Θάλασσας που χρονολογούνται σε μια εποχή που απέχει από σήμερα πάνω από 3000 χρόνια. Μια περίεργη ιδιότητα της εβραϊκής ερμηνευτικής είναι ότι δίνονται τουλάχιστον δύο εκδοχές των κειμένων, και επιπλέον πληθώρα σχολίων και απαντήσεων στα σχόλια – διάλογος που διεξάγεται ανά τους αιώνες. Είναι φυσικό οι Εβραίοι να κρίνουν θετικά τη δική τους ερμηνεία. Η Tsvia έδειξε τις παραλλαγές ενός μικρού αποσπάσματος από τη Γένεση της Βίβλου. Το κείμενο αναφέρεται στην αδελφοκτονία του Κάιν, χωρίς όμως να επεξηγεί το λόγο για τον οποίο έγινε. Η Tsvia έδωσε τη δική της ερμηνεία, σχετική με τη θεματική του συνεδρίου: Ο Άβελ θα μπορούσε να είχε πει στον Κάιν αυτό που τον "πίεζε" – και κάνοντάς το να σώσει τη ζωή του. Η ανακοίνωση προκάλεσε έντονη αίσθηση, δεδομένης της ισχύουσας κατάστασης μεταξύ των δύο αδελφών λαών, των Παλαιστίνιων και των Ισραηλινών.

Πώς οι γλώσσες αντικατοπτρίζουν τον τρόπο σκέψης

Lera Boroditsky (Η.Π.Α.), Πανεπιστήμιο Stanford

Μη μπορώντας να παρευρεθεί στην Gap, η Lera έστειλε την ανακοίνωσή της για να διαβαστεί. Πολλές πτυχές της ανθρώπινης σκέψης δέχονται βαθιά επίδραση από τη γλώσσα: ο χώρος, ο χρόνος, οι σχέσεις με τα αντικείμενα και την ύλη, οι αριθμοί, τα χρώματα, τα γεγονότα και οι συνειδήσεις των άλλων. Η πρόσφατη έρευνα δείχνει ότι οι διαφορές είναι μεγαλύτερες από όσο είχαμε σκεφτεί ανάλογα με τη γλώσσα με την οποία σκεφτόμαστε. Βλέπουμε τώρα ότι γλωσσικά μέσα επηρεάζουν τον τρόπο σκέψης μας και αυτό συσχετίζεται με μη γλωσσικές διαδικασίες. Χρειάζονται περισσότερες

έρευνες για να αποφανθούμε με βεβαιότητα σχετικά με το τι ισχύει για όλους τους ανθρώπους, στο χάος των περίπλοκων γλωσσικών μέσων.

Γλωσσική γραμμικότητα

Françoise Canon-Roger (Γαλλία), CIRLLLEP - Πανεπιστήμιο Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Γαλλία), CIRLLLEP - Πανεπιστήμιο Reims

Πώς η γλώσσα βρίσκει την πληροφορία στη μνήμη; Μπορούμε να δούμε τη συνείδηση [την εργαζόμενη μνήμη στη γλώσσα της πληροφορικής] ως τη συνολική επιφάνεια ενός κύβου όπου η μακρόχρονη μνήμη θα ήταν ο όγκος. Πώς χρησιμοποιείται η γραμμική πληροφορία και σύμφωνα με ποιες αρχές οργανώνεται; Το θέμα αυτό είναι θεμελιώδους σημασίας για την κατανόηση της δομής των γλωσσών. Αν βρίσκαμε γενικές απαντήσεις, θα μπορούσαν να συμβάλουν σε μεγάλο βαθμό στην αποκωδικοποίηση των ξένων γλωσσών. Η αποκωδικοποίηση από πάνω προς τα κάτω [top-down] χρησιμοποιεί τις εμπειρίες της [στη μνήμη] και τις εφαρμόζει σε ένα κείμενο. Αν αφετηρία μας είναι το κείμενο, δουλεύουμε από κάτω προς τα πάνω [bottom-up]. Μπορούμε να τα απεικονίσουμε σαν δύο συστήματα που προσπαθούμε να εναρμονίσουμε. Πρόκειται για τεράστια μέσα για ανεύρεση της σημασίας – πολύ μεγαλύτερα από εκείνα που προϋποθέτει η παραδοσιακή γλωσσική εκπαίδευση.

3

Αλληλοκατανόηση και κοινωνία(ες)

Εξορία, πληθός και κοινή λογική

Augustin Giovannoni (Γαλλία), Πανεπιστήμιο Προβηγκίας

Ο σκοπός της εμπειρίας, της διαπολιτισμικότητας, της πολυγλωσσίας κλπ. είναι πάντα η αντιστοίχιση πολλών πολιτισμών, τουλάχιστον δύο συστημάτων σκέψης και δράσης και, τελικά, δύο κοινών λογικών: η κοινή λογική της ομάδας που μελετάται και η δική μας κοινή λογική. Η μελέτη των φαινομένων εξορίας είναι, από την άποψη αυτή, διαφορετική. Από τη διαμάχη μεταξύ της καθεστηκυίας τάξης και την έκκεντρη συμπεριφορά ορισμένων κοινωνικών ομάδων προκύπτουν νέοι κοινωνικοί θεσμοί, οι οποίοι θα φανούν δίκαιοι σε όλους σε σχέση με τη δική τους κοινή λογική.

Σκανδιναβική αλληλοκατανόηση

Ulla Börestam (Σουηδία), Πανεπιστήμιο Ουψάλας

Η αγγλική γλώσσα τείνει να κατακτήσει την επικοινωνία μεταξύ των βόρειων χωρών και οι σκανδιναβικές γλώσσες τίθενται στο περιθώριο. Ωστόσο, τουλάχιστον 50% των ερωτηθέντων Σκανδιναβών λένε ότι καταλαβαίνουν τις υπόλοιπες σκανδιναβικές γλώσσες. Ποιες είναι οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται; Είναι αποτελεσματική η επικοινωνία; Πειράματα που διενεργήθηκαν στο Ρέικιαβικ της Ισλανδίας με τις άλλες τρεις σκανδιναβικές γλώσσες δείχνουν ότι ο ένας κατανοεί τώρα καλύτερα τον άλλο, μόνο όμως με τη βοήθεια της αγγλικής. Η Ulla διηγήθηκε επίσης πώς επιχειρηματολόγησαν κάποιοι για να συναγάγουν το νόημα των προτάσεων στις άλλες σκανδιναβικές γλώσσες.

Γλώσσες και ιδιώματα στην αιτινή λογοτεχνία

Elvire Maurouard (Αϊτή)

& Ali Abdelfattah (Αίγυπτος), ΟΥΝΕΣΚΟ

Γαλλόφωνη λογοτεχνία, αυτό σημαίνει σαφώς ότι οι αιτινοί συγγραφείς εκφράζονται σε μια γλώσσα που δεν είναι η "μητρική" τους. Η Elvire διαπιστώνει ότι η αιτινή λογοτεχνία εγκαθιδρύεται σε μια κατάσταση όπου γλώσσες και ιδιώματα αλληλοσυγκρούονται. Εν μέσω αυτής της διαμάχης έρχονται να προστεθούν ανισότητες μεταξύ ενός κρεολικού γλωσσικού προτύπου που μιλούν οι άνδρες και εκείνου που μιλούν οι γυναίκες. Ο Ali προχώρησε σε μια ψυχαναλυτική ανάλυση του ζητήματος.

4

Αλληλοκατανόηση και πολιτισμός(ού)

Διαπολιτισμικότητα και επαγγελματική επικοινωνία

Ľudmila Mešková (Σλοβακία), Πανεπιστήμιο Banská Bystrica

Στις επαγγελματικές συναντήσεις φαίνεται ότι είναι απαραίτητο να λαμβάνουμε υπόψη τις πολιτισμικές διαφορές μεταξύ ξένων εταίρων. Ο ρόλος των καθηγητών ειδικής γλώσσας είναι η προετοιμασία των μελλοντικών διαχειριστών και επιχειρηματιών όχι μόνο στην επικοινωνία μέσω μιας ξένης γλώσσας (οικονομική ορολογία), αλλά και στις συναντήσεις με διαφορετικούς πολιτισμούς.

Λεξιλόγια και διαπολιτισμικές σχέσεις

Gerd Wotjak (Γερμανία), Πανεπιστήμιο Λειψίας

Η Gerd έθιξε ένα θέμα της επικαιρότητας : την παγκοσμιοποίηση, το λεξιλόγιό της και τα ισοδύναμά της σε πολλές γλώσσες, τις ψευδόφιλες και μη μονάδες του μεταφραστή, τις συγκλίσεις και τις ομοιότητες ως επακόλουθα πολιτισμικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ Γερμανίας, Γαλλίας και Ισπανίας.

Λογοτεχνία, μετάφραση και διαπολιτισμικότητα

Ketty Salem (Συρία), Πανεπιστήμιο Alep

Ο πολιτισμός μας δεν μπορεί να γίνει αντιληπτός παρά μόνο από τους άλλους. Από σεβασμό στην πρωτοτυπία των άλλων, μπορούμε να αποφύγουμε άσκοπες διαμάχες μεταξύ των πολιτισμών. Πώς να μεταφράσουμε συλλήψεις άλλων καιρών και τόπων σε ένα άλλο φιλοσοφικό σύστημα; Πώς να ολοκληρωθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα ενός μεταφορικού λόγου σε έναν άλλο κόσμο; Η Ketty έδωσε παραδείγματα κειμένων της έντασης μεταξύ Ανατολής και Δύσης που χρησιμοποιήθηκαν στην εποχή τους ως εργαλεία προώθησης νέων σκέψεων σε κάθε πλευρά, όπως ήταν οι Χίλιες και Μια Νύχτες στη Δύση ή ο Σαίξπηρ και ο Μολιέρος στην Ανατολή.

Μετάφραση νομικής ορολογίας

Hanan Mounib (Αίγυπτος), Ινστιτούτο Αραβικού Κόσμου

Η στενή σχέση που διέπει το δίκαιο με την κοινωνία και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων μετέτρεψε τον ειδικό αυτό τομέα σε ένα ζήτημα εξαιρετικά σημαντικό, απαραί-

τητο θα λέγαμε, για τον Άνθρωπο. Η Hanan παρουσίασε ορολογική έρευνα σχετική με αραβικούς και γαλλικούς όρους που χρησιμοποιούνται στους κώδικες των προσωπικών καταστατικών : μεταξύ γάμου και διαζυγίου. Ο τεχνικός χαρακτήρας του εγγράφου αυτού αποτελεί από μόνος του μία πηγή διαφόρων προβληματισμών που σχετίζονται όλοι με την πολιτισμική και γλωσσική διαφορά.

5

Αλληλοκατανόηση και επιμόρφωση(εις)

Ελληνο-τουρκική και τουρκο-ελληνική αλληλοκατανόηση

Σταύρος Καμαρούδης (Ελλάδα), Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Η ελληνική και η τουρκική γλώσσα έχουν περίπου 1 700 κοινές λέξεις. Οι δύο γλώσσες δεν ανήκουν στην ίδια οικογένεια, αλλά μοιράζονται μια ιστορία χιλίων ετών. Ένα λεξικό κοινών λέξεων δημοσιεύτηκε στην Ελλάδα με στόχο να ενθαρρυνθούν απόπειρες για κατανόηση της τουρκικής. Ο Σταύρος υποστήριξε ότι ξεκινώντας από τις διαφανείς λέξεις είναι πολύ πιο απλό και ευχάριστο να προσπαθήσουμε να συναγάγουμε τις διαφορές.

Στρατηγικές και είδη λόγου και εφαρμογή τους στην ανάγνωση

Erik Hemming (Φιλανδία), Ανωτάτη Σχολή Νήσων Åland

Το πρόγραμμα Distributed Expertise (DE) που λειτουργεί εδώ και 4 χρόνια στην Ανωτάτη Σχολή Νήσων Åland έχει πρωταρχικό στόχο να προσφέρει τη δυνατότητα σε ορισμένο αριθμό καθηγητών να μάθουν πώς μπορούν να βοηθήσουν τους φοιτητές να γίνουν κάτοχοι των διαφόρων πρακτικών γραπτής επικοινωνίας στις σπουδές τους. Ο Erik μας εξέθεσε την οργάνωση του προγράμματος (στην προκειμένη περίπτωση αφορούσε ομάδες φοιτητών που πίστευαν ότι έχουν ανάγκη από βοήθεια), πώς οι καθηγητές εργάζονταν με αυτούς τους φοιτητές που είχαν τη βοήθεια ειδικού (αρχικά ως θεατές πριν να αναλάβουν υπεύθυνο έργο) και πώς οι καθηγητές συνειδητοποίησαν ότι ο φοιτητής ήταν έτοιμος να αλλάξει μόνο όταν έπαιρνε την απόφαση να συζητήσει σχετικά με την κατάστασή του. Το επόμενο βήμα θα είναι η μελέτη των ειδών λόγου που αποτελούν τη μη ορατή προϋπόθεση της επιτυχίας στις σπουδές στη δική μας Ανωτάτη Σχολή.

Το πρόγραμμα EUROMANIA

Filomena Carpucho (Πορτογαλία), Πορτογαλικό Καθολικό Πανεπιστήμιο - Viseu

Η Filomena είναι συντονίστρια ενός μεγάλου διαδραστικού προγράμματος αλληλοκατανόησης με αποδέκτες τα παιδιά, που θα λειτουργήσει σύντομα σε πέντε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν ως επίσημη γλώσσα κάποια από τις ρομανικές γλώσσες (συμπεριλαμβανομένης της ρουμανικής). Το πρόγραμμα Euromania βασίζεται στη μερική γλωσσική ικανότητα. Συμβάλλει επίσης στο να ενισχύσει τη φυσική περιέργεια των παιδιών, αντίθετα από τις πρακτικές της παραδοσιακής εκπαίδευσης. Π.χ. τα παιδιά από 8-11 ετών διαβάζουν κείμενα στις πέντε γλώσσες σε θέματα που συνήθως μελετούν. Τα παιδιά παίρνουν βαθμούς όταν αποσπούν πληροφορίες από κείμενα γραμμένα σε άλλες γλώσσες εκτός της δικής τους. Με τους βαθμούς αυτούς συμμετέχουν σε ένα κυνήγι θη-

σαυρού. Ταυτόχρονα αποφαινόνται σε μεταγλωσσικά ζητήματα που τα ανακαλύπτουν δουλεύοντας.

6

Αλληλοκατανόηση και διάχυση

Τρόποι διάχυσης της πολυγλωσσίας

Pierre Janin (Γαλλία), Γενική Αντιπροσωπεία για τη Γαλλική Γλώσσα και τις Γλώσσες της Γαλλίας

Ο Pierre έθιξε το ζήτημα του μάρκετινγκ της γαλλικής γλώσσας και το πώς αυτή μπορεί να απαντήσει στην κυριαρχία της αγγλικής. Π.χ. θα αποτελούσε συνειδητή προσπάθεια να προωθούνται γαλλικές λέξεις σε τομείς όπου η τεχνική ανάπτυξη είναι ισχυρή. Αντί να αντιμετωπίζονται μόνο τα αγγλικά, συνιστάται το άνοιγμα της γαλλικής πολιτισμικής και επίσημης ζωής προς πολλές μεγάλες γλώσσες όπως π.χ. κινεζικά θεατρικά έργα που παρουσιάζονται στα παρισινά θέατρα στη γλώσσα του πρωτοτύπου αλλά με υπότιτλους. Όσον αφορά τα προγράμματα αλληλοκατανόησης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι φανερό ότι έχουν μεγάλη σημασία. Ο λόγος είναι πως γνωρίζουμε ότι, για το αύριο, έχει μεταφραστεί σήμερα ή θα έχει μεταφραστεί στο μέλλον μόνο ένα μικρό τμήμα της γνώσης του κόσμου. Αν εκτός από την αγγλική δεν μάθουμε να αποκωδικοποιούμε και τις άλλες γλώσσες, πώς είναι δυνατό να έχουμε πρόσβαση σ' αυτόν τον πλούτο;

7

Η γλωσσική αλληλοκατανόηση και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Στρογγυλή τράπεζα (πανεπιστημιακός πόλος της Gap, 8 Ιουλίου 2005)

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

Συζητήθηκαν θέματα που άπτονταν ανακοινώσεων του συνεδρίου αλλά επίσης διατυπώθηκαν σκέψεις και προσφέρθηκαν σημαντικές πληροφορίες. Π.χ. ακόμη και αν η Ευρωπαϊκή Ένωση προβαίνει σε δαπάνες εξαιτίας των 21 επίσημων γλωσσών, οι δαπάνες αυτές δεν υπερβαίνουν το 1% της εισφοράς των κρατών-μελών, γεγονός που αποδεικνύει ότι η πολυγλωσσία δεν στοιχίζει ακριβά. Ο Pierre ασχολήθηκε με ένα άλλο φλέγον ζήτημα. Η παραδοσιακή γλωσσική εκπαίδευση είναι πολύ αναποτελεσματική στη Γαλλία. Από το 3% των μαθητών που λένε ότι μπορούν να εκφραστούν σε μια ξένη γλώσσα, εννιά στους δέκα υποστηρίζουν ότι την έμαθαν εκτός σχολείου παρά το γεγονός ότι παρακολούθησαν 600 ώρες διδασκαλίας της αγγλικής στο λύκειο. Ο Erik πρόσθεσε ότι το ίδιο ισχύει στη Σκανδιναβία όπου μαθαίνουν την αγγλική αρκετά καλά παρακολουθώντας μη μεταγλωττισμένα τηλεόραση και χρησιμοποιώντας λογισμικά στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, πιθανότατα όμως όχι στο σχολείο. Παρατηρήθηκε επίσης το γεγονός ότι η γνώση ξένων γλωσσών μειώνεται γρήγορα στη Γαλλία: π.χ. το 2005, στα γαλλικά πανεπιστήμια, δεν υπήρξαν φοιτητές υποψήφιοι σε διαγωνισμό για να γίνουν καθηγητές ρωσικής γλώσσας. Ωστόσο εταιρίες και οργανώσεις χρειάζονται ειδικούς γλωσσολόγους για να αποφασίσουν σωστά ποιος θα κάνει τι στις σχέσεις με το εξωτερικό. Η αγγλική γλώσσα δεν είναι ρεαλιστική λύση για επιτυχημένες διεθνείς επαφές. Ο πλούτος και η ποικιλία βρίσκονται στις εθνικές γλώσσες με βαθιές ρίζες και στις

μειονοτικές γλώσσες. Με μια διαφορετική εκπαίδευση που δεν θα εμπόδιζε να αναπτυχθούν στα παιδιά τα χαρίσματα και ο ενθουσιασμός, δεν θα ήταν δύσκολο να αποκτήσει κανείς το πληροφοριακό περιεχόμενο που διατυπώνεται σε άλλες γλώσσες.

כנס בינלאומי רב-תחומי - גאפ (צרפת), 7-9 יולי 2005
סדרה שנייה של ימי עיון בינלאומיים בנושא הבנה הדדית בין-לשונית באירופה

כוחה של הבנה הדדית בין לשונות: התייחסות אל המכלול

סיכום ההרצאות בעל-פה

אריק המינג (פינלנד), המכללה האקדמית של איי אלנד
תרגום לעברית: צביה ולדן (ישראל), המכללה האקדמית בית-ברל

הערה של העורך

הדברים שלהלן אינם מהווים תוכן או סיכום רשמי, לא של ההרצאות בעל-פה ואף לא של המאמרים הכתובים. אריק, אחד המשתתפים בכנס (ששפת האם שלו איננה צרפתית), כתב ראשי פרקים ורשם את עיקרי הדברים. הם כוללים את מה שהוא הבין ואת מה שהוא לקח מכל הרצאה. על יסוד הבנה בסיסית זאת הוא ערך בהמשך את הסיכומים שלהלן בקפידה, תוך שמירה על הגוונים הייחודיים של האווירה הבין תחומית, המאוד מלומדת אך גם מאוד חברית ששררה בכנס. אנחנו מקווים כי קריאה של סיכומים אלה תאפשר לכם הקוראים - כל אחד בשפתו - לחלוק עימנו את התענוג שהיה מנת חלקנו ותפתה אתכם גם לקרוא את דברי המרצים כפי שהם ערכו אותם.

הבנה הדדית והשפה (והשפות)

1

שקיפויות מילוניות (לקסיקאליות) בין שפות שכנות אריק קסטאן (צרפת), האוניברסיטה של רנס

באיחוד האירופאי יש כיום עשרים ואחת שפות רשמיות, ועוד שפות רבות אחרות. ההבנה הבין-לשונית היא אחד מן הפתרונות הכי מעשיים לתקשורת אירופאית בינלאומית. הבנה זאת תלויה במידה חלקית בשקיפות המילונית הישירה בין השפות. בהרצאתו הראה אריק שניתן להגדיל את הכושר לזהות מילים משפות אחרות על-ידי אימון של הדוברים לאתר מילים שקופות באופן עקיף, כלומר מילים דומות, שביחס ללשון המקור חל שינוי קטן בצורתן, או שחל מעתק קל במשמעות שלהן. בעזרת שיטה זאת, למשל, הופכים למעלה משישים אחוז מן הפעלים ושמות העצם לשקופים עבור דוברי אנגלית בצרפתית ועבור דוברי צרפתית באנגלית.

מושג הקירוב וההבנה הבין לשונית האוניברסיטה של פרובנס ובית הספר הגבוה ללימודים מתקדמים, פריז קליר בלנש-בנבנישתי (צרפת),

קליר דיווחה על ההתנסויות של העבודה בשיטה ארום 4 - שיטה העוסקת בלימוד של ההבנה הבין לשונית בין שפות רומניות, והמבוססת על הדמיון הרב ביניהן. הלומדים מנהלים את ההתרחשויות. הם זקוקים לזמן כדי להבין, כדי לנחש ניחוש מושכל את המשמעות של מילה לא שקופה וכדי לתקן אלה את אלה. לצורך זה שמור לקירוב מקום מרכזי ומהותי, מאחר שהוא מאפשר להם ליצור את ההתאמות הנחוצות כדי להבנות את המשמעות מתוך הכתוב.

הבנה בקירוב בשפה בעל-פה ברנאר לקס (צרפת), האוניברסיטה של פריז 10 (הסורבון) נאנטר

בשונה מן המחשב, המוח האנושי עובד כמכלול. הוא קורא טקסט, מחפש הקשר ומפעיל מחדש מנגנון בקרה בקריאת הטקסט כדי להבטיח התאמה או הלימה ביניהם. המערכת העצבית זקוקה לרעש – שכן הוא מחזק את המאמץ של המוח, בעוד שבמחשב, כל שגיאה ולו הקטנה ביותר גוררת עצירה של כל המנגנון. קל למוח לקרוא הודעה שהאותיות שלה מבולבלות או מוסתרות בחלקן. הוא גם מאתר במהירות סדירות. שגיאות בהגייה, למשל, אינן גורמות לו כל קושי. ילדים לומדים מהר והרבה דברים שאינם לגמרי נכונים משום שהמערכת מתקנת את עצמה בד בבד עם הלימוד או זמן קצר אחריו. באופן מסורתי התייחסו בביקורתיות להבנה בקירוב, אולם כיום כבר הוכיחו שהיא שלב הכרחי ומהותי להבנה מדויקת (אם יש דבר כזה).

הבנה הדדית בין לשונות – מחשבות והרהורים

2

איזו שפה דיברו קין והבל? צביה ולדן (ישראל), המכללה האקדמית בית-ברל

הישראלים דוברי העברית יכולים לקרוא כיום את המגילות הגנוזות שגילן כמעט 3000 שנה. המסורת הפרשנית היהודית מכוונת את הלומדים לחפש פנים רבות בטקסט, ומציגה להם שלל פרשנויות ותגובות לפרשנויות אלה בשיח המתפרש על פני מאות בשנים. לפיכך מקובל שכל דובר יציע את הפרשנות שלו לטקסט הנלמד. צביה הראתה מספר תרגומים של טקסט קצר מבראשית, שעניינו הרצח של קין את הבל אחיו, ואשר בו לא נזכר המניע לרצח זה. צביה הציעה את הפרשנות שלה ברוח שהלמה את נושא הכינוס: הבל או קין היו יכולים להגיד זה לזה מה מעיק עליהם ולהציל ככה את חייו של הבל. דבריה השאירו רושם על המשתתפים בהתחשב במצב הנוכחי בין שני העמים השכנים והאחים, הפלשתינאים והישראלים.

כיצד משקפות השפות את אופן החשיבה לרה בורודיצקי (ארה"ב), אוניברסיטת סטנפורד

מאחר שלרה לא יכלה להגיע בעצמה לגאפ, היא שלחה את הרצאתה כדי שיקראו אותה בקול. לשפה יש השפעה עמוקה על היבטים שונים של המחשבה האנושית: המרחב, הזמן, היחס לעצמים ולחומרים, המספרים, הצבעים, האירועים והמודעות של האחרים. המחקר העדכני מראה כי ההבדלים באופני החשיבה בין השפות השונות גדולים יותר מאשר חשבנו. אנחנו רואים כעת כי המנגנונים הלשוניים משקעים בנו צורת חשיבה, וזאת ביחד עם תהליכים נוספים חוץ לשוניים. אנחנו זקוקים למחקר נוסף כדי לקבוע בביטחון אם אכן הכללות אלה אוניברסאליות ותקפות בסבך התהליכים המורכבים של השפה.

קוויות בלשנית פרנסואז קנון-רוג'ר וז'אן עמנואל טיואר (צרפת), האוניברסיטה של רנס

כיצד מאתרת השפה את המידע בתוך הזיכרון? ניתן לתאר את התודעה (זכרון העבודה בלשון המחשוב) כמו שטח הפנים של קובייה, שבה מהווה הזיכרון ארוך הטווח את הנפח. איך ניתן להשתמש בזיכרון הקווי ועל-פי אלו עקרונות הוא מסודר? לנושא זה יש חשיבות בסיסית להבנת המבנה של השפה. אילו היינו מוצאים תשובות אוניברסאליות - הייתה להן תרומה משמעותית לפענוח הצופן של שפות זרות. פענוח הצופן מן השלם אל חלקיו (מלמעלה למטה top-down) מנצל את הניסיון שנצבר בזיכרון שלו ומיישם אותו על הטקסט. אם מתחילים מן הטקסט גופא, עובדים מן החלקים אל השלם (מלמטה למעלה bottom-up). ניתן לתאר שתי גישות אלה כשתי מערכות שביניהן אנחנו מנסים ליצור הרמוניה. מדובר במשאבים אדירים המגויסים להפקת המשמעות, משאבים הגדולים בהרבה מאלה שמניחה ההוראה המסורתית של שפות זרות.

הבנה הדדית בין לשונית וחברה (וחברות)

3

גלות, פלורליזם ומשמעות משותפת
אוגוסין ג'ובאני (צרפת), האוניברסיטה של פרובנס

בכל התנסות בינתרבותית, רב לשונית וכד' אנחנו שואפים ליצור קשרים בין מספר תרבויות, שבהן לפחות שתי מערכות של חשיבה ופעולה, ולהגיע בסיכומו של עניין לשתי משמעויות משותפות: המשמעות המשותפת לקבוצה שאותה אנחנו לומדים והמשמעות הייחודית לנו עצמנו. העיסוק בתופעה של הגלות הוא מאיר עיניים בהקשר זה. מדובר בהתנגשות בין הסדר הקיים לבין השוליות של קבוצות חברתיות מסוימות, המובילה ליצירת מוסדות חברתיים חדשים. מוסדות אלה אמורים להיות ראויים וצודקים כלפי הכול, כלומר, כלפי כל קבוצה מנקודת המוצא של חיפוש המשמעות שלה.

הבנה הדדית בסקנדינביה
אולה בורסטאם (שוודיה), האוניברסיטה של אופסלה

האנגלית נוטה לכבוש את התקשורת בין ארצות הצפון והשפות הסקנדינביות נדחקות לשוליים. יחד עם זאת, לפחות 50% מן הסקנדינבים שנשאלו על, כך טוענים כי הם מבינים את השפות הסקנדינביות האחרות. באלו אסטרטגיות הם משתמשים? האם התקשורת יעילה? ניסויים שנערכו בריקיאויק שבאיסלנד תוך שימוש בשלוש השפות הסקנדינביות הנוספות מראים שהדוברים מבינים אלה את אלה טוב יותר רק בעזרת האנגלית. אולה גם תיארה כיצד נימקו הדוברים את הדרך בה הפיקו משמעות משפות סקנדינביות אחרות משפתם.

שפות כתובות ודבורות בספרות של האיטי
אלוירה מורואר (האיטי) ועלי עבד אלפאתח (מצרים), אונסקו

כאשר מדובר בכתיבה בשפה הצרפתית, משתמע מכך באופן ברור ביותר, כי היוצרים בהאיטי אינם כותבים בשפת האם שלהם או בשפה הילידית שלהם. אלוירה קובעת כי היצירה הספרותית ההאיטית ממקמת את עצמה במרחב בו נפגשות השפות הכתובות עם השפות הדבורות. בלב המפגש הזה נטועים גם הבדלים בין הלהג הקריאולי האופייני לגברים לבין זה של הנשים. עלי הציע ניתוח פסיכואנליטי לדבריה.

הבנה הדדית בין לשונית – ותרבות (ותרבויות)

4

בין תרבותיות ותקשורת מקצועית
לודמילה משקובה (סלובקיה), האוניברסיטה של בנסקה ביסטריצה

במפגשים מקצועיים הכרחי לקחת בחשבון את ההבדלים התרבותיים שבין השותפים לעמיתיהם הזרים. התפקיד של מורי השפות הזרות הוא להכין את המנהלים והיזמים לעתיד, לא רק לתקשורת בשפה זרה (ולמינוח כלכלי), אלא אף למפגשים עם תרבויות שונות.

אוצר מילים ויחסים חוצי תרבויות
גרד ווצ'אק (גרמניה), האוניברסיטה של לייפציג

גרד בחר לעסוק בשאלה אקטואלית: הגלובליזציה, אוצר המילים שלה והחלופות שמציעות לו שפות שונות; מילים שהן אחיות (קרי, זהות בצורה ודומות מאוד במשמעות) ומילים שהן אחיות חורגות (כלומר, זהות

בצורה, אך שונות במשמעות) והתפקיד של המתרגם לנוכח מילים כאלה; כמו-כן הוא עסק בהמרות ובחפיפות ברמות שונות שמקורן ביחסי מסחר ותרבות בין גרמניה, צרפת וספרד.

ספרות, תרגום ובין תרבותיות
קטי סאלם (סוריה), האוניברסיטה של האלב

רק מן החוץ ניתן לעמוד על הייחודיות של התרבות שלנו. על-ידי זה שמכבדים את המקוריות של האחר אפשר למנוע התנגשויות מיותרות בין התרבויות. כיצד, למשל, ניתן לתרגם מושגים של זמן ומרחב ממערכת פילוסופית אחת לשנייה? כאשר שפה אחת משתמשת בדימויים – כיצד ניתן להעביר את הרושם הזה לעולם אחר? קטי נתנה מספר דוגמאות של טקסטים שבהם בא לידי ביטוי המתח שבין מזרח ומערב; טקסטים שתרמו כל אחד לשני העולמות בכך שטיפחו חשיבה מקורית. כך תרם אלף לילה ולילה להבנת המזרח על-ידי המערב, וכך תרמו שקספיר ומוליר להבנת המערב על-ידי המזרח.

תרגום ומינוח משפטי
חנן מוניב (מצריים), המכון לתרבות העולם הערבי

היחס ההדוק בין משפט לחברה ולחיי היומיום הפך תחום מתמחה זה לחשוב לכלל, למעשה הכרחי עבור כל אדם. חנאן הציגה מחקר שעסק במינוח הערבי והצרפתי בתחום של יחסי אישות: בין נישואים לגירושין. הסוגה המשפטית בה כתובים המסמכים מהווה לכשעצמה מקור לקשיים מגוונים ומאתגרים הנוגעים בשונות התרבותית והלשונית.

הבנה הדדית בין לשונית והכשרה (והכשרות)

5

הבנה הדדית יוונית-טורקית או טורקית-יוונית
סטארווס קאמארודיס (יוון), האוניברסיטה של מקדוניה המזרחית

יש כ-1700 מילים משותפות ליוונית ולטורקית. שתי השפות אינן מאותה משפחה, אך הן חולקות היסטוריה בת אלף שנים. מילון של המילים המשותפות האלה יצא לאור ביוון כדי לעודד יזמות ללמוד ולהבין טורקית. סטארווס חיזק את העמדה לפיה המילים הדומות מציעות דרך קלה ונוחה יותר להפיק משמעות ולעמוד על ההבדלים בין השפות.

אסטרטגיות וסוגות המיושמות בקריאה
אריק המינג (פינלנד), המכללה האקדמית של איי אלנד

המיזם של תרגול מותאם, שהתנהל במשך ארבע שנים במכללה האקדמית של איי אלנד, שם לעצמו כמטרה ראשית להציע למספר מרצים ללמוד כיצד ניתן לטפח דרכים בהבעה בכתב בקרב תלמידיהם. אריק הציג בפנינו את ההיערכות למיזם (בהתאם לנסיבות שבהן פנו אליהם סטודנטים שהרגישו צורך בעזרה בהבעה בכתב), ותיאר כיצד למדו המרצים בעזרת מומחה איך ניתן לסייע לסטודנטים, (בהתחלה כצופים ובהמשך תוך נטילת אחריות), וכיצד הם הטמיעו את הרעיון שרק כאשר הסטודנט עצמו מחליט לדבר על מצבו הוא מסוגל להשתנות. בשלב הבא יש בדעתם ללמוד מהי התרומה של הסוגות השונות להצלחה של הסטודנטים בלימודיהם במכללה.

מיזם "ארומניה"
פילומניה קאפוצ'ו (פורטוגל), האוניברסיטה של ביראס-ויזו

פילומניה היא המתאמת של מיזם הידוע (אינטראקטיבי) גדול של הבנה הדדית בין לשונות המיועד לילדים, ואשר עומד להיות מושק בחמש ארצות של האיחוד האירופאי שבהן השפה הרשמית הן רומאנית (כולל

רומנית). המיזם – ארומניה – מתבסס על כשירות חלקית. הוא מלמד כיצד לא לחסום את הסקרנות הטבעית של הילדים, זאת בניגוד למה שמקובל בהוראה המסורתית. כך למשל, קוראים הילדים – בני שמונה עד אחת-עשרה – טקסטים בחמש השפות על אודות נושאים שבהם הם עוסקים בדרך כלל. הילדים מקבלים נקודות כאשר הם מאחזרים מידע בשפות אחרות משלהם. בעזרת נקודות אלה הם משתתפים "חפש את המטמון". בין משחק למשחק הם מחווים את דעתם באשר להיבטים מטה לשוניים שהם מגלים תוך כדי עבודתם.

6

הבנה בין לשונית – הפצה והטמעה

כיצד להפיץ את הרבלשוניות?

פייר ז'אנין (צרפת), הרשות האחראית על הצרפתית ועל השפות האחרות של צרפת, משרד התרבות והתקשורת

פייר העלה את השאלה מה ניתן לעשות כדי לשווק טוב יותר את הצרפתית ולהשיב על השתלטות האנגלית. כך למשל יש עניין להשקיע מאמץ מכוון להטמיע מילים צרפתיות בתחומים של טכנולוגיה עתירת ידע. ובמקום להתעמת עם האנגלית בלבד, הוא מציע לחיי התרבות ולממשל להיפתח לשפות זרות נוספות, ולהציג למשל בתיאטראות מחזות סינניים עם כתוביות בצרפתית. באשר למיזמים של ההבנה ההדדית בין הלשוניות באירופה, ברור שהוא בעל חשיבות רבה שכן לא נראה כי יוכלו לתרגם את כל הפרסומים החשובים לכל השפות. מי שלא יוכל לפענח קוד של שפות נוספות מעבר לאנגלית, לא יוכל ליהנות מן העושר הטמון בהן.

7

הבנה בין לשונית – והאיחוד האירופאי

שולחן עגול מקצה לקצה של משתתפי הכינוס בגאפ

פייר ז'אנין (יושב ראש), צביה ולדן, עלי עבד אלפאתח, קליר בלנש בבבנישתי ועמנואל טיוואר

בשיחה שבו ועלו כמה מן הנושאים של הכינוס, אך גם הוצגו בה מחשבות ומידע חדשים ומעניינים במיוחד. כך למשל, על-אף שהאיחוד האירופאי מוציא סכום גבוה כדי לתרגם כל דבר ל 21 שפות, לא מדובר אלא באחוז אחד של התקציב הממומן על-ידי המדינות החברות, קרי סכום לא מוגזם כדי להבטיח רב לשוניות. פייר העלה שאלה לוהטת נוספת. ההוראה המסורתית של שפות זרות בצרפת מאוד לא יעילה. מתוך 3 האחוזים של התלמידים המצהירים כי הם מסוגלים לבטא עצמם בשפה זרה, אומרים תשעה מתוך כל עשרה כי רכשו מיומנות זאת מחוץ לבית-הספר, וזאת למרות 600 השעות של לימודי אנגלית להן זכו בחטיבות הביניים. אריק הוסיף שגם בסקנדינביה, שם נחשבים לימודי האנגלית למוצלחים, לומדים התלמידים מן הטלוויזיה (ללא כתוביות) ומתכונת המחשב, אבל כנראה לא מבית-הספר. הבחנה נוספת שעלתה היא הדלדול שחל בלומדי שפות זרות בצרפת. כך למשל, בשנת 2005 לא היו אף מועמד לתקן של מרצה מורה לשפה הרוסית באוניברסיטאות של צרפת. לעומת זאת חברות וארגונים מחפשים בלשנים מומחים כדי להחליט על חלוקת התפקידים בחו"ל בין אנשיהן. האנגלית איננה מהווה פתרון מעשי לקשרים בינלאומיים מוצלחים. העושר וריבוי הפנים מתנקזים דווקא לשפות הלאומיות האזוריות ולשפות מיעוטים נוספות. באמצעות הוראה אחרת שלא הייתה חוסמת וחונקת את הכשרונות ואת ההתלהבות של הילדים מלהתפתח, לא צריך להיות קשה להשיג את התוכן ואת המידע שכבר נוסחו בשפות אחרות.

Convegno internazionale pluridisciplinare – Gap (Francia) 7-9 luglio 2005
Seconde giornate internazionali sull'intercomprensione europea

Efficienza dell'intercomprensione: un approccio olistico

Sintesi degli interventi orali

Erik Hemming (Finlandia), Scuola Superiore delle Isole d'Åland
Traduzione in italiano fatta da Mariella Causa

Nota dell'editore

Queste sintesi non sono i riassunti fedeli dei diversi interventi. Uno dei partecipanti, Erik (di madrelingua non francofona) ha preso appunti. Questi appunti contengono ciò che lui ha risentito e capito dei diversi interventi. Grazie alla sua percezione, Erik ha accuratamente redatto questa sintesi che riflette bene l'atmosfera interdisciplinare, seria e amichevole, del convegno. Ci auguriamo che la traduzione nella vostra lingua possa comunicarvi questa atmosfera e possa invogliarvi a leggere gli interventi che i partecipanti hanno messo per iscritto.

1

Intercomprensione e lingua (-e)

Trasparenza lessicali tra lingue vicine

Eric Castagne (Francia), CIRLLLEP - Università di Reims

L'Unione Europea conta oggi 21 lingue ufficiali e molte altre ancora. L'intercomprensione è una delle soluzioni più pratiche per la comunicazione internazionale europea. Tale intercomprensione si basa in parte sulla trasparenza lessicale diretta tra le lingue. Nel suo intervento, Eric mostra che si può aumentare il tasso di comprensione delle parole allenandosi a riconoscere quelle "indirettamente trasparenti", cioè quelle che hanno una forma appena modificata o che esistono in una lingua con un senso differente. Con questo metodo è possibile riconoscere, per esempio, più del 60% dei verbi e dei sostantivi in inglese e in francese.

Il concetto d'approssimazione nell'ambito dell'incomprensione

Claire Blanche-Benveniste (Francia), Università di Provence & EPHE

Claire ha reso conto delle esperienze fatte a partire dall'applicazione del metodo EuRom4 – metodo di comprensione delle lingue romanze – basato sulle similitudini tra le lingue. Sono gli studenti che mettono in pratica tale metodo: essi devono avere il tempo di capire i testi, indovinare le parole "opache" e correggersi reciprocamente. L'approssimazione in questa fase è essenziale poiché permette loro di fare gli "aggiustamenti" necessari per la ricostruzione del senso.

Comprensione approssimativa all'orale

Bernard Laks (Francia), MODYCO - Università di Paris X Nanterre

Differentemente dal computer, il cervello umano funziona in modo olistico. Legge un testo, cerca un contesto e controlla nuovamente le corrispondenze testuali. Il sistema neuronale ha bisogno di un "rumore" - in quanto questo "rumore" provoca uno sforzo ulteriore - invece, il computer smette di funzionare ad ogni minimo errore ne interrompe il funzionamento. Un messaggio può essere letto facilmente anche se le lettere sono confuse o parzialmente cancellate perché se ne può dedurre facilmente una regolarità. Gli errori di pronuncia non sono problematici. I bambini imparano molto e velocemente delle cose che non sono completamente corrette perché il sistema le corregge automaticamente in un lasso breve di tempo. La comprensione approssimativa è di solito criticata, ma attualmente è stato dimostrato che essa è una tappa fondamentale verso la comprensione esatta (se questa esiste!).

2

Intercomprensione e pensiero (-i)

Che lingua parlano Caino e Abele ?

Tsvia Walden (Israël), Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl

Gli Israeliani possono oggi leggere le pergamene del Mar Nero che datano più di 3000 anni. Una qualità interessante dell'ermeneutica ebraica è il fatto di dare almeno due versioni dei testi e, inoltre, una moltitudine di commenti e di risposte. Si tratta di fatto di un dialogo attraverso i secoli. Apprezzare la propria interpretazione è per gli ebrei naturale. Tsvia ho mostrato le variazioni di una parte della Genesi. Il testo tratta del fratricidio di Caino, ma non spiega le ragioni che lo hanno provocato. Tsvia ha dato un'interpretazione che concorda con il tema del convegno: Abele avrebbe confessato a Caino il suo turbamento e si sarebbe così salvato. Questa interpretazione ha colpito profondamente l'opinione pubblica vista la situazione attuale tra i Palestinesi e gli Israeliani, popoli "fratelli".

In che modo le lingue riflettono il modo di pensare

Lera Boroditsky (Stati Uniti), Università di Stanford

Non potendo essere presente a Gap, Lera ha fatto leggere il suo intervento. La lingua influenza profondamente molti aspetti del pensiero umano: lo spazio, il tempo, le relazioni esistenti tra gli oggetti e la materia, le cifre, i colori, gli avvenimenti e la coscienza. Recenti ricerche hanno dimostrato che le differenze nell'esprimere tali aspetti dipendono dalla lingua nella quale ci esprimiamo e che tali differenze sono molto più importanti di quello che si era pensato fino ad allora. Si è stabilito che i processi linguistici impregnano il nostro modo di pensare e che il tutto si combina con dei processi non linguistici. Per mettere dell'ordine nel "flou" dei processi complessi che abbiamo evocato, sono necessarie adesso ricerche che permettano di stabilire con certezza quali sono i punti comuni riscontrabili in ogni essere umano.

Linearità linguistica

Françoise Canon-Roger (Francia), CIRLLLEP - Università di Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Francia), CIRLLLEP - Università di Reims

In che modo la lingua trova delle informazioni nella memoria? La coscienza (la memoria nel linguaggio informatico) può essere considerata come la superficie di un cubo la cui la memoria a lungo termine è il volume. Com'è utilizzata la memoria lineare e secondo quali principi si organizza? Questo punto è di un'importanza fondamentale per comprendere la struttura delle lingue. Trovare delle risposte generali contribuirebbe a saperne di più sulla decodificazione delle lingue straniere. La decodificazione *top-down* utilizza le esperienze memorizzate e le applica in un testo. Se si parte dal testo, si effettua invece un decodificazione *bottom-up*. Questi due processi di decodificazione, che rappresentano delle risorse molto più importanti per ritrovare il senso che non l'insegnamento tradizionale delle lingue straniere, possono essere visualizzati come due sistemi che provano a combinarsi armoniosamente tra di loro.

3

Intercomprensione e società

Esilio, pluralità e senso comune

Augustin Giovannoni (Francia), Università di Provence

Il fine ultimo di un'esperienza, dell'interculturalità, del plurilinguismo, etc. è quello di mettere in relazione più culture, almeno due modi di pensare e di agire, e infine due sensi comuni. Le ricerche sul fenomeno dell'esilio sono in questo senso preziose. Il conflitto tra l'ordine stabilito e il decentramento di alcuni gruppi sociali provoca la creazione di nuove istituzioni sociali che sono considerate "giuste" secondo il senso comune di questi gruppi.

Intercomprensione scandinava

Ulla Börestam (Svezia), Università di Uppsala

L'inglese tende a "conquistare" la comunicazione nei paesi nordici e le lingue scandinave sono di conseguenza messe da parte. Tuttavia, il 50% degli scandinavi interrogati dicono di capire le altre lingue scandinave. Quali sono le strategie che essi utilizzano? La comunicazione tra di loro è efficace? Degli studi condotti sulle lingue scandinave a Reykjavik (Islanda) mostrano che la comprensione risulta più efficace tra di queste lingue grazie all'inglese. In questo intervento Ulla spiega il modo in cui le persone interrogate sono riuscite a dedurre il senso delle frasi nelle varie lingue.

Lingue e linguaggi nella letteratura haitiana

Elvire Maurouard (Haiti)
& Ali Abdelfattah (Egitto), Unesco

Letteratura d'espressione francese significa chiaramente che gli scrittori di Haiti si esprimono in una lingua che non è "madre" o "natale". Elvire costata che la creazione letteraria haitiana si fa in una situazione in cui due lingue e due linguaggi si affrontano. All'interno di questo conflitto, si aggiungono le disparità esistenti tra il creolo standard usato

dagli uomini e quello parlato dalle donne. Ali tratterà l'aspetto psicoanalitico della questione.

4

Intercomprensione e cultura (-e)

Intercultura e comunicazione professionale

Ludmila Mešková (Slovacchia), Università di Banská Bystrica

Nelle relazioni professionali, capire le differenze culturali è essenziale. Il ruolo degli insegnanti delle lingue settoriali è quindi di preparare i futuri managers non solo a comunicare tra di loro ma anche a relazionarsi tenendo conto della diversità culturale.

Lessico e relazioni transculturali

Gerd Wotjak (Germania), Università di Leipzig

Gerd ha trattato una questione d'attualità: la mondializzazione attraverso il lessico e le parole equivalenti tra lingue differenti. Si è interessato alle parole che creano confusione; alle convergenze e alle congruenze viste come una conseguenza delle relazioni economiche e culturali tra Germania, Francia e Spagna.

Letteratura, traduzione e intercultura

Ketty Salem (Siria), Università di Aleppo

La nostra cultura può essere capita solo dagli altri. Attraverso il rispetto dell'originalità degli altri, si possono evitare dei conflitti inutili tra i popoli. Come si possono tradurre i concetti di luogo e spazio in un altro sistema filosofico? Come esprimere in un altro mondo l'effetto prodotto da un linguaggio metaforico? Ketty ha dato alcuni esempi di testi in cui si esprime la tensione tra l'Oriente e l'Occidente, più precisamente *Le Mille e un Notte* in Occidente e le opere di Shakespeare e Molière in Oriente. Si tratta di testi che, nei due casi, hanno dato vita ad un nuovo modo di pensare.

Traduzione della terminologia giuridica

Hanan Mounib (Egitto), Istituto del Mondo Arabo

Il ruolo essenziale, e in alcuni casi indispensabile, del Diritto viene dalla stretta relazione esistente tra esso, la società e il quotidiano. Hanan ha presentato uno studio di alcuni termini arabi e francesi che sono presenti nei Codici del diritto di famiglia riguardanti più precisamente il matrimonio e il divorzio. Le diverse interrogazioni che questo testo tecnico provoca sono tutte legate alla diversità culturale e linguistica.

5

Intercomprensione e formazione (-i)**Intercomprensione greco-turca o turco-greca**

Stavros Kamaroudis (Grecia), Università della Macedonia del'Ovest

Ci sono circa 1700 parole comuni tra il turco e il greco. Le due lingue non appartengono alla stessa famiglia linguistica, ma condividono 1000 anni di storia comune. Un dizionario di queste parole é stato pubblicato in Grecia al fine d'incoraggiare la comprensione della lingua turca. Stavros ha mostrato come, partendo dalle parole "trasparenti", sia molto più facile e divertente dedurre le differenze.

Strategie e generi per la lettura

Erik Hemming (Finlandia), Scuola Superiore delle Isole di Åland

Lo scopo principale del progetto Distributed Expertise, condotto per 4 anni alla Scuola Superiore delle Isole di Åland, è di dare ad un certo numero di professori i mezzi per aiutare gli studenti ad utilizzare in modo appropriato le differenti pratiche comunicative scritte. Erik ha esposto questo progetto: l'organizzazione, il lavoro fatto dagli insegnanti insieme agli studenti e al tutore che li seguiva, la presa di coscienza che ha portato gli insegnanti a capire che gli studenti erano pronti a cambiare strategia solo nel momento in cui si sentivano pronti a parlare delle loro difficoltà. La prossima tappa della ricerca concerne lo studio dei generi testuali, tappa fondamentale per la riuscita degli studi in questo tipo di scuola.

Il progetto EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugal), Università Catolica Portuguesa - Viseu

Filomena coordina un vasto progetto interattivo d'intercomprensione precoce di cinque lingue romanze (compreso il rumeno) che sarà presto lanciato in cinque paesi europei. Il progetto Euromania si fonda sul principio di "competenza parziale". Tale principio contribuisce a dar libero sfogo alla curiosità naturale dei bambini contrariamente all'insegnamento tradizionale delle lingue straniere. In questo progetto, per esempio, i bambini tra gli 8 e gli 11 anni leggono, nelle 5 lingue romanze, i testi che trattano delle materie che essi imparano a scuola. Quando riescono a decodificare delle parole in una di queste lingue, hanno dei punti e, con questi punti, possono partecipare ad una caccia al tesoro durante la quale essi propongono delle interpretazioni metalinguistiche che hanno scoperto leggendo.

6

Intercomprensione e diffusione**Come diffondere il plurilinguismo**

Pierre Janin (Francia), *Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France*

Pierre tratta il problema della diffusione del francese e la maniera in cui rispondere alla predominanza dell'inglese. Una soluzione potrebbe essere quella di proporre delle parole francesi in alcuni campi tecnologicamente forti. Invece di "fare la guerra" all'inglese, l'autore propone di utilizzare nella vita quotidiana e culturale francese delle "grandi" lingue. Per esempio, si potrebbero proporre nei teatri francesi delle opere teatrali cinesi in lingua originale con dei sottotitoli. La questione dei progetti sull'intercomprensione in Europa è importante nella misura in cui solo un'infima parte delle conoscenze generali sono o saranno tradotte. Se non si è capaci di decodificare le altre lingue, a parte l'inglese, come fare per accedere a tali ricchezze ?

7

L'intercomprensione linguistica e l'Unione Europea

Tavola rotonda (polo universitario di Gap, 8 luglio 05)

P. Janin, T. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

La tavola rotonda ha ripreso le grandi linee degli interventi proposti, ma ha lanciato egualmente qualche riflessione ulteriore. Per esempio, anche se l'Unione Europea spende molto per le 21 lingue ufficiali, questo rappresenta appena l'1% delle dei paesi membri. Il multilinguismo non è in conseguenza caro. Un altro punto critico trattato da Pierre è l'inefficacia dell'insegnamento delle lingue straniere in Francia. Solo il 3% degli studenti dice di parlare una lingua straniera, ma 9 su 10 dicono di non aver imparato la lingua a scuola nonostante il fatto di aver avuto un insegnamento d'inglese di circa 600 ore al liceo. Erik aggiunge che in Scandinavia la situazione è praticamente la stessa. Gli studenti non imparano l'inglese a scuola, ma guardando la televisione o utilizzando dei software. Inoltre, la conoscenza delle lingue diminuisce gradualmente in Francia. Per esempio, nonostante il fatto che le imprese e gli organizzazioni abbiano bisogno di esperti linguisti per poter prendere delle decisioni a livello internazionale, nel 2005, solo pochi studenti si sono presentati ai concorsi di russo in Francia. L'inglese non è sempre una soluzione realista per stabilire dei contatti internazionali; la soluzione si trova piuttosto nell'uso delle lingue nazionali e delle lingue minoritarie. Non dovrebbe essere difficile riuscire ad ottenere un contenuto informativo in varie lingue con un insegnamento più appropriato che stimoli maggiormente il talento e l'entusiasmo di coloro che imparano una lingua straniera.

Internationaal pluridisciplinair colloquium - Gap (Frankrijk) 7-9 juli 2005
Tweede Internationale Studiedagen over Europese onderlinge verstaanbaarheid

Efficiëntie van de onderlinge verstaanbaarheid: een holistische benadering

Verslagen van de lezingen

Erik Hemming (Finland), Åland Hogeschool
Vertaling naar het Nederlands door Bart Defrancq

Nota van de uitgever

De verslagen die volgen zijn geen formele samenvattingen van de lezingen of de geschreven neerslag ervan. Ze zijn gebaseerd op de nota's van Erik, één van de (niet-Franstalige) deelnemers en geven weer wat hij heeft begrepen en aanvoeld van elke lezing. Zijn natuurlijk perceptie draagt de stempel van de interdisciplinaire, sterk studiegerichte en vriendschappelijke sfeer van het colloquium. Het is onze hoop dat de vertaling van deze verslagen in uw taal iets kan overbrengen van die sfeer en u aanzet tot het lezen van de geschreven versies van de lezingen.

1

Onderlinge verstaanbaarheid en taal/talen

Vormen van lexicale transparantie tussen buurtalen

Eric Castagne (Frankrijk), CIRLLLEP - Universiteit Reims

De Europese Unie telt vandaag de dag 21 officiële en vele andere talen. Onderlinge verstaanbaarheid is één van de meest praktische methodes om de communicatieproblemen die daaruit ontstaan, aan te pakken. Directe lexicale transparantie tussen talen speelt daarbij een sleutelrol. Eric toont in zijn lezing aan hoe het aantal herkende woorden in een andere taal opgetrokken kan worden op basis van een leerproces dat op indirect transparante woorden gericht is. Indirect transparante woorden zijn woorden met een licht gewijzigde vorm of een semantische transfer in de doeltaal. Op basis van deze methode stijgt het percentage aan Engelse en Franse werkwoorden en naamwoorden die door de sprekers van de andere taal herkend worden, tot boven de 60 %

De notie "benadering" in onderlinge verstaanbaarheid

Claire Blanche-Benveniste (Frankrijk), Universiteit van de Provence & EPHE

Claire brengt verslag uit van de experimenten die zijn uitgevoerd met de EuRom4-methode, gericht op de onderlinge verstaanbaarheid van Romaanse talen en gebaseerd op overeenkomsten tussen die talen. De methode geeft de vreemde taalleerders de controle over de gebeurtenissen: ze geeft hen de tijd om de tekst te begrijpen, de betekenis van een niet-transparant woord te raden en elkaar te verbeteren. Het benaderingsproces is in

die fase van wezenlijk belang, aangezien het de vreemde taalleerders in staat stelt de betekenis steeds fijner af te stellen.

Benaderend begrip in mondeling taalgebruik

Bernard Laks (Frankrijk), MODYCO – Universiteit van Parijs X Nanterre

Anders dan een computer werkt het menselijk brein holistisch. Het leest een tekst, zoekt een context en gaat na of tekst en context overeenkomen. Het brein heeft een bepaalde ruis nodig in zijn neuronale netwerken – als versterking van de inspanning – terwijl een computer onmiddellijk afhaakt bij de minste fout. Onduidelijke of gedeeltelijk onzichtbare letters blijven makkelijk te lezen. Regelmatigheden worden vlug ontdekt. Een foute uitspraak vormt geen hinderpaal voor een goed begrip. Kinderen leren vlug een aanzienlijk aantal zaken die niet helemaal correct zijn, maar die door het systeem naderhand rechtgezet worden. Ondanks het feit dat een benaderend begrip traditioneel scheef wordt bekeken, staat het vast dat het een essentiële stap vormt in het exacte begrip (voorzover dat bestaat).

2

Onderlinge verstaanbaarheid en denken

Welke taal spraken Kaïn en Abel ?

Tsvia Walden (Israël), Universitaire Hogeschool van Beit-Berl

Israëli's kunnen vandaag de dag de Dode Zeerollen van 3 000 jaar geleden nog steeds lezen. Een bijzondere eigenschap van de joodse hermeneutiek is dat zij minstens twee versies van elke tekst voorstelt, samen met een hele reeks commentaren en antwoorden op de commentaren – een dialoog over de eeuwen heen. Joden vinden het normaal een eigen interpretatie aan te hangen. Tsvia illustreert dit aan de hand van de variaties op een klein onderdeel van de Bijbelse Genesis. Het fragment behelst de broedermoord van Kaïn op Abel, maar geeft de redenen niet aan die Kaïn tot zijn misdaad hebben aangezet. Tsvia geeft daarvan een eigen interpretatie die aansluit op het thema van het colloquium: Abel had Kaïn kunnen vertellen wat hem dwarszat en zo zijn leven kunnen redden. De lezing grijpt het publiek sterk aan omwille van de actuele problemen tussen Palestijnen en Israëli's, twee broedervolkeren.

Hoe talen een denkwijze weerspiegelen

Lera Boroditsky (Verenigde Staten), Universiteit van Stanford

Lera was verhinderd, maar stuurde haar lezing in om voorgelezen te worden. Taal heeft een grote impact op verscheidene facetten van het menselijke denken: ruimte, tijd, relaties met objecten en stoffen, getallen, kleuren, gebeurtenissen en het bewustzijn van anderen. Recent onderzoek wijst uit dat de taalgebonden verschillen groter zijn dan tot nog toe werd aangenomen. Het blijkt nu dat taalprocédés onze denkwijze sterk beïnvloeden, in combinatie met niet-taalgebonden procédés. Meer onderzoek is nodig om in de wereld van complexe procédés het gemeenschappelijk menselijke terug te vinden.

Lineariteit in taal

Françoise Canon-Roger (Frankrijk), CIRLLLEP – Universiteit van Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Frankrijk), CIRLLLEP – Universiteit van Reims

Hoe vindt de taal haar informatie in het geheugen? Het bewustzijn [werkgeheugen in het informaticajargon] kan voorgesteld worden als het oppervlak van een kubus waarvan het langetermijngeheugen het volume is. Hoe wordt het lineaire geheugen gebruikt en volgens welke principes is het georganiseerd? Dit onderwerp is van fundamenteel belang voor een goed begrip van de structuur van talen. Elk inzicht op dat vlak zou een bijdrage zijn tot het decoderen van vreemde talen. Top-down decoding gebruikt ervaringen [uit het geheugen] om die toe te passen op een tekst. Bottom-up decoding vertrekt van de tekst. De twee processen kunnen voorgesteld worden als twee systemen die men in harmonie met elkaar tracht te doen werken. Het betekenisbepalend potentiëel ervan is enorm – veel groter dan uit het traditionele talenonderwijs blijkt.

3

Onderlinge verstaanbaarheid en maatschappij(en)

Afzondering, pluraliteit en gezond verstand

Augustin Giovannoni (Frankrijk), Universiteit van de Provence

Het doel van een experiment inzake interculturaliteit, meertaligheid, enz. bestaat er altijd in overeenstemming te bereiken tussen verscheidene culturen, tussen twee of meer denk- en handelingssystemen, en in laatste instantie tussen twee vormen van gezond verstand: het gezond verstand van de bestudeerde groep en het eigen gezond verstand. De analyse van gevallen van afzondering werpt op deze problematiek een interessant licht: het ontstaan van nieuwe sociale instellingen is het resultaat van spanningen tussen de gevestigde orde en bepaalde sociale groepen die ervan afgezonderd zijn geraakt. Deze nieuwe instellingen lijken dan weer voor allen rechtvaardig op basis van het gemeenschappelijke gezond verstand.

Onderlinge verstaanbaarheid in Scandinavië

Ulla Börestam (Zweden), Universiteit van Uppsala

Het Engels is meer en meer een plaats gaan innemen in de communicatie tussen de Noord-Europese landen en is de Scandinavische talen naar de marge aan het verdringen. Nochtans verklaren meer dan 50% van de ondervraagde inwoners van de Scandinavische landen de andere Scandinavische talen te begrijpen. Welke strategieën liggen daaraan ten grondslag? Verloopt de communicatie efficiënt? Experimenten in het IJslandse Reykjavik met de drie andere Scandinavische talen hebben aangetoond dat de onderlinge verstaanbaarheid groter is vandaag de dag, maar alleen met behulp van het Engels. Ulla toont ook welke redeneringen individuen volgen om de betekenis van zinnen in andere Scandinavische talen af te leiden.

Taal en taalgebruik in de Haïtiaanse literatuur

Elvire Maurouard (Haïti)
& Ali Abdelfattah (Egypte), Unesco

De Haïtiaanse literatuur is deel van de Franstalige literatuur, wat betekent dat Haïtiaanse auteurs zich uitdrukken in een taal die niet hun moedertaal is. Elvire stelt vast dat de Haïtiaanse literaire productie evolueert in een context van confrontatie tussen talen en taalgebruiken. Op die conflicten enten zich verschillen tussen een standaard creools gebruikt door mannen en een ander gebruikt door vrouwen. Ali gaat daarop in met een psycho-analytische benadering.

4

Onderlinge verstaanbaarheid en cultuur/culturen

Interculturaliteit en professionele communicatie

Ludmila Mešková (Slovakije), Universiteit van Banská Bystrica

Bij elke ontmoeting in de professionele sfeer moeten rekening gehouden worden met culturele verschillen tussen zakenpartners uit verschillende landen. Het is de taak van LSP-docenten de toekomstige managers en ondernemers op te leiden in de communicatie in een vreemde taal (economische terminologie), maar ook in het vlot verloop van ontmoetingen tussen verschillende culturen.

Lexica en transculturele relaties

Gerd Wotjak (Duitsland), Universiteit van Leipzig

Gerd snijdt een thema uit de actualiteit aan : de mondialisatie, het lexicon ervan en de equivalenten in verschillende talen; echte en valse vrienden voor de vertaler; convergenties en congruenties die het gevolg zijn van culturele en commerciële banden tussen Duitsland, Frankrijk en Spanje.

Literatuur, vertaling en interculturaliteit

Ketty Salem (Syrië), Universiteit van Alep

Elke cultuur kan slechts door de anderen waargenomen worden. Respect voor de originaliteit van de anderen is de sleutel tot het voorkomen van nutteloze conflicten tussen beschavingen. Hoe kunnen denkbeelden uit andere tijden en plaatsen vertaald worden in een ander filosofisch systeem? Hoe kunnen we het effect van metaforisch taalgebruik overbrengen naar een andere wereld? Ketty illustreert de spanning tussen Oost en West aan de hand van enkele teksten die in hun tijd beiderzijde een impuls hebben gegeven aan de ontwikkeling van nieuwe denkbeelden, zoals Duizend en één nacht in het Westen en Shakespeare en Molière in het Oosten.

Vertaling van juridische terminologie

Hanan Mounib (Egypte), Institut du Monde Arabe

De nauwe relatie die bestaat tussen het recht, enerzijds, en de maatschappij en het alledaagse leven, anderzijds, maakt van het recht een bijzonder belangrijk om niet te zeggen

onontkoombaar onderwerp voor de mens in het algemeen. Hanan stelt de resultaten van een terminologische studie voor, gericht op een aantal Arabische en Franse termen die in de burgerlijke wetboeken voorkomen: tussen huwelijk en scheiding. Het technische karakter van dit soort documenten is op zich een bron van uiteenlopende problemen die te maken hebben met de cultuur- en taaldiversiteit.

5

Onderlinge verstaanbaarheid en opleiding(en)

Onderlinge verstaanbaarheid tussen Turks en Grieks of Grieks en Turks

Stavros Kamaroudis (Griekenland), Universiteit van West-Macedonië

Grieks en Turks hebben ongeveer 1 700 gemeenschappelijke woorden. Ze behoren niet tot dezelfde taalfamilie maar hebben al duizend jaar een gemeenschappelijke geschiedenis. Met het oog op het bevorderen van het begrip van het Turks is sinds kort een basiswoordenboek Turks op de Griekse markt verkrijgbaar. Stavros merkt op dat het, uitgaande van de transparante woorden, veel makkelijker en aangenamer is om de verschillen tussen de talen af te leiden.

Toepassing van strategieën en genres bij het lezen

Erik Hemming (Finland), Åland Hogeschool

Het project Distributed Expertise (DE), dat al vier jaar loopt aan de Åland Hogeschool is erop gericht een aantal docenten de mogelijkheid te bieden om te leren hoe ze studenten kunnen helpen bij het verwerven van de verschillende geschreven communicatievormen. Erik legt uit hoe het project georganiseerd was (groepsgewijs met studenten die zelf hulp meenden nodig te hebben), hoe docenten in aanwezigheid van een expert met de studenten werkten (eerst als observatoren, daarna met een steeds grotere eigen inbreng), en hoe de docenten tot de conclusie kwamen dat de wil om te veranderen alleen aanwezig was bij studenten die besloten over hun situatie te praten. De volgende stap in het onderzoek zal bestaan uit een genrestudie want genres vormen de onzichtbare voorwaarde voor succes aan onze hogeschool.

Het EUROMANIA-project

Filomena Capucho (Portugal), Portugese Katholieke Universiteit - Viseu

Filomena is coördinatrice van een belangrijk interactief project over onderlinge verstaanbaarheid bij kinderen. Het gaat binnenkort van start in 5 landen van de Europese Unie die een Romaanse taal als officiële taal hebben (Roemenië inbegrepen). Euromania is gebaseerd op partiële competenties en wil voorkomen dat de natuurlijke nieuwsgierigheid van kinderen wordt gehinderd, zoals vaak het geval is in het traditioneel onderwijs. Kinderen van 8 tot 11 jaar wordt gevraagd teksten te lezen in vijf talen over thema's die in hun opleiding aan bod komen. Ze krijgen punten telkens als ze erin slagen informatie af te leiden uit teksten die in een andere taal gesteld zijn. Die punten kunnen ze inzetten in een schattenjacht. Tussen de zetten van het spel door praten ze over metalinguïstische onderwerpen die ze ontdekken bij hun activiteiten.

6

Onderlinge verstaanbaarheid en verspreiding**Hoe verspreiden we meertaligheid ?**

Pierre Janin (Frankrijk), Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France

Pierre behandelt marketingstrategieën voor het Frans en reacties tegen het overwicht van het Engels, als daar zijn het promoten van Franse woorden in sectoren waar er een sterke technische evolutie bestaat of het openstellen van de culturele en officiële wereld voor de vele grote talen. Concreet zouden Chinese toneelstukken bijvoorbeeld in originele versie en voorzien van ondertiteling kunnen gespeeld worden in de Parijse theaters. Het belang van projecten van onderlinge verstaanbaarheid in het kader van de Europese Unie lijkt geen twijfel, aangezien het bekend is dat slechts een klein deel van de kennis over de wereld nu vertaald wordt of in de toekomst vertaald zal worden. Voor wie geen begrip heeft van het Engels wordt het moeilijk om al deze rijkdommen te ontginnen.

7

Talige onderlinge verstaanbaarheid en de Europese Unie**Rondetafelgesprek (pôle universitaire te Gap, 8 juli 05)**

P. Janin (voorzitter), Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

Het rondetafelgesprek gaat verder in op een aantal van de bijdragen van het colloquium, maar brengt ook enkele opmerkelijke ideeën en feiten aan: de Europese Unie bijvoorbeeld geeft veel geld uit als gevolg van de erkenning van 21 officiële talen, maar toch vertegenwoordigt die uitgave slechts 1% van de bijdragen van de lidstaten, of hoe meertaligheid niet duur hoeft te zijn. Pierre brengt het gesprek op een gevoelig thema: de inefficiëntie van het traditionele talenonderwijs in Frankrijk. Van de 3% leerlingen die verklaren een vreemde taal te beheersen, zijn er negen op de tien die verklaren dat ze die buiten de school om hebben geleerd, hoewel ze in het hoger middelbaar onderwijs maar liefst 600 uur onderwijs in het Engels achter de rug hebben. Erik merkt op dat dit ook het geval is in de Scandinavische landen waar leerlingen het Engels waarschijnlijk niet op school onder de knie krijgen, maar wel door het bekijken van televisieprogramma's in originele versie en het gebruik van computersoftware. Iemand pikt hier op in met de vaststelling dat de kennis van vreemde talen in Frankrijk achteruitgaat: in 2005, bijvoorbeeld, heeft geen enkele student deelgenomen aan het concours om leraar Russisch te worden. Nochtans kunnen bedrijven en organisaties taalexperten goed gebruiken om uit te maken wie wat doet in de relaties met het buitenland. Het Engels is niet alleszalmakend als het erop aankomt succesvolle contacten te leggen buiten de grenzen. Rijkdom en diversiteit liggen bij goed verankerde nationale talen en bij minderheidstalen. Een ander onderwijs, dat de talenten en het enthousiasme van kinderen niet tenietdoet, moet het mogelijk maken toegang te krijgen tot informatie die in andere talen gesteld is.

Międzynarodowa konferencja pluridyscyplinarna – Gap (Francja) 7 – 9 lipca 2005
II Międzynarodowe Dni Poświęcone Europejskiemu Porozumieniu Wzajemnemu

Skuteczność zrozumienia wzajemnego: podejście/założenia holistyczne

Synteza referatów

Erik Hemming (Finlandia)

Tłumaczenie na język polski: Anita Račáková

Uwaga edytora

Teksty te nie prezentują streszczeń referatów wygłoszonych w formie ustnej ani pisemnej. Erik, jeden z uczestników konferencji (którego językiem ojczystym nie jest język francuski) robił dla siebie notatki. Zawierają one wszystko to, co mu się udało zanotować i zrozumieć z wykładów. W ten sposób naturalnie i bardzo starannie zapisał ich treści i wzbogacił je o wspomnienia na roboczą i koleżeńską atmosferę seminarium interdyscyplinarnego. Mamy nadzieję, że uda nam się przez tłumaczenia tych podsumowanych treści do Państwa języków przekazać Państwu wspólnie przeżywaną radość i zachęcić Państwa do przeczytania artykułów poszczególnych uczestników.

1

Zrozumienie wzajemne a języki

Transparentność leksykalna pomiędzy językami pokrewnymi

Eric Castagne (Francja), CIRLLEP – Uniwersytet w Reims

W Unii Europejskiej obecnie używa się 21 języków oficjalnych i sporo języków innych. Zrozumienie wzajemne jest jednym z najbardziej praktycznych rozwiązań europejskiej komunikacji międzynarodowej. To zrozumienie wzajemne zależy częściowo od bezpośredniej transparentności leksykalnej pomiędzy językami. Eric w referacie swoim dowodzi, że miarę poznania słów można podwyższać za pomocy trenowania wyszukiwania słów pośrednio transparentowych, to znaczy słów o trochę zmodyfikowanym kształcie albo słów, które istnieją w języku wyjściowym, ale ich znaczenie jest odmienne. Dzięki metodzie tej ponad 60% czasowników i rzeczowników języków angielskiego i francuskiego jest transparentowych dla użytkowników mówiących innym językiem.

Koncepcja aproksymacji zrozumienia wzajemnego

Claire Blanche-Benveniste (Francja), Uniwersytet w Provence & EPHE

Claire referowała doświadczenia z wykorzystywania metody EuRom4 w jej pracy. To metoda badania nad zrozumieniem języków romańskich polegająca na podobieństwie pomiędzy językami tymi. Uczący się języka obcego biorą wszystko w swoje ręce. Muszą mieć sporo czasu do zrozumienia, określenia znaczenia słowa i do wzajemnego

korygowania (poprawiania błędów między sobą). W fazie tej pomagają przede wszystkim aproksymacja, która umożliwia zrobić oceny niezbędne do tworzenia znaczenia.

Aproksymatywne zrozumienie ustne

Bernard Laks (Francja), MODYCO - Uniwersytet w Paris X Nanterre

Mózg człowieka w przeciwieństwie do komputera pracuje w sposób holistyczny. Czyta tekst, wyszukuje kontekst i ponownie sprawdza, czy są odpowiednie. W układzie neuronów potrzebny jest szmer, który popiera wysiłek, zanim w komputerze po pojawieniu się najmniejszego błędu wszystko się zatrzymuje. Tekst można przeczytać nawet z niepewnymi albo parcjalnie zrozumianymi literami. Do regularności można dojść bardzo szybko. Błędy w wymowie nie sprawiają kłopotów. Dzieci szybko opanują dużo zjawisk nie całkiem poprawnych, bo system wnet automatycznie koryguje wszystkie błędy. Zrozumienie aproksymatywne tradycyjnie ocenia się negatywnie, ale obecnie udowodniło się, że stanowi ono bardzo ważny etap zrozumienia dokładnego (jeżeli w ogóle istnieje).

2

Wzajemne porozumienie, myślenie i myśli

Jakim językiem mówili Kain i Abel?

Tsvia Walden (Izrael), Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl

Izraelczycy dzisiejsi mogą czytać zwoje Morza Martwego stare ponad 3000 lat. Swoistością interesującą hermeneutyki żydowskiej jest to, że oferuje ona co najmniej 2 wersje tekstów, i co więcej, dużą ilość komentarzy i odpowiedzi do komentarzy – od kilku stuleci trwający dialog. Dla Żydów jest oczywiste poszanowanie własnej interpretacji. Tsvia zwróciła uwagę na warianty małego kawałka Genesis z Biblii. W tekście mówi się o bratobójstwie Kaina. Nie tłumaczy się tutaj ale, dlaczego to zrobił. Tsvia podała własną interpretację zgodną z tematem konferencji: Abel mógł powiedzieć Kainowi, co mu dolega i uratować w ten sposób swoje życie. Ze względu na współczesną sytuację polityczną dwóch narodów brackich – Izraelczyków i Palestyńczyków, zrobił wykład na uczestników konferencji głębokie wrażenie.

Jak odzwierciedlają języki sposób myślenia

Lera Boroditsky (Stany Zjednoczone), Uniwersytet w Stanford

Ponieważ Lera nie mogła wziąć udziału w konferencji w Gap, przesłała swój referat w postaci pisemnej. Język wywiera duży wpływ na kilka aspektów myślenia człowieka: przestrzeń, czas, stosunki między przedmiotami, numerami, kolorami, wydarzenia i świadomość innych. Najnowsze badania stwierdzają, że różnice ze względu na język, w którym myślimy, są większe niż zakładano. Obecnie widzimy, że środki językowe przeplatają się z naszym sposobem myślenia a to wszystko kombinuje się ze środkami pozajęzykowymi. Jeżeli chcemy z pewnością stwierdzić, co ze zalewu środków skomplikowanych ma dla wszystkich istot ludzkich wagę, niezbędne będą następne badania.

Linearność lingwistyczna

Françoise Canon-Roger (Francja), CIRLLLEP - Uniwersytet w Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Francja), CIRLLLEP - Uniwersytet w Reims

W jaki sposób języki wyszukują informacji w pamięci? Świadomość [w języku informatyki pamięć działająca] można roznieść jak płaszczyznę sześcianu, w którym pamięć długotrwała oznacza objętość. W jaki sposób wykorzystuje się informacja linearna i według jakich zasad działa? Odpowiedzi na te pytania stanowią podstawowy temat do zrozumienia struktury języków. Znalezienie odpowiedzi ogólnych przyczyniłoby się do odszyfrowania języków obcych. Odszyfrowanie przez top down wykorzystuje swoje doświadczenia [w pamięci] i stosuje je w tekście. Jeżeli opieramy się o tekst, pracujemy za pośrednictwem bottom-up. Możemy je wizualizować w postaci dwóch systemów i staramy się, żeby były harmonijne. Chodzi tutaj o ogromne źródła do znalezienia znaczenia – dużo większe niż zakłada tradycyjne nauczanie języków.

3

Zrozumienie wzajemne a społeczeństwo

Emigracja, pluralizm i wnioski racjonalne

Augustin Giovannoni (Francja), Université de Provence

Celem doświadczenia, interkulturalności, pluralizmu, itd. jest zawsze połączenie kilku kultur, co najmniej dwóch systemów umysłowych i czynnościowych i w końcu dwóch wniosków racjonalnych: racjonalnego wniosku badanej grupy oraz naszego racjonalnego wniosku. Badania nad zjawiskami związanymi z emigracją mają rację. Potrzeba zakładania nowych instytucji socjalnych wynikająca z konfliktu pomiędzy wprowadzonym porządkiem społeczeńskim a ekscentrycznością pewnych grup socjalnych okazuje się ze względu na ich wnioski racjonalne uzasadniona.

Wzajemne zrozumienie skandynawskie

Ulla Börestam (Szwecja), Université d'Upsala

Język angielski ma tendencję pokonać komunikację międzyskandynawską i języki skandynawskie znaleźli się na marginesie komunikacji. Ponad 50% zapytanych Skandynawców twierdzi, że inne języki skandynawskie są dla nich zrozumiałe. Jakie strategie wykorzystuje się? Czy komunikacja jest skuteczna? Z badań nad trzema kolejnymi językami skandynawskimi przeprowadzonych w Reykjavíku na Islandzie wynika, że ludzie się porozumiewają lepiej dzięki językowi angielskiemu. Ulla także wytłumaczyła, w jaki sposób ludzie dedukują znaczenie zdań w innych językach skandynawskich.

Języki świata z języki lokalne w literaturze Haiti

Elvire Maurouard (Haiti)
& Ali Abdelfattah (Egipt), UNESCO

Literatura w języku francuskim – oznacza to, że wprowadzeni pisarze haitańscy piszą w języku, który nie jest ich "językiem ojczystym". Elvire stwierdza, że haitańska

twórczość literacka powstaje w środowisku, w którym konfrontują się języki świata z językami lokalnymi. Do konfliktów tych dodają się jeszcze różnice pomiędzy standardowym językiem kreolskim mężczyzn a standardowym językiem kreolskim kobiet. Ali zagadnienie to analizował ze względu na psychoanalizę.

4

Porozumienie wzajemne a kultura

Stosunki międzykulturalne a komunikacja fachowa

Ludmila Mešková (Słowacja), Université de Banská Bystrica

Podczas spotkań fachowców trzeba uwzględnić różnice międzykulturalne pomiędzy partnerami zagranicznymi. Zadaniem nauczyciela języka fachowego jest przygotowanie przyszłych menażerów i przedsiębiorców nie tylko do komunikacji w językach obcych (terminologia ekonomiczna) ale także do spotkań z różnymi kulturami.

Słownictwo a stosunki transkulturalne

Gerd Wojtak (Niemcy), Université de Leipzig

Gerd poświęcił swój referat tematowi aktualnemu: globalizacja, jej słownictwo i ekwiwalenty w różnych językach; prawdziwi a fałszywi przyjaciele tłumacza; konwergencje a kongruencje jako kontynuacja stosunków kulturalnych i handlowych pomiędzy Niemcami, Francją i Hiszpanią.

Literatura, przekład i stosunki międzykulturalne

Ketty Salem (Syria), Université d'Alep

Naszą kulturę mogą ocenić tylko inni. Jeżeli będziemy szanować swoistość innych, możemy uniknąć zbędnych konfliktów pomiędzy cywilizacjami. W jaki sposób przetłumaczyć postrzeganie odmiennego czasu, miejsca w odmiennym systemie filozoficznym? W jaki sposób wyrazić działanie konieczne języka metafory w odmiennym świecie? Ketty podała kilku przykładów tekstów związanych z napięciem między Wschodem (Orientem) a Zachodem, które w tym czasie były instrumentalne, bo stanowiły one dla obu stron impuls do nowych myśli tak samo jak Tysiąc a jedna noc na Zachodzie albo Shakespeare i Molière na Wschodzie.

Przekład terminologii prawniczej

Hanan Mounib (Egipt), Institut du Monde Arabe

Ścisłe stosunki pomiędzy prawem, społeczeństwem i życiem codziennym ludzi zmieniły tę dziedzinę wyspecjalizowaną w bardzo ważną, nawet niezbędną, sprawę. Hanan ogłosiła wyniki badań nad terminologią pewnych terminów arabskich i francuskich znajdujących się w kodeksach regulaminów osobistych: ślub i rozwód. Ten materiał naukowy jest źródłem różnych kłopotów dotyczących odrębności lingwistycznej oraz kulturalnej.

5**Porozumienie wzajemne a kształcenie****Grecko–tureckie albo turecko–greckie wzajemne porozumiewanie się**
Stavros Kamaroudis (Grecja), Université de la Macédoine de l' Ouest

W językach greckim i tureckim istnieje około 1700 słów wspólnych. Choć języki te nie należą do tej samej grupy językowej, mają wspólną tysiącletnią historię. W Grecji powstał słownik wspólnych jednostek leksykalnych, który ma na celu wspierać wysiłki o zrozumienie języka tureckiego. Stavros stwierdził, że próby o dedukcję różnic są łatwiejsze i łagodniejsze, jeżeli opieramy się o słowa transparentowe.

Strategia i formy używane w lekturach

Erik Hemming (Finlandia), Ecole supérieure des Îles d'Åland

Głównym celem projektu nazwanego Distributed Expertise (DE), nad którym pracowało 4 lata w Ecole supérieure des Îles d'Åland jest umożliwić pewnej ilości nauczycieli zapoznać się ze sposobem, w jaki można studentom podczas studiów pomóc uzyskać różne pisemne umiejętności komunikacyjne. Erik nam pokazał, jak się pracowało nad projektem (z grupami studentów, którzy potrzebowali pomocy), jak nauczyciele pracowali ze studentami tymi za pomocą asystenta – fachowca (zanim nie przejęli odpowiedzialności, jako obserwatorzy) i jak nauczyciele uświadomili, że student jest gotowy do zmiany dopiero po tym, jak zgodził się na dyskusję o swej sytuacji. Następnym etapem będą badania nad formami przedstawiającymi warunki sukcesu w studiach na naszej uczelni wyższej.

Projekt Euromania

Filomena Capucho (Portugalia), Universidade Católica Portuguesa -Viseu

Filomena jest koordynatorką dużego interaktywnego projektu wzajemnego porozumienia dla dzieci. Prace nad projektem wkrótce rozpoczną się w pięciu państwach Unii Europejskiej, w których językami oficjalnymi są języki romańskie (w tym też język rumuński). Projekt ten oparty jest na kompetencji częściowej. W przeciwieństwie do metod nauczania tradycyjnego wspiera on wysiłek nie przewyższać naturalne zaciekawienie dzieci. Dzieci od 8 do 11 lat naprz. czytają teksty na temat zwykle nauczanych przedmiotów w pięciu językach. Jeżeli zaczerpną informacje z tekstów pisanych w innym niż języku ojczystym, otrzymują pozytywną ocenę (punkty). Punkty te wkładają w grę, w której stopniowym odkrywaniem dobierają się do celu. Poza tym wyrażają swoje opinie na problemy metalingwistyczne, z którymi spotykają się w pracy.

6

Wzajemne porozumienie a rozszerzanie

Jak rozszerzać multilingwizm

Pierre Janin (Francja), Délégation Général à la Langue Française et aux Langues de France

Pierre referat poświęcił marketingowi języka francuskiego i pytaniu, jak reagować na przeważającą pozycję języka angielskiego. Dużo kłopotów sprawiałoby naprz. wykorzystywanie słów francuskich w szybko się rozwijających dziedzinach techniki. Zamiast zwalczania języka angielskiego proponuje otworzyć się językom wielkim na płaszczyźnie kulturalnej i oficjalnej, naprz. w teatrach paryskich inscenować sztuki w języku chińskim z napisami francuskimi. Jeśli chodzi o projekt wzajemnego porozumienia w ramach Unii Europejskiej jego wkład jest wyraźny, bo obecnie tłumaczy się i będzie się tłumaczyła tylko nie duża część wiedzy światowej. Jeżeli nie nauczymy się odszyfrować też inne języki poza angielskim, nie możemy zrozumieć ich bogactwa..

7

Lingwistycznej zrozumienie i Unii Europejskiej

Okragły stół (Uniwersytet w Gap, 8. lipiec 05)

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert

Tematem dyskusji były tylko niektóre wykłady kolokwium, ale w końcu z dyskusji tej wynikło kilku ciekawych rozważań i informacji. Naprz., że wydatki Unii Europejskiej ze względu na używanie 21 języków oficjalnych nie stanowią więcej niż 1% składek członkowskich, to znaczy, że multilingwizm jest niedrogi. Pierre dotknął także innego problemu. Metody tradycyjne stosowane w nauczaniu języków obcych we Francji są nieefektywne. Z 3% zapytanych uczniów, którzy potrafią porozumiewać się w języku obcym, dziewięć z dziesięciu twierdzi, że języka obcego nauczyli się poza uczelnią, mimo że w szkole średniej mieli koło 600 godzin języka angielskiego. Erik dopełnił, że ta sama sytuacja jest także w Skandynawii, gdzie można języka angielskiego nauczyć się przez programy telewizyjne w wersji oryginalnej i przez wykorzystywanie programów komputerowych. Stwierdzono też, że umiejętności językowe we Francji szybko się obniżają: naprz. w 2005 r. na uniwersytetach we Francji nikt nie podał zgłoszenia na studia języka rosyjskiego - kierunek pedagogiczny. Firmy i organizacje potrzebują fachowców – lingwistów, żeby mogły podejmować decyzje o tym, kto będzie się zajmować czym w sferze stosunków międzynarodowych. Język angielski nie jest dla pomyślnych kontaktów międzynarodowych rozwiązaniem rzeczywistym. Bogactwo i wielorakość mają w językach narodowych oraz językach mniejszości narodowych głęboko zapuszczone korzenie. Zastosowanie odmiennego systemu nauczania wspierającego zdolności i zaciekawienie dzieci przy uczeniu się języka obcego miałyby ułatwić zdobywanie treści informatywnej sformułowanej w językach obcych.

Colóquio internacional pluridisciplinar – Gap (França) 7-9 Julho 2005
Segundas Jornadas Internacionais sobre a Intercompreensão Europeia

Eficiência da intercompreensão: abordagem holística

Síntese das apresentações orais

Erik Hemming (Finlândia), Escola Superior das Ilhas de Åland
Tradução em português de Filomena Capucho

Nota do Editor

Estes textos de síntese não são os resumos formais das apresentações orais ou escritas. Erik, um dos intervenientes (de língua materna não francófona), foi tomando notas no decorrer do Colóquio. Essas notas expressavam o que sentiu e o que compreendeu de cada apresentação. Foi a partir da utilização desta percepção natural que redigiu estas sínteses, coloridas pela memória do ambiente interdisciplinar do Colóquio, numa atmosfera de partilha amigável de saberes. Esperamos que a tradução destas sínteses na vossa língua vos possa comunicar também este prazer por nós partilhado e criar-vos o desejo de ler os trabalhos escritos que cada participante redigiu.

1

Intercompreensão e língua(s)

Transparências lexicais entre línguas vizinhas

Eric Castagne (França), CIRLLLEP - Universidade de Reims

A União Europeia conta hoje com 21 línguas oficiais e ainda muitas outras. A intercompreensão é uma das soluções mais práticas para assegurar a comunicação internacional europeia. Esta intercompreensão depende, em parte, da transparência lexical directa entre as línguas. Na sua intervenção, Eric mostra que se pode aumentar a taxa de reconhecimento de palavras através da aprendizagem da procura de palavras semitransparentes, ou seja, as palavras que têm uma forma ligeiramente modificada, ou que existem na língua-fonte, mas com um sentido diferente. Por exemplo, com este método, mais de 60 % dos verbos e dos substantivos do francês e do inglês tornam-se transparentes para os locutores respectivos da outra língua.

O conceito de aproximação em intercompreensão

Claire Blanche-Benveniste (França), Universidade de Provence & EPHE

Claire relatou experiências de trabalho com o método EuRom4 – método de estudo da compreensão das línguas românicas – baseado nas semelhanças entre estas línguas. Os alunos dirigem a sua própria aprendizagem. Devem assim prever tempo para compreender, para adivinhar o sentido de uma palavra não transparente e para se corrigir entre si.

Nesta fase, a aproximação é uma ajuda fundamental, dado que lhes permite fazer os ajustamentos necessários à construção do sentido.

Compreensão aproximativa na oralidade

Bernard Laks (França), MODYCO - Universidade de Paris X Nanterre

Contrariamente a um computador, o cérebro funciona de um modo holístico. Lê um texto, procura um contexto e controla de novo no texto se existe correspondência entre os dois. Há necessidade de ruído na rede neuronal – o que reforça o esforço – enquanto que num computador tudo pára ao mínimo erro. Uma mensagem pode ser lida facilmente com as letras misturadas ou parcialmente cobertas. Uma regularidade é rapidamente descoberta. Os erros de pronúncia não levantam qualquer problema. As crianças aprendem muito e depressa coisas que não são completamente correctas, porque o sistema se corrige automaticamente pouco tempo depois. A compreensão aproximativa é tradicionalmente mal vista, mas actualmente provou-se que ela é uma etapa essencial no caminho da compreensão exacta [se é que esta existe]

2

Intercompreensão e pensamento(s)

Que língua falavam Caim e Abel ?

Tsvia Walden (Israel), Escola Normal Universitária de Beit-Berl

Os Israelitas podem hoje ler os manuscritos do Mar Morto, com mais de 3000 anos de existência. Uma característica curiosa da hermenêutica judaica consiste em fornecer pelo menos duas versões dos textos, para além de inúmeros comentários e respostas aos comentários – um diálogo que se estende ao longo dos séculos. Para os judeus é natural que se aprecie a sua própria interpretação. Tsvia mostrou as variantes de uma pequena parte da Génese da Bíblia. O texto trata do homicídio fratricida de Caim, mas não explica as razões deste acto. Tsvia apresentou a sua própria interpretação que se associa ao tema do colóquio: Abel teria podido dizer a Caim o que o apressava – e assim salvar a sua vida. A intervenção suscitou uma forte impressão, dada a situação actual entre os dois povos irmãos, Palestinianos e Israelitas.

De como as línguas reflectem a forma de pensar

Lera Boroditsky (Estados Unidos da América), Universidade de Stanford

Não tendo podido estar presente em Gap, Lera enviou a sua comunicação, para que fosse lida. A língua tem influências profundas sobre vários aspectos do pensamento humano: o espaço, o tempo, as relações com os objectos e matérias, os números, as cores, os acontecimentos e as consciências dos outros. A investigação recente indica que as diferenças são maiores do que, à partida, se supunha, conforme a língua em que pensamos. Vê-se hoje que processos linguísticos marcam a nossa forma de pensar, e tudo isto é combinado com processos não-linguísticos. Serão necessárias mais pesquisas para estabelecer com certeza o que se pode aplicar a todos os seres humanos, no seio de todos os processos complexos.

Linearidade linguística

Françoise Canon-Roger (França), CIRLLLEP - Universidade de Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (França), CIRLLLEP - Universidade de Reims

Como é que a língua encontra informação na memória ? A consciência [a memória de trabalho em linguagem informática] pode ser vista como a superfície de um cubo, do qual a memória a longo prazo seria o volume. Como é organizada a informação linear e quais os princípios que regem esta organização? Este tema é de importância fundamental para a compreensão da estrutura das línguas. Se encontrássemos respostas gerais, elas poderiam contribuir em muito para a descodificação das línguas estrangeiras. A descodificação pelo topo [top-down] utiliza as suas experiências [em memória] e aplica-as a um texto. Se se parte do texto, trabalha-se pela base [bottom-up]. Podemos visualizar estas hipóteses como dois sistemas que se tentam tornar harmoniosos. Trata-se de meios enormes para encontrar o sentido – muito maiores do que o que é pressuposto pelo ensino tradicional das línguas.

3

Intercompreensão e sociedade(s)

Exílio, pluralidade e senso comum

Augustin Giovannoni (França), Universidade de Provence

A finalidade de uma experiência, de interculturalidade, de plurilinguismo, etc. é sempre a de pôr em correspondência várias culturas, pelo menos dois sistemas de pensamento e de acção, e finalmente dois sentidos comuns: o senso comum do grupo estudado e o nosso próprio senso comum. O estudo de fenómenos de exílio é, deste ponto de vista, esclarecedor. É do conflito entre a ordem estabelecida e a excentração de alguns grupos sociais que resultam novas instituições sociais que, por sua vez, vão aparecer como justas ao olhar de todos, conforme o senso comum.

Intercompreensão escandinava

Ulla Börestam (Suécia), Universidade de Uppsala

O Inglês tem tendência para dominar a comunicação inter-nórdica e as línguas escandinavas são preteridas. No entanto, pelo menos 50 % dos escandinavos interrogados dizem compreender as outras línguas escandinavas. Quais são as estratégias utilizadas? A comunicação é eficaz? Experiências realizadas em Reykjavik, na Islândia, com as outras três línguas escandinavas, mostram que hoje as pessoas se compreendem melhor, mas apenas através do Inglês. Ulla contou também como é que as pessoas raciocinaram para deduzir o sentido das frases nas outras línguas escandinavas.

Línguas e linguagens na literatura do Haiti

Elvire Maurouard (Haiti) & Ali Abdelfattah (Egipto), Unesco

"Literatura de expressão francesa" significa claramente que os escritores do Haiti assim designados se exprimem numa língua que não é "materna", "natal". Elvire constata que a criação literária do Haiti se instaura numa situação em que línguas e linguagens se enfrentam. No seio destes conflitos vêm acrescentar-se disparidades entre uma língua cri-

oula standard própria dos homens e a das mulheres. Ali continuou com uma análise psicanalítica da questão.

4

Intercompreensão e cultura(s)

Interculturalidade e comunicação profissional

Ludmila Mešková (Eslováquia), Université de Banská Bystrica

Nos encontros profissionais, parece necessário tomar em consideração as diferenças culturais entre parceiros estrangeiros. O papel dos professores de línguas de especialidade é preparar os futuros gestores e empresários não só para a comunicação em línguas estrangeiras (terminologia económica), mas também para encontros com culturas diferentes.

Léxicos e relações transculturais

Gerd Wotjak (Alemanha), Universidade de Leipzig

Gerd abordou uma questão de actualidade : a mundialização, o seu léxico e os seus equivalentes entre várias línguas ; os verdadeiros e os falsos amigos do tradutor, as convergências e congruências enquanto continuações das relações culturais e comerciais entre a Alemanha, a França e a Espanha.

Literatura, tradução e interculturalidade

Ketty Salem (Síria), Universidade de Alep

A nossa cultura não pode ser apercebida senão pelos outros. Pelo respeito da originalidade dos outros, poderão evitar-se conflitos inúteis entre civilizações. Como traduzir concepções de outros tempos e lugares num outro sistema filosófico ? Como conseguir o efeito visado de uma linguagem metafórica num outro mundo ? Ketty apresentou alguns exemplos de textos que revelam a tensão entre Oriente e Ocidente, que foram instrumentais no seu tempo, dando impulso a novos pensamentos de cada uma das partes, como as Mil e Uma Noites no Ocidente ou Shakespeare e Molière no Oriente.

Tradução da terminologia jurídica

Hanan Mounib (Egipto), Institut du Monde Arabe

A estreita relação estabelecida entre o direito, a sociedade e a vida quotidiana das pessoas transformou este domínio especializado num assunto de extrema importância, diríamos mesmo indispensável ao Homem. Hanan apresentou um estudo terminológico de alguns termos árabes e franceses que figuram nos códigos de estatutos pessoais : entre casamento e divórcio. A tecnicidade deste documento constitui em si própria uma fonte de problemáticas diversas que dizem todas respeito à diversidade cultural e linguística

5**Intercompreensão e formação(-ões)****Intercompreensão greco-turca ou turco-grega**

Stavros Kamaroudis (Grécia), Universidade da Macedónia do Oeste

Há aproximadamente 1 700 palavras comuns entre o grego e o turco. As duas línguas não são da mesma família, mas partilham uma história de mil anos. Um dicionário das palavras comuns foi publicado na Grécia, para encorajar tentativas de compreensão do turco. Stavros afirmou que, a partir das palavras transparentes, é muito mais fácil e agradável tentar deduzir as diferenças.

Estratégias e géneros aplicados à leitura

Erik Hemming (Finlândia), Escola Superior das Ilhas de Åland

O Projecto Distributed Expertise (DE), desenvolvido durante 4 anos na Escola Superior das Ilhas de Åland, tem como finalidade principal oferecer a um certo número de professores a possibilidade de aprender como ajudar os alunos a dominar as diferentes práticas de comunicação escrita nos seus estudos. Erik expôs-nos o modo de organização do projecto (em volta de grupos de alunos que pensavam ter necessidade de ajuda), as formas de trabalho dos professores com esses alunos, apoiados num especialista (inicialmente como espectadores, antes de tomarem maiores responsabilidades), e como os professores tomaram consciência que era apenas quando o aluno decidia discutir a sua situação que a mudança era possível. A próxima etapa será o estudo dos géneros que constituem a condição invisível de sucesso escolar na nossa Escola Superior.

O projecto EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugal), Universidade Católica Portuguesa - Viseu

Filomena é representante do coordenador de um grande projecto interactivo de intercompreensão destinado às crianças, que será brevemente lançado nos 5 países da União Europeia, que têm uma língua românica como língua oficial (incluindo o romeno). O projecto Euromania baseia-se em competências parciais. Por outro lado, contrariamente a práticas tradicionais de ensino, tenta respeitar e desenvolver a curiosidade natural das crianças. Por exemplo, as crianças, de 8 a 11 anos, lêem textos nas cinco línguas sobre conteúdos disciplinares que estudam habitualmente e recebem pontos quando retiram informação de textos em línguas que não sejam a sua. Com esses pontos participam numa Caça ao Tesouro. Entre as actividades pronunciam-se sobre dados metalinguísticos que descobrem ao trabalhar.

6

Intercompreensão e difusão

Como difundir o plurilinguismo

Pierre Janin (França), Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France

Pierre abordou a questão do marketing da língua francesa e de como responder ao domínio do inglês. Por exemplo, deveria haver um esforço consciente para lançar palavras francesas em domínios onde houvesse um desenvolvimento técnico forte. E, em vez de enfrentar sozinho o inglês, preconiza que na vida social e cultural francesa se abra espaço para muitas outras grandes línguas, como por exemplo, peças chinesas apresentadas em versão original legendada nos teatros parisienses. Quanto à questão dos projectos de intercompreensão no quadro da União Europeia, é evidente que é um ponto importante, pois sabemos que só uma pequena parte do conhecimento do mundo é hoje ou será, no futuro, traduzida. Se não se aprende a descodificar outras línguas para além do inglês, como é que se poderá então aceder a essas riquezas?

7

A intercompreensão linguística e a União Europeia

Mesa redonda (Pólo Universitário de Gap, 8 de Julho 05)

P. Janin, T. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert

O debate retomou algumas das intervenções do colóquio, mas ofereceu também algumas reflexões e informações notáveis. Por exemplo, mesmo se a União Europeia tem custos devido à existência de 21 línguas oficiais, esta despesa representa apenas 1% das contribuições dos estados membros, o que significa que o multilinguismo não fica, afinal, nada caro. Pierre abordou outra questão escaldante. O ensino tradicional das línguas é muito ineficaz em França. Entre os 3% de alunos que afirmam poder exprimir-se em língua estrangeira, 9/10 declaram ter aprendido essa língua fora do contexto escolar, muito embora tenham recebido 600 horas de ensino de Inglês no liceu. Erik comentou que o mesmo se passa na Escandinávia onde, muito provavelmente, se aprende facilmente inglês a ver televisão em versão original ou a utilizar programas de computador, mas não na escola. Outra observação foi feita sobre a diminuição progressiva do conhecimento das línguas em França: por exemplo, em 2005, nas universidades francesas não houve candidatos para o concurso de professores de Russo (CAPES). No entanto, as empresas e as organizações têm necessidade de especialistas em línguas para desenvolver as suas relações com o estrangeiro. O Inglês não constitui uma solução realista para contactos internacionais bem sucedidos. A riqueza e a multiplicidade encontram-se nas línguas nacionais bem enraizadas e nas línguas ainda mais minoritárias. Com um ensino diferente que não seja impeditivo do desenvolvimento dos talentos e do entusiasmo das crianças, não deveria ser difícil poder obter-se o conteúdo informacional formulado noutras línguas.

Colocviul internațional pluridisciplinar - Gap (Franța) 7-9 iulie 2005
A doua ediție a Zilelor Internaționale ale InterComprehensiunii Europene

Eficiența intercomprehensiunii: abordare holistică

Sintezele expunerilor orale

Erik Hemming (Finlanda), Högskolan på Åland
Traducere în limba română asigurată de Felicia Constantin

Nota editorului

Aceste texte de sinteză nu sunt rezumatele formale ale expunerilor, nici ale celor orale, nici ale celor scrise. Erik, unul dintre intervenienți (de limbă maternă non-francofonă) a luat notițe, care conțin ceea ce el a resimțit și a înțeles din fiecare expunere. Pe baza acestei percepții naturale, a redactat atent următoarele sinteze ale colocviului, nuanțate de amintirea unei ambiante interdisciplinare, propice studiului și amicale. Sperăm că traducerea acestor sinteze în limba dumneavoastră vă va transmite sentimentul plăcerii împărtășite și vă va trezi dorința de a citi expunerile scrise, redactate de fiecare participant.

1

Intercomprehensiune și limbă/i

Transparențe lexicale între limbi învecinate

Eric Castagne (Franța), CIRLLLEP - Universitatea din Reims

În Uniunea Europeană se vorbesc astăzi mai multe limbi, dintre care 21 oficiale. Intercomprehensiunea este una din soluțiile cele mai practice pentru comunicarea internațională europeană. Intercomprehensiunea depinde în parte de transparența lexicală directă dintre limbi. În intervenția sa, Eric arată că putem mări rata de recunoaștere a cuvintelor dacă ne antrenăm în reperarea cuvintelor indirect transparente, adică a cuvintelor care au o formă ușor modificată, sau a celor care există în limba sursă, însă cu un sens transferat. De exemplu, prin această metodă, mai mult de 60% din verbele și substantivele din engleză sau din franceză devin transparente pentru vorbitorii celeilalte limbi.

Conceptul de aproximare în intercomprehensiune

Claire Blanche-Benveniste (Franța), Universitatea din Provence & EPHE

Claire a împărtășit din experiențele de lucru cu metoda EuRom4 - metodă de studiu a comprehensiunii limbilor romanice pe baza similitudinilor dintre ele. Elevii sunt cei care impun ritmul activităților. Ei trebuie să aibă timp pentru a înțelege, pentru a ghici sensul unui cuvânt netransparent și pentru a se corecta între ei. Aproximarea în această

fază este un ajutor fundamental, deoarece ea permite să se facă ajustările necesare construirii sensului.

Comprehensiunea aproximativă în oral

Bernard Laks (Franța), MODYCO - Universitatea Paris X Nanterre

Contrar unui calculator, creierul funcționează în mod holistic. El citește un text, caută un context și controlează apoi din nou în text dacă există corespondență. Există o nevoie de perturbare în rețeaua neuronală - care intensifică efortul - în vreme ce într-un calculator totul se termină cu o eroare minusculă. Un mesaj poate fi citit cu ușurință cu literele amestecate sau parțial acoperite. O regularitate este repede descoperită. Erorile de pronunție nu sunt problematice. Copiii învață repede multe lucruri care nu sunt întru totul corecte, pentru că sistemul se corectează automat, la puțin timp după aceea. Înțelegerea aproximativă este în mod tradițional rău văzută, dar astăzi este dovedit că ea reprezintă o etapă esențială spre înțelegerea exactă (dacă aceasta există cu adevărat).

2

Intercomprehensiune și gândire/i

Ce limbă vorbeau Cain și Abel ?

Tsvia Walden (Israël), Școala Normală Universitară Beit-Berl

Israelienii de astăzi pot să citească sururile de la Marea Moartă, vechi de peste 3000 de ani. O trăsătură curioasă a hermeneuticii evreiești este că se dau cel puțin două versiuni ale textelor și în plus o multitudine de comentarii și răspunsuri la comentarii - un dialog care se întinde de-a lungul secolelor. Pentru evreu este natural să aprecieze propria sa interpretare. Tsvia a arătat variațiunile unei mici părți din Geneza biblică. Textul vorbește despre crima fratricidă a lui Cain, dar nu explică de ce a săvârșit-o. Tsvia a dat propria sa interpretare, care se asociază cu tema colocviului: Abel ar fi putut să-i spună lui Cain ceea ce îl preocupa și astfel să-și salveze viața. Intervenția a impresionat puternic, dată fiind situația actuală între două popoare surori: palestinienii și israelienii.

În ce mod reflectă limbile modul de gândire ?

Lera Boroditsky (Etats Unis d'Amérique), Universitatea din Stanford

Fiindcă nu a putut fi prezentă la Gap, Lera și-a trimis comunicarea pentru a fi citită. Limba are influențe profunde asupra mai multor aspecte ale gândirii umane: spațiul, timpul, relațiile cu obiectele și materiile, numerele, culorile, evenimentele și conștiințele celorlalți. Cercetarea recentă indică faptul că diferențele sunt mai mari decât am fi crezut, în funcție de limba în care gândim. Se poate vedea astăzi că procedeele lingvistice impregnează modul nostru de gândire și că toate acestea se combină cu procedee non-lingvistice. Va fi nevoie de mai multe cercetări pentru a stabili cu certitudine ce are valoare pentru toate ființele umane, în desişul acestor procedee complexe.

Linearitate lingvistică

Françoise Canon-Roger (Franța), CIRLLLEP - Universitatea din Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Franța), CIRLLLEP - Universitatea din Reims

Cum găsește limba informațiile în memorie? Conștiința [memoria de lucru, în limbaj informatic] poate fi văzută ca suprafața unui cub, în care memoria pe termen lung ar fi volumul. Cum este utilizată informația lineară și după ce principii este ea organizată? Acest subiect este de o importanță fundamentală pentru înțelegerea structurii limbilor. Dacă s-ar găsi răspunsuri generale, ele ar putea contribui substanțial la decodarea limbilor străine. Decodarea de sus în jos [top down] utilizează experiențele [stocate în memorie] și le aplică unui text. Dacă se pornește de la text, se lucrează de jos în sus [bottom-up]. Putem să le vizualizăm ca pe două sisteme pe care încercăm să le armonizăm. Este vorba în acest caz de activarea unor resurse substanțiale pentru a găsi sensul unui text - mult mai mari decât cele pe care le presupune învățarea tradițională a limbilor.

3

Intercomprehenșiune și societate/tăți

Exil, pluralitate și simț comun

Augustin Giovannoni (Franța), Universitatea din Provence

Scopul unei experiențe precum interculturalitatea, plurilingvismul, etc. este întotdeauna de a pune în corespondență mai multe culturi, cel puțin două sisteme de gândire și de acțiune și în final două simțuri comune: simțul comun al grupului studiat și propriul nostru simț comun. Studiarea fenomenelor legate de exil este din acest punct de vedere relevantă. Căci din conflictul între ordinea stabilită și marginalizarea anumitor grupuri sociale rezultă noi construcții sociale, care vor apărea tuturor ca fiind juste în lumina simțului lor comun.

Intercomprehenșiunea scandinavă

Ulla Börestam (Sueda), Universitatea din Uppsala

Engleza tinde să cucerească comunicarea internordică și prin urmare limbile scandinave sunt date la o parte. Totuși cel puțin 50% dintre scandinavii interogați afirmă că înțeleg celelalte limbi scandinave. Care sunt strategiile utilizate? Comunicarea este eficientă? Experiențe făcute la Reykjavik, în Islanda, cu celelalte trei limbi scandinave, arată că oamenii se înțeleg acum mai bine, însă doar cu ajutorul englezei. Ulla a povestit de asemenea despre modul în care persoanele au raționat pentru a deduce sensul frazelor din alte limbi scandinave.

Limbi și limbaje în literatura haitiană

Elvire Maurouard (Haïti) & Ali Abdelfattah (Egipt), Unesco

Sintagma "literatură de expresie franceză" arată clar că scriitorii haitieni desemnați se exprimă într-o limbă care nu le este "maternă", "natală". Elvire constată instalarea creației literare haitiane într-un context în care se înfruntă limbi și limbaje. În sânul

acestor conflicte se grefează disparități între limbajul creol standard propriu bărbaților și cel propriu femeilor. Ali a continuat cu o analiză psihanalitică a acestei problematici.

4

Intercomprehensiune și cultură/i

Interculturalitate și comunicare profesională

Ludmila Mešková (Slovacia), Universitatea din Banská Bystrica

În întâlnirile profesionale, se pare că este necesar să se ia în considerare diferențele culturale care există între partenerii străini. Rolul profesorilor care predau limbaje de specialitate este de a pregăti viitorii gestionari și antreprenori nu doar pentru comunicarea în limbi străine (terminologie economică) ci și pentru întâlnirea cu culturi diferite.

Lexicuri și relații transculturale

Gerd Wołjak (Germania), Universitatea din Leipzig

Gerd a abordat o chestiune de actualitate: mondializarea, lexicul său și echivalentele între mai multe limbi; adevărații și falșii prieteni ai traducătorului; convergențele și congruențele ca suite de relații culturale și comerciale între Germania, Franța și Spania.

Literatură, traducere și interculturalitate

Ketty Salem (Siria), Universitatea din Alep

Cultura noastră nu poate fi sesizată decât de către ceilalți. Prin respectul pentru originalitatea altora, pot fi evitate conflictele inutile între civilizații. Cum să traduci concepțiile altor timpuri și spații într-un alt sistem filozofic? Cum să obții efectul dorit al unui limbaj metaforic într-o altă lume? Ketty a dat câteva exemple de texte ce vorbesc despre tensiunea dintre Orient și Occident, texte instrumentalizate în timpurile lor, care au impulsivat gândirea ambelor părți, precum *O mie* și una de noapți în Occident sau Shakespeare și Molière în Orient.

Traducerea terminologiei juridice

Hanan Mounib (Egipt), Institutul Lumii Arabe

Relația strânsă care există între științele juridice, societate și viața cotidiană a persoanelor a transformat acest domeniu specializat într-un subiect extrem de important, chiar indispensabil pentru om. Hanan a prezentat un studiu terminologic al unor termeni arabi și francezi care figurează în codurile statutelor personale: între căsătorie și divorț. Tehnicitatea acestui document constituie prin ea însăși o sursă de problematici diverse, care au legatură cu diversitatea culturală și lingvistică.

5

Intercomprehensiune și instruire/i**Intercomprehensiunea greco-turcă sau turco-greacă**

Stavros Kamaroudis (Grecia), Universitatea Macedoniei de Vest

Există aproximativ 1700 cuvinte comune între greacă și turcă. Cele două limbi nu sunt din aceeași familie, dar împărtășesc o istorie de o mie de ani. Un dicționar de cuvinte comune a fost publicat în Grecia pentru a încuraja tentativele de înțelegere a limbii turce. Stavros a afirmat că, plecând de la cuvintele transparente, este mult mai ușor și mai plăcut să încerci să deduci diferențele.

Strategii și genuri aplicate la lectură

Erik Hemming (Finlanda), Școala Superioară din Insulele Aland

Proiectul Distributed Expertise (DE), desfășurat timp de 4 ani la Școala Superioară din Insulele Aland, își propune în principal să ofere profesorilor posibilitatea de a învăța cum să-și asiste elevii în încercarea de a stăpâni diferite practici de comunicare scrisă, folosite în timpul studiilor. Erik ne-a expus modul în care a fost organizat proiectul (în speță grupuri de studenți care au considerat că au nevoie de ajutor), modul în care profesorii au lucrat cu acești studenți asistați de un expert (inițial doar ca spectatori, care își asumă apoi mai multe responsabilități) și modul în care profesorii au conștientizat că studentul este gata să schimbe ceva doar în momentul în care a hotărât să vorbească despre situația sa. Etapa următoare va fi studierea genurilor discursive care constituie condiția invizibilă a succesului în școala noastră superioară.

Proiectul EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugalia), Universitatea Catolică Portugheză -Viseu

Filomena este coordonatoarea unui mare proiect interactiv de intercomprehensiune destinat copiilor, care va fi lansat în curând în cinci țări ale Uniunii Europene, care au limbi romanice ca limbi oficiale (inclusiv limba română): proiectul Euromania se bazează pe competența parțială. Contrar practicilor învățământului tradițional, el încurajează curiozitatea naturală a copiilor. De exemplu, copiii între 8 și 11 ani citesc texte în cele cinci limbi la materiile pe care le studiază de obicei. Copiii primesc puncte când extrag informații în altă limbă decât a lor. Cu aceste puncte ei participă la o vânătoare de comori. Între încercări, ei se pronunță asupra aspectelor metalingvistice pe care le descoperă lucrând.

6

Intercomprehensiune și difuzare**Cum să difuzăm plurilingvismul**

Pierre Janin (Franța), Delegația Generală a Limbii franceze și a Limbilor Franței

Pierre a abordat chestiunea marketingului limbii franceze și a modului în care se poate răspunde dominației englezei. De exemplu, s-ar putea face efortul de a lansa cuvinte

franceze în domenii cu o dezvoltare economică puternică. El preconizează că limba franceză, în loc să înfrunte singură engleza, trebuie să se deschidă spre numeroase alte aspecte din viața culturală și oficială franceză; un exemplu sunt piesele chinezești prezentate în versiune originală și subtitrate, în teatrele pariziene. Cât despre proiectele de intercomprehenșiune în cadrul Uniunii Europene, este evidentă importanța lor, căci se știe că doar o mică parte din patrimoniul de cunoștințe al lumii este astăzi sau va continua să fie tradusă pentru viitor. Dacă nu învățăm și alte limbi decât engleza, cum vom putea accede la aceste bogății?

7

Intercomprehenșiunea lingvistică și Uniunea Europeană

Masă rotundă (Polul universitar din Gap, 8 iulie 2005)

P. Janin, T. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste și J.-E. Tyvaert

Conversația a reluat câteva din intervențiile colocviului, însă a oferit și câteva reflecții și informații remarcabile. De exemplu, chiar dacă Uniunea Europeană cheltuie din cauza celor 21 de limbi oficiale, aceasta nu reprezintă mai mult de 1% din cotizația statelor membre, ceea ce înseamnă că multilingvismul nu se plătește prea scump. Pierre a abordat o altă chestiune arzătoare. Învățământul tradițional al limbilor străine este foarte ineficient în Franța. Din cei 3% dintre elevii care consideră că se pot exprima într-o limbă străină, nouă din zece afirmă că au învățat în afara școlii, în ciuda faptului că au beneficiat de 600 de ore de predare a limbii engleze în liceu. Erik a adăugat că această situație se potrivește și pentru Scandinavia, unde se învață engleza destul de bine privind versiunile originale la televizor sau folosind programe pe calculator; probabil însă că învățarea nu este la fel de eficientă și la școală. O altă observație s-a referit la faptul că în Franța cunoașterea limbilor străine scade cu rapiditate: de exemplu, în 2005, în universitățile franceze nu a existat nici un candidat la concurs pentru a deveni profesor de rusă. Cu toate acestea, multe companii și organizații au nevoie de experți lingviști, pentru a gestiona relațiile cu străinătatea. Engleza nu este o soluție realistă pentru contacte internaționale reușite. Bogăția și multiplicitatea sunt bine înrădăcinate în limbile naționale și mai ales în limbile minoritare. Cu un învățământ diferit, care să nu împiedice dezvoltarea talentului și entuziasmul la copii, nu ar trebui să fie greu să se formuleze conținutul informațional în alte limbi.

Международная междисциплинарная конференция - Гап (Франция) 7-9 июля 2005 г.
Вторые международные дни , посвященные европейском взаимопонимании

Эффективность взаимопонимания: холистический подход

Свободное резюме прослушанных докладов
Erik Hemming (Финляндия), Högskolan på Åland
Перевод на словацкий язык: Ludmila Mešková & Alena Halušková
Перевод на русский язык: Milan Slobodník & Anna Zakharova

Примечание издателя

Предложенные тексты не представляют собой официальные резюме докладов, представленных в устной или в письменной форме. Эрик, один из участников конференции (причем французский язык не является его родным языком), делал заметки. Они содержат то, что он успел уловить и что сумел понять из докладов. Используя только свои природные способности восприятия, он зафиксировал на бумаге резюме докладов а также чрезвычайно творческую и дружескую атмосферу проходящей конференции. Хочется верить, что перевод на ваш язык этих резюмированных содержаний передаст вам радостное настроение конференции и пробудит в вас желание прочитать статьи каждого из участников.

1

Взаимопонимание и язык (и)

Лексическая прозрачность между родственными языками
Eric Castagne (Франция), CIRLLLEP - Université de Reims

На сегодняшний день в Европейском Союзе используется 21 официальный язык и много других. Взаимопонимание представляет собой одно из наиболее практических решений проблемы европейского международного общения. Это взаимопонимание отчасти зависит от прямой лексической прозрачности между языками. Эрик в своем докладе доказывает, что процент понимания слов можно увеличить путем поиска косвенно прозрачных слов, то есть слов, которые отличаются частично модифицированной формой или слов, которые существуют в исходном языке, но имеют другое значение. Например, благодаря этому методу больше чем 60 % глаголов и имен существительных английского и французского языков становятся понятными для людей, говорящих на французском или английском.

Концепция аппроксимации во взаимопонимании
Claire Blanche-Benveniste (Франция), Université de Provence & EPHE

Клер говорила об опыте работы при использовании метода EuRom4. Это метод изучения понимания романских языков, основанный на сходствах между ними.

Все в руках самих учащихся. Они должны иметь время для того, чтобы понять, угадать значение непрозрачного слова и также для того, чтобы исправить ошибки друг у друга. На этом этапе помогает главным образом аппроксимация, так как она позволяет установить необходимые связи для понимания смысла слова.

Устное приближённое понимание

Bernard Laks (Франция), MODYCO - Université de Paris X Nanterre

В отличие от компьютера человеческий мозг действует по холистическому принципу. Он читает текст, ищет контекст, и потом опять в тексте проверяет, совпадают ли они. В нейронной системе необходим шум – он поощряет усилие – в то время, как в компьютере все останавливается при малейшей ошибке. Текст может быть без проблем прочитан, даже если он содержит нечеткие или стертые, не абсолютно понятные буквы. Систематичность устанавливается быстро. Ошибки в произношении не представляют собой проблему. Дети быстро усваивают многие явления, которые и не совсем правильны, так как система сразу и в течение короткого времени автоматически проводит нужную коррекцию. Приблизительное понимание традиционно не одобряется, но в настоящее время доказано, что оно является наиважнейшим этапом точного понимания (если такое существует).

2

Взаимопонимание и мысль (и)

На каком языке говорили Каин и Авель?

Tsvia Walden (Израиль), Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl

Сегодняшние израильтяне могут читать свитки Мертвого моря, которым свыше 3 000 лет. Интересной особенностью еврейской герменевтики является тот факт, что она предлагает по крайней мере две версии текстов, а также множество комментариев и ответов на комментарии - диалог, продолжающийся много столетий. Евреи, естественно, с уважением относятся к своей собственной интерпретации. Тсвия показала варианты одного маленького отрывка из Библии. Текст говорит о братоубийстве Каина, но в нем не объясняется, почему он его совершил. Тсвия предложила свою собственную интерпретацию, соответствующую теме конференции: Авель мог сказать Каину, что у него на душе – и тем самым спасти свою жизнь. Доклад произвел сильное впечатление, особенно принимая во внимание нынешние сложности между двумя братскими народами: палестинцами и израильтянами.

Каким образом языки отражают способ мышления

Lera Boroditsky (США), Université de Stanford

Поскольку Лера не могла принять участие в конференции в Гапе, она прислала свой доклад в письменном виде. Язык оказывает большое влияние на многие аспекты человеческого мышления: пространство, время, отношения между предметами и материалами, цифры, цвета, события и сознание других. Новейшее исследование показывает, что отличия, обусловленные языком, в котором происходит наше мышление, намного большие, чем предполагалось. Теперь видно, что язы-

ковые средства тесно связаны со способом нашего мышления, причем все это еще сочетается с вневелингвистическими средствами. Понадобятся новые очередные исследования, чтобы с уверенностью можно было сказать, какие из многочисленных средств наиболее ценны.

Лингвистическая линейность

Françoise Canon-Roger (Франция), CIRLLLEP - Université de Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Франция), CIRLLLEP - Université de Reims

Каким образом язык находит информацию в памяти? Сознание [на языке информатики рабочая память] можно понимать как поверхность кубика, в котором долговременная память представлена объемом последнего. Как используется линейная информация, по какому признаку она организована? Это и есть основной момент в понимании структуры языков. Если бы нашлись общие ответы, это в значительной степени содействовало бы декодированию иностранных языков. Декодирование посредством top-down использует багаж памяти и применяет его к тексту. Если отталкиваться от текста, работа происходит посредством bottom-up. Оба способа можно рассматривать как две системы, которые мы пытаемся гармонично объединить. Они представляют собой огромные ресурсы для нахождения значения – намного бóльшие, чем предполагается при традиционном обучении языкам.

3

Взаимопонимание и общество (а)

Эмиграция, плюрализм и представление о мире

Augustin Giovannoni (Франция), Université de Provence

Цель опыта, межкультурного и межлингвистического пространства - установить сходство между множеством культур или хотя бы между способами мышления и действия и в конечном итоге прийти к пониманию двух представлений о мире: того, что близко изучаемой группе и нашему собственному. Изучение феномена иммиграции с этой точки зрения проливает свет на поставленный вопрос. В силу конфликта между установленным порядком и особенностью определенных социальных групп появляются новые социальные образования, основанные на общности их представлений о мире.

Скандинавское взаимопонимание

Ulla Börestam (Швеция), Université d'Uppsala

Английский язык стремится занять лидирующее место в коммуникации между скандинавскими народами, скандинавские языки, таким образом, отодвинуты на второй план. Между тем, по крайней мере, 50% опрошенных скандинавов понимают другие скандинавские языки. Какие стратегии понимания используются? Эффективна ли эта коммуникация? Опыты, проведенные в Рейкьявике в Исландии с тремя другими скандинавскими языками, показали, что сейчас люди лучше понимают друг друга, но с помощью английского языка. Урсула рассказала также, каким образом люди догадывались о смысле фраз на других скандинавских языках.

Языки и языковые диалекты в литературе Гаити

Elvire Maurouard (Гаити)
& Ali Abdelfattah (Египет), Unesco

Литература Гаити на французском языке – это значит, что некоторые писатели Гаити пишут на языке, который не является их "родным" языком. Эльвира отмечает, что литературное творчество Гаити возникает в среде, в которой сталкиваются языки и диалекты. К этим конфликтам прибавляются еще и отличия между стандартным диалектным языком мужчин и женщин. Али рассматривал этот вопрос с точки зрения психоанализа.

4

Взаимопонимание и культура (ы)

Межкультурное пространство и профессиональное общение.

Ludmila Mešková (Словакия), Université de Banská Bystrica

При деловых встречах необходимо учитывать культурные различия между партнерами разных стран. Задача преподавателей языка специальности подготовить будущих менеджеров и предпринимателей не только к общению на иностранных языках (экономическая терминология), но и к встречам с разными культурами.

Лексика и межкультурные отношения

Gerd Wotjak (Германия), Université de Leipzig

Герд занимался актуальными вопросами: глобализация, связанная с ней лексика и эквиваленты в различных языках; настоящие и ложные друзья переводчика; сходство и совпадение как продолжение торговых и культурных связей между Германией, Францией и Испанией.

Литература, перевод и межкультурные связи

Ketty Salem (Сирия), Université d'Alep

Дать оценку нашей культуре могут только люди со стороны. Признавая своеобразие других можно избежать ненужных конфликтов между цивилизациями. Как переводить понятия из другого времени, места, перенося их в иную философскую систему? Как передать значение метафоры, перенося ее в другой мир? Кетти привела несколько примеров текстов, связанных с напряжением между Востоком и Западом, которые в свое время послужили появлению новых идей о каждой из сторон, например, Тысяча и одна ночь на Западе или Шекспир и Мольер на Востоке.

Перевод юридической терминологии

Nanan Mounib (Египет), Institut du Monde Arabe

Близкие отношения между правом с одной стороны и обществом, каждодневной жизнью людей с другой привели к тому, что эта профессиональная сфера стала чрезвычайно важной и даже необходимой в жизни людей. Ханан представила ис-

следования некоторых терминов на арабском и французском языках, используемых в специальных кодексах, которыми регулируются процедуры свадеб и разводов. Этот специальный материал сам по себе является источником разных проблем, которые связаны с отличиями в языке и культуре.

5

Взаимопонимание и образование

Греко-турецкое или же турецко-греческое взаимопонимание Stavros Kamaroudis (Греция), Université de la Macédoine de l'Ouest

Греческий и турецкий языки имеют приблизительно 1 700 общих слов. Эти два языка не принадлежат к одной языковой семье, но имеют совместную тысячелетнюю историю. В Греции появился словарь общих слов, чтобы поддержать стремление освоения турецкого языка. Ставрос подтвердил, что на базе общих (прозрачных) слов намного легче и приятнее пытаться определить смысл остального текста.

Стратегия и формы, применяемые к чтению Erik Hemming (Финляндия), Högskolan på Åland

Главная цель проекта Distributed Expertise (DE), запущенного четыре года назад Высшей школой des îles d'Åland, дать возможность преподавателям ознакомиться с тем, как помочь студентам использовать разные коммуникативные практики в письменной речи в рамках их обучения.. Эрик показал нам, как был организован проект (с группами студентов, которые думали, что им нужна помощь), как преподаватели работали с этими студентами в присутствии специалиста (сначала в роли наблюдателей, затем с большей ответственностью) и как преподаватели осознали, что студент был готов измениться лишь тогда, когда он решил говорить о своей ситуации. Следующим этапом будет исследование форм, представляющих собой невидимое условие успеха обучения в нашем вузе.

Проект EUROMANIA Filomena Capucho (Португалия), Universidade Católica Portuguesa - Viseu

Филомена является координатором большого интерактивного проекта взаимопонимания между детьми. Этот проект будет запущен в ближайшее время в пяти странах Европейского Союза, в которых романские языки являются официальными языками (включая румынский язык). Проект Euromania основан на частичной компетенции. В отличие от методов традиционного обучения он поддерживает стремление не подавлять естественную любопытность детей. Например, дети в возрасте 8–11 лет читают тексты на пяти языках по тематике привычной для них. Они получают определенное количество очков, если черпают информацию из текстов, которые написаны не на их родном языке. С этими очками они включаются в игру охота за сокровищами. Дети при этом высказываются по поводу металингвистических проблем, с которыми они встречаются во время работы.

6

Взаимопонимание и распространение**Как распространить мультилингвизм**

Pierre Janin (Франция), Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France – Центральная комиссия французского языка и языков Франции

Пьер обратил внимание на вопрос о маркетинге французского языка, и также на вопрос о том, как реагировать на доминирующую позицию английского языка. Возможно ли было бы сознательным усилием внедрить французские термины в сферы с высоким техническим уровнем. Он предлагает для сопротивления английскому языку в культурной сфере и на официальном уровне открыться на встречу множеству богатых языков, например, в парижских театрах ставить спектакли на китайском языке с субтитрами. Что касается проекта взаимопонимания в рамках Евросоюза, его важность очевидна, поскольку в настоящее время переводится, и в будущем будет переводиться лишь небольшая часть мирового познания. Если мы не научимся декодировать также другие языки кроме английского, как найти доступ к их богатствам?

7

**Языковое взаимопонимание
и Европейский Союз****Круглый стол (rôle universitaire de Gap, 8 июля 2005 г.)**

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

Темой дискуссии стали некоторые доклады конференции, а также интересные замечания и высказывания. Например, даже если Европейский Союз тратит много денег в связи с употреблением в нем 21 официального языка, эти деньги представляют собой не больше 1 % членских взносов, это значит, что мультилингвизм не такой уж дорогой. Пьер затронул еще один злободневный вопрос. Традиционные методы преподавания иностранных языков во Франции неэффективны. Из 3 % учеников, которые способны общаться на иностранном языке, девять из десяти утверждают, что иностранный язык они выучили вне школы, несмотря на тот факт, что в средней школе у них было 600 часов английского языка. Эрик добавил, что это относится также к Скандинавии, где английский хорошо знают благодаря телевидению на английском языке и использованию компьютерных программ, но, видимо, не благодаря школе. Было также обнаружено, что знание иностранных языков во Франции заметно снижается : например в 2005 году во французских университетах никто не проявил желание пройти конкурс, чтобы стать преподавателем русского языка. Фирмам и организациям нужны специалисты-лингвисты, чтобы решить, кто и чем будет заниматься в сфере международных связей. Английский язык не является реальным выходом для успешных международных контактов. Национальные языки и языковые меньшинства обладают богатством и разнообразием. Благодаря ведению иной системы обучения, которая не ограничивала бы талант и радость от учебы у детей, не так трудно было бы научиться понимать основное содержание текстов на иностранных языках.

Medzinárodná pluridisciplinárna konferencia – Gap (Francúzsko) 7.- 9. júl 2005
2. medzinárodné dni o európskom vzájomnom porozumení

Účinnosť vzájomného porozumenia: holistický prístup

Zhrnutie príspevkov

Erik Hamming, Höskolan på Åland (Fínsko)
Preklad do slovenčiny: Ludmila Mešková a Alena Halušková

Poznámka editora

Tieto texty nepredstavujú resumé prednesených príspevkov ani v ústnej, ani v písomnej podobe. Erik, jeden z účastníkov konferencie (ktorého materinským jazykom nie je francúzština), si robil poznámky. Obsahujú to, čo zachytil a pochopil z prednášok. Takto veľmi prirodzeným spôsobom starostlivo napísal ich obsahy, s nádychom spomienok na pracovnú a veľmi priateľskú atmosféru interdisciplinárneho kolokvia. Dúfame, že preklad týchto zosumarizovaných obsahov vám sprostredkuje spoločne prežitú radosť a že zatúžite prečítať si články jednotlivých účastníkov.

1

Vzájomné porozumenie a jazyk(y)

Lexikálna transparentnosť medzi príbuznými jazykmi

Eric Castagne, CIRLLEP – Université de Reims, Francúzsko

Dnes má Európska únia 21 oficiálnych jazykov a mnohé ďalšie neoficiálne. Vzájomné porozumenie je jedným z najpraktickejších riešení medzinárodnej európskej komunikácie. Toto vzájomné porozumenie čiastočne závisí od priamej lexikálnej transparentnosti medzi jazykmi. Eric vo svojom príspevku dokazuje, že mieru spoznania slov možno zvýšiť tréňovaním hľadania nepriamo transparentných slov, to znamená slov, ktoré majú mierne modifikovaný tvar, alebo slov, ktoré existujú vo východiskovom jazyku, ale majú iný význam. Napríklad vďaka tejto metóde viac ako 60 % slovies a podstatných mien angličtiny a francúzštiny je transparentných pre hovoriacich iným jazykom.

Koncepcia aproximácie vo vzájomnom porozumení

Claire Blanche-Benveniste, Université de Provence & EPHE, Francúzsko

Claire referovala o skúsenostiach z práce s metódou EuRom4, t. j. metódou skúmania pochopenia románskych jazykov založenou na podobnostiach medzi nimi. Učiaci sa berú všetko do svojich rúk. Musia mať čas na porozumenie, odhadnutie nepriehľadného významu slova a na vzájomné korigovanie. V tejto fáze pomáha predovšetkým aproximácia, pretože im umožňuje urobiť odhady potrebné na zistenie významu.

Ústne aproximatívne porozumenie

Bernard Laks, MODYCO – Université de Paris X Nanterre, Francúzsko

Ľudský mozog na rozdiel od počítača funguje holistickým spôsobom. Číta text, hľadá kontext a odznova v texte kontroluje, či si zodpovedajú. V neurónovom systéme je potrebný šum, to podporuje úsilie, zatiaľ čo v počítači sa všetko zastaví pri najmenej chybe. Text sa ľahko prečíta s neistými alebo parciálne pochopenými písmenami. Na pravidelnosť sa veľmi rýchlo príde. Chyby výslovnosti nie sú problémom. Deti sa rýchlo naučia javy, ktoré nie sú celkom správne, pretože systém vzápätí automaticky všetko koriguje. Aproximatívne porozumenie sa už tradične zle vníma, ale v súčasnosti sa dokázalo, že je podstatnou etapou presného porozumenia (ak existuje).

2

Vzájomné porozumenie, myslenie a myšlienky

Akým jazykom hovorili Kain a Ábel?

Tsvia Walden, Ecole Normale Universitaire de Beit-Berl, Izrael

Dnešní Izraelčania môžu čítať zvitky z Mŕtveho mora staré viac ako 3000 rokov. Zaujímavou zvláštnosťou židovskej hermeneutiky je, že ponúka najmenej dve verzie textov a navyše množstvo komentárov a odpovedí na komentáre – stáročia pretrvávajúci dialóg. Pre Židov je prirodzené vážiť si svoju vlastnú interpretáciu. Tsvia poukázala na varianty určitej časti knihy Genezis z Biblie. Text hovorí o bratovražde Kaina, ale nevyvetľuje, prečo ju urobil. Tsvia predložila svoju vlastnú interpretáciu, ktorá je v súlade s témou konferencie: Ábel mohol povedať Kainovi, čo ho ťažilo – a zachrániť si tým život. Prednáška zanechala hlboký dojem vzhľadom na súčasnú situáciu dvoch bratských národov, Palestínčanov a Izraelčanov.

Ako jazyky odrážajú spôsob myslenia

Lera Boroditsky, Université de Stanford, Spojené štáty americké

Keďže Lera sa nemohla zúčastniť na konferencii v Gap, poslala svoj príspevok v písomnej podobe. Jazyk má veľký vplyv na viaceré aspekty ľudského myslenia: priestor, čas, vzťahy medzi predmetmi, čísla, farby, udalosti a vedomie iných. Najnovšie výskumy potvrdzujú, že rozdiely v jazyku, v ktorom myslíme, sú väčšie, ako sa predpokladalo. Teraz vidíme, že jazykové prostriedky sa prelínajú s naším spôsobom myslenia a toto všetko sa kombinuje s (ne)extralingvistickými prostriedkami. Budú potrebné ďalšie výskumy, aby sme s istotou mohli tvrdiť to, čo zo záplavy zložitých prostriedkov platí pre všetky ľudské bytosti.

Lingvistická lineárnosť

Françoise Canon-Roger, CIRLLLEP – Université de Reims, Francúzsko & Jean-Emmanuel Tyvaert, CIRLEEP – Université de Reims, Francúzsko

Ako jazyk nachádza informáciu v pamäti? Vedomie (pracovná pamäť v jazyku informatiky) sa môže chápať ako plocha kocky, v ktorej dlhodobá pamäť predstavuje objem. Ako sa využíva lineárna informácia a podľa akých princípov funguje. Toto je základná téma pre porozumenie štruktúry jazykov. Keby sa našli všeobecné odpovede, mohli by

značne prispieť k dekódovaniu cudzích jazykov. Dekódovanie prostredníctvom top down využíva svoje skúsenosti (v pamäti) a aplikuje ich na text. Ak vychádzame z textu, pracujeme prostredníctvom bottom-up. Môžeme ich vizualizovať ako dva systémy a pokúšame sa, aby boli harmonické. Ide tu o obrovské zdroje nájdenia významu – oveľa väčšie ako predpokladá tradičné vyučovanie jazykov.

3

Vzájomné porozumenie a spoločnosť

Exil, pluralita a zdravý úsudok

Augustin Giovannoni, Université de Provence, Francúzsko

Cieľom skúsenosti, interkultúrnosti, plurilingvizmu, ap. je vždy dať do súvisu viacero kultúr, najmenej dva myšlienkové a akčné systémy a nakoniec dva zdravé úsudky: zdravý úsudok skúmanej skupiny a náš vlastný zdravý úsudok. Štúdium javov súvisiacich s exilom je z tohto hľadiska pochopiteľné. Vznik nových sociálnych inštitúcií vyplývajúci z konfliktu medzi nastoleným poriadkom a excentrickosťou istých sociálnych skupín sa javí ako oprávnený z hľadiska ich zdravého úsudku.

Škandinávske vzájomné porozumenie

Ulla Börestam, Université d'Upsala, Švédsko

Angličtina má tendenciu zvíťaziť nad interškandinávskou komunikáciou a škandinávske jazyky sú zatlačené do úzadia. Najmenej 50 % opýtaných Škandinávcov tvrdí, že rozumejú iné škandinávske jazyky. Aké stratégie sa používajú? Je komunikácia účinná? Zo skúseností s tromi škandinávskymi jazykmi v Reykjavíku na Islande vyplýva, že sa ľudia lepšie dorozumejú len vďaka angličtine. Ulla tiež vysvetlila, ako ľudia postupujú pri dedukcii významu viet z iných škandinávskych jazykov.

Jazyky a dialekty v haitskej literatúre

Elvire Maurouard, Haiti

& Ali Abdelfattah, Egypt, Unesco

Francúzsky písaná literatúra - to jednoznačne znamená, že uvedení haitskí spisovatelia píšú v jazyku, ktorý nie je ich "materinským" jazykom. Elvire konštatuje, že haitská literárna tvorba vzniká v prostredí, v ktorom sa konfrontujú svetové a lokálne jazyky. K týmto konfliktom sa pridávajú rozdiely medzi štandardným kreolským jazykom mužov a štandardným kreolským jazykom žien. Ali rozoberal túto otázku z hľadiska psychoanalýzy.

4

Vzájomné porozumenie a kultúra**Interkultúrne vzťahy a odborná komunikácia**

Ludmila Mešková, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica, Slovensko

Počas pracovných stretnutí je potrebné brať do úvahy interkultúrne rozdiely medzi zahraničnými partnermi. Úlohou vyučujúcich odborného jazyka je pripraviť budúcich manažérov a podnikateľov nielen na komunikáciu v cudzích jazykoch (ekonomická terminológia), ale aj na stretnutia s rôznymi kultúrami.

Lexika a transkultúrne vzťahy

Gerd Wojtak, Universit  de Leipzig, Nemecko

Gerd sa zaoberal aktuálnou otázkou : globalizácia, jej lexika a ekvivalenty vo viacerých jazykoch ; pravdiví a falošní priatelia prekladateľa ; konvergenzie a kongruencie ako pokračovanie obchodných a kultúrnych vzťahov medzi Nemeckom, Francúzskom a Španielskom.

Literatúra, preklad a interkultúrne vzťahy

Ketty Salem, Universit  d'Alep, Sýria

Našu kultúru môžu posúdiť len tí druhí. Rešpektovaním originalnosti druhých sa môžeme vyhnúť zbytočným konfliktom medzi civilizáciami. Ako prekladať ponímanie iného času, miesta do iného filozofického systému? Ako vyjadriť žiaduci účinok metaforickej reči v inom svete? Ketty uviedla niekoľko príkladov textov súvisiacich s napätím medzi Východom (Orientom) a Západom, ktoré boli inštrumentálne v tom čase tým, že sa stali impulzom nových myšlienok pre obidve strany, ako napríklad Tisíc a jedna noc na Západe alebo Shakespeare a Molière na Východe.

Preklad právnickej terminológie

Hanan Mounib, Institut du Monde Arabe, Egypt

Úzky vzťah práva k spoločnosti a každodennému životu ľudí zmenil túto špecializovanú oblasť na nanajvýš významnú, ba dokonca nevyhnutnú záležitosť pre človeka. Hanan predniesla výsledky terminologického výskumu niektorých arabských a francúzskych termínov, ktoré sa nachádzajú v zákonníkoch osobných štatútov: svadba a rozvod. Tento odborný materiál je sám osebe zdrojom rôznych problémov, ktoré sa týkajú lingvistickej a kultúrnej rozdielnosti.

5**Vzájomné porozumenie a vzdelávanie****Grécko-turecké alebo turecko-grécke vzájomné porozumenie**

Stavros Kamaroudis, Université de la Macédoine de l'Ouest, Grécko

Gréčtina a turečtina majú asi 1700 spoločných slov. Tieto dva jazyky nepatria do tej istej jazykovej skupiny, ale majú spoločnú tisícročnú históriu. V Grécku vyšiel slovník spoločných slov s cieľom podporiť snahy porozumieť turecky hovoriacim. Stavros potvrdil, že ak sa vychádza z transparentných slov, je oveľa ľahšie a príjemnejšie pokúsiť sa dedukovať rozdiely.

Stratégia a formy aplikované na čítanie

Erik Hemmin, Ecole supérieure des Îles d'Åland, Fínsko

Hlavným cieľom projektu Distributed Expertise (DE), ktorý sa riešil 4 roky na Ecole supérieure des Îles d'Åland, je dať možnosť istému počtu vyučujúcich oboznámiť sa s tým, ako pomôcť študentom naučiť sa rôzne písomné komunikačné zručnosti počas štúdia. Erik nám ukázal, ako sa na projekte pracovalo so skupinami študentov, ktorí si mysleli, že potrebujú pomoc, ako vyučujúci pracovali s týmito študentmi za asistencie odborníka (najprv ako pozorovatelia, kým neprebrali zodpovednosť) a ako si vyučujúci uvedomili, že študent bol pripravený zmeniť sa len vtedy, ak sa rozhodol diskutovať o svojej situácii. Nasledujúcou etapou bude výskum foriem, ktoré predstavujú neviditeľnú podmienku úspechu štúdia na našej vysokej škole.

Projekt EUROMANIA

Filomena Capucho, Universidade Católica Portuguesa - Viseu, Portugalsko

Filomena je koordinátorkou veľkého interaktívneho projektu vzájomného porozumenia pre deti, na ktorom sa čoskoro začne pracovať v piatich krajinách Európskej únie, v ktorých sú románske jazyky úradnými jazykmi (vrátane rumunského). Projekt Euromania je založený na čiastočnej kompetencii. Podporuje snahu nepotláčať prirodzenú zvedavosť detí na rozdiel od metód tradičného vyučovania. Napríklad deti od 8 do 11 rokov čítajú texty s tematikou bežne vyučovaných predmetov v piatich jazykoch. Dostávajú body, ak čerpajú informácie z textov napísaných v inom jazyku ako materinskom. S týmito bodmi sa zúčastňujú na hre, v ktorej sa postupne, objavovaním dostávajú k cieľu. Popritom sa vyjadrujú k metalingvistickým problémom, na ktoré narážajú pri práci.

6

Vzájomné porozumenie a difúzia**Ako šíriť multilingvizmus**

Pierre Janin, Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France
(Ústredná komisia francúzskeho jazyka a jazykov vo Francúzsku)

Pierre sa venoval otázke marketingu francúzskeho jazyka a otázke, ako reagovať na dominantné postavenie angličtiny. Napríklad bolo by veľmi zložité zaviesť francúzske slová do značne sa rozvíjajúcich technických oblastí. A namiesto toho, aby sme sami čelili angličtine, navrhuje otvoriť sa v kultúrnej a oficiálnej rovine mnohým veľkým jazykom, napríklad v parížskych divadlách uvádzať divadelné predstavenia v čínskom origináli s titulkami. Pokiaľ ide o projekt vzájomného porozumenia v rámci Európskej únie, jeho prínos je jednoznačný, pretože vieme, že dnes sa prekladá a v budúcnosti sa bude prekladať len malá časť poznatkov vo svete. Ak sa nenaučíme dekodovať aj iné jazyky okrem angličtiny, ako potom pochopíme ich bohatstvo?

7

**Vzájomné jazykové porozumenie
a Európska únia****Okrúhly stôl (Univerzita v Gap, 8. júl 05)**

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert.

Témou diskusie boli len niektoré prednášky kolokvia, no vyplynulo z nej niekoľko pozoruhodných úvah a informácií. Napríklad, hoci v súčasnosti má Európska únia výdavky vzhľadom na 21 oficiálnych jazykov, nepredstavuje to viac ako 1 % členských príspevkov, to znamená, že multilingvizmus nie je taký nákladný. Pierre sa dotkol aj inej pálčivej otázky. Tradičné metódy výučby vo Francúzsku sú veľmi neefektívne. Z 3 % žiakov, ktorí sa dorozumejú cudzím jazykom, deviati z desiatich tvrdia, že sa cudzí jazyk naučili mimo školy, napriek tomu, že na strednej škole absolvovali 600 hodín angličtiny. Erik dodal, že to platí aj pre Škandináviu, kde sa celkom dobre dá naučiť po anglicky sledovaním televíznych programov v originálnej verzii, ako aj využívaním počítačových programov, ale pravdepodobne nie v škole. Zistilo sa tiež, že znalosť cudzích jazykov vo Francúzsku rapídne klesá: napríklad v roku 2005 sa na francúzskych univerzitách nikto neprihlásil na učiteľské štúdium ruského jazyka. Firmy a organizácie potrebujú odborníkov-lingvistov, aby mohli rozhodovať, kto sa bude čím zaoberať v oblasti medzinárodných vzťahov. Angličtina nie je reálnym riešením pre úspešné medzinárodné kontakty. Bohatstvo a multiplicita sú v národných jazykoch a ešte viac v minoritných jazykoch pevne zakorenené. Zavedením iného systému vzdelávania, ktorý by neobmedzoval talenty a nadšenie z učenia sa u detí, by nemalo byť ťažké získať informatívny obsah formulovaný v iných jazykoch.

Tvårvetenskapligt internationellt symposium - Gap (Frankrike) 7-9 juli 2005
Grannspråksförståelse i Europa II

Mellanspråklig textförståelse holistiskt synsätt

Presentationerna i sammandrag

Erik Hemming (Finland), Högskolan på Åland

Redaktörens anmärkning

Dessa sammanfattningar är inte de formella sammandragen av presentationerna, vare sig muntligt eller skriftligt. De baserar sig i stället på anteckningar gjorda av Erik, en av deltagarna (som inte har franska som sitt modersmål). De omfattar det som han har uppfattat och förstått av respektive presentation. Det är genom denna omedelbara förståelse som han samvetsgrant har redigerat dessa sammanfattningar, färgade av minnet av symposiets atmosfär av tvårvetenskaplighet, lärdom och vänskaplighet. Vi hoppas att översättningen av dessa anteckningar till ert språk kan dela med sig till er något av det nöje det var att delta och att ni även får lust att läsa artiklarna som deltagarna själva har skrivit.

1

Grannspråksförståelse och språk

Ordgenomskinlighet mellan grannspråk

Eric Castagne (Frankrike), CIRLLLEP - Université de Reims

EU har nu 21 officiella språk plus ett otal andra språk. På Internet minskar andelen sidor på engelska snabbt. Genom att träna människor i att se likheter i grannspråken med sitt eget kan man lätt komma upp i nästan 50% rätta gissningar. Om man tränar folk att gissa rätt på de halvgenomskinliga orden (de som finns som variant i ens eget språk men som där har en överförd betydelse) kommer man lätt över 50% mellan exv. franska och engelska. Tekniken går i korthet ut på att låta folk "tillverka" egna ord till sitt språk från det andra språkets ord för att lättare känna igen dem. Givetvis baseras sedan gissningarna på kontexten som man applicerar.

Begreppet approximativ grannspråksförståelse

Claire Blanche-Benveniste (Frankrike), Université de Provence & EPHE

Claire presenterade sina erfarenheter från sitt arbete med metoden EuRom4 – ett sätt att lära sig att förstå de romanska språken som grundar sig på likheterna som finns dem emellan. Deltagarna måste få ta sig tid att förstå, att gissa betydelsen av ord som inte är likartade och att hjälpas åt med att rätta misstagen inom gruppen. Approximativ förståelse är på detta stadium av avgörande betydelse som ett steg på vägen, eftersom

den ger deltagarna möjlighet att utföra de nödvändiga anpassningarna som uppbyggande av mening innebär.

Approximativ förståelse av talat språk

Bernard Laks (Frankrike), MODYCO - Université de Paris X Nanterre

I motsats till en dator fungerar hjärnan holistiskt. Den läser av en text och söker en kontext och kollar i texten igen om det stämmer. Brus behövs för det neurala nätverket – det förstärker ansatsen – i en dator blir allt däremot fel av ett litet fel. Med blandade eller maskerade bokstäver läser man lätt ut ett meddelande – ju fortare desto säkrare. Om det finns en regelbundenhet så hittar vi den. Fel i uttal är inget problem. Barn lär sig enormt mycket och felaktigt snabbt och efter ett tag korrigerar systemet sig självt. Grammatiken behöver inte läras ut men systemet måste få stimulans. Approximativ förståelse är av tradition nedvärderad men det är bevisat (äntligen) att den är ett nödvändigt steg mot exakt förståelse (om nu sådan finns).

2

Granspråksförståelse och tanke

Vilket språk talade Kain och Abel ?

Tsvia Walden (Israel), Lärarhögskolan i Beit-Berl

Israeler av idag kan läsa Döda havsrullarna, mer än 3000 år gamla. En märklig egenskap i den judiska texttolkningen är att man mestadels ger minst två versioner av texterna, dessutom ett otal kommentarer och svar på kommentarerna – en dialog som sträcker sig över flera sekler. För judar blir det naturligt att värdesätta sin egen tolkning. Tsvia – dotter till Shimon Peres och f.ö. författare – visade hur ett litet avsnitt av 1:a Mosebok kan variera. Texten behandlar hur Kain dödar sin bror och INTE varför. Hon kom med en egen tolkning som ansluter sig till symposiets tema: Abel kunde ha hjälpt Kain att få det sagt som tryckte honom – och därmed kanske ha räddat sitt eget liv. Detta var en stark presentation i ljuset av den situation som råder mellan judar och palestinier idag.

Hur språket vi talar påverkat vårt sätt att tänka

Lera Boroditsky (USA), Stanford University

Lera kunde tyvärr inte komma till Gap, men hon skickade en skriftlig sammanfattning av sitt budskap. Språket har inflytande på många aspekter av mänskligt tänkande: rymd, tid, relation till föremål och ämnen, etc. Även siffror, färger, händelser och andras medvetande. Ny forskning tyder på att vi skiljer oss åt mera än vad man tidigare trodde beroende på vilket språk vi tänker med. Man ser nu att språkliga processer genomsyrar vårt tänkande och kombineras med icke-språkliga processer. Mer forskning behövs för att kanske igen kunna hitta vad som är allmänmänskligt under detta virrvarr av komplicerade processer.

Linearitet i språk

Françoise Canon-Roger (Frankrike), CIRLLLEP - Université de Reims
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Frankrike), CIRLLLEP - Université de Reims

Hur hämtas information ur minnet med hjälp av språket? Medvetandet (arbetsminnet med dataspråk) liknas vid en yta på en kub där långtidsminnet är volymen. Hur används linjärt ordnad information och enligt vilka principer är den ordnad? Ämnet är av grundläggande betydelse för hur språk är uppbyggda och med hjälp av generella svar fås stor hjälp vid avkodningen av främmande språk. Som ses nedan är avkodningen "uppifrån" (top-down) att använda sina erfarenheter (ur minnet) och applicera dem på en text. Man kan se det som två system som man försöker få att harmoniera. Till hjälp finns oerhörda resurser – mycket större än vad traditionell språkundervisning ger vid handen.

3

Granspråksförståelse och samhälle

Exil, mångfald och sunt förnuft

Augustin Giovannoni (Frankrike), Université de Provence

Syftet med en upplevelse, kulturmöten, mångspråkighet, etc. är alltid att sätta flera kulturer i förbindelse med varandra, åtminstone två system av tanke och handling, och till slut två former av sunt förnuft. Att se på upplevelser av exil är i det hör sammanhanget mycket intressant. Det är i konflikten mellan den existerande ordningen och nya sociala grupper som nya sociala institutioner uppstår vilka kommer att uppfattas av alla som grundade på sunt förnuft.

Skandinavisk granspråksförståelse

Ulla Börestam (Sverige), Uppsala Universitet

Alla förstår varandra sämre i Delsings studie från 2005 än i Mauruds från 1976. Nyttänkande behövs i Norden. De flesta får ingen träning i skolan. Engelskan tenderar att ta över och de nordiska språken att utarmas. Ändå säger sig i runda tal 50% förstå andra språk – bäst i Norge. Vilka strategier använder folk? Hur effektiv är kommunikationen? Försök i Reykjavik med de tre andra språken ger vid handen att man nu förstår varann bättre, men med engelskans hjälp. Börestam redogjorde för en rolig studie av hur personer i par resonerade sin fram till betydelsen av yttranden på andra nordiska språk.

Språk och språkbruk i den haitiska litteraturen

Elvire Maurouard (Haiti)
& Ali Abdelfattah (Egypten), Unesco

Att som Elvire skriva på franska, vilket är vanligt på Haiti, innebär att uttrycka sig på ett annat språk än ens modersmål. Litteraturen på Haiti befinner sig i en situation där språk och språkbruk konfronteras. I stormens mitt finns ett standardkreolspråk där männens och kvinnornas uttryckssätt tydligt skiljer sig åt. Ali tolkade situationen ur ett psykoanalytiskt perspektiv.

4

Grannspråksförståelse och kultur**Kulturmöten och affärskommunikation**

Ludmila Mešková (Slovakien), Universitetet i Banská Bystrica

Vid internationella möten är det nödvändigt att ta deltagarnas kulturella bakgrund i beaktande. Det är språkutbildningarnas roll att förbereda framtida administratörer och affärsfolk inte bara i användandet av främmande språk, men också i kulturmöten.

Ord och transkulturella relationer

Gerd Wotjak (Tyskland), Leipzigs universitet

Gerd tog upp en aktuell fråga: globaliseringen, dess verbala uttrycksformer och dess likheter i olika språk; översättarens sanna och falska vänner och de ökande likheterna till följd av ökande internationellt samarbete med exempel från Tyskland, Frankrike och Spanien.

Litteratur, översättning och kulturmöten

Ketty Salem (Syrien), Aleppos universitet

Ens egen kultur kan ses endast utifrån andra. Genom respekt för "de andras" särart undviker onödiga konflikter mellan grupper (civilisationer). Hur översätts begrepp från en tid och plats till ett annorlunda tankesystem? Hur kan man nå den avsedda effekten av bildspråk i en annan värld? Några svar gavs av Ketty i spänningen mellan det orientaliska och det västerländska av texter som på sin tid varit viktiga impulser av nytt tänkande för respektive sida, exv. Tusen och natt i västerlandet och Shakespeare och Molière i arabvärlden. Konstaterades att kulturer lever av kontakter med andra kulturer och på öppenhet mot andra system. Interkulturell kompetens är ett grundvillkor för att undvika etnocentrism och kunna förhandla betydelser.

Översättning av juridisk terminologi

Hanan Mounib (Egypten), Institut du Monde Arabe

Det smala gränssnittet mellan juridik och dagligt samhällsliv har omvandlat ämnesområdet juridisk terminologi till något mycket viktigt, t.o.m. livsavgörande för människor. Hanan presenterade en studie av termer på arabiska och franska förekommande i lagar rörande civilrättsliga förhållanden: Mellan giftermål och skilsmässa. De tekniska problemen som påvisas bottnar i kulturella och språkliga skillnader och påverkar dessa i sin tur.

5**Gransspråksförståelse och utbildning****Grekisk-turkisk gransspråksförståelse**

Stavros Kamaroudis (Grekland), Västra Makedoniens universitet

Det finns 1 700 gemensamma ord i grekiskan och turkiskan. Språken är inte besläktade – som inte heller svenskan och finskan är det – men har en tusenårig gemensam historia. Efter jordbävningarna som drabbade Istanbul och Aten 1999 har en öppning mellan folken skett och man har lyckats glömma en mängd gamla groll. En ordlista över de gemensamma orden har getts ut i Grekland för att uppmuntra försök att förstå turkiska. Om det inte finns en sådan mellan svenska och finska är det verkligen dags att ta fram en! Med de genomskinliga orden som bas är det mycket roligare att försöka sig på det som skiljer. I norra Grekland finns av historiska skäl många turkisktalande och högskolorna har äntligen börjat utbilda folk om grannfolken på Balkan, så snart kommer kanske fler liknande ordlistor – med serbiska t.ex.

Strategier och genrer vid läsning av högskoletexter

Erik Hemming (Finland), Högskolan på Åland

De viktigaste punkterna i mitt föredrag var att vi – med Ab Livings hjälp – har lyckats erövra ett sociokulturellt perspektiv på inläring och kunskap och därigenom sluppet den fixering på den "missanpassade individen" som blir följden av dyslexibegreppet. Vi ser mera på den kultur som finns inom högskolevärlden och som man måste lära sig för att lyckas där och i allt större delar av det moderna samhället. Projektet DE eller LSD som det ofta kallas är en succé tack vare lärarnas förståelse för att det är genom att själva ta initiativet som de studerande får modet att förändras. En finess med DE-projektet har ju varit att vi lärare där ingått i en lärlings-gemenskap med återkommande diskussioner för att vinna klarsyn om vad detta innebär – alltså samma situation som vi vill skapa i studerandegrupperna. Som lärling tillåts man delta i varierande grad tills man känner sig mogen. En naturlig fortsättning skulle nu vara att studera den kultur (de genrer) som är det osynliga villkoret för framgång!

Projektet EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugal), Universidade Católica Portuguesa - Viseu

Filomena är koordinator före ett stort interaktivt EU-projekt inom mellanspråklig förståelse för barn som snart kommer att lanseras i den fem (inkl. Rumänien) EU-länderna som har romanska nationella språk. Projektet Euromania bygger på partiell kompetens. En tes är att barnens naturliga nyfikenhet inte får förstöras, vilket vanligen görs av traditionell språkundervisning. Barnen, 8 – 11 år gamla, får läsa texter på alla fem språken om ämnen som de förväntas lära sig. Vi fick se exemplet om grodynglens metamorfoser där barnen får poäng för att hämta fakta ur texter på andra språk än deras eget och med de poängen tävlar de i en skattjakt. Mellan varven får de yttra sig om metalingvistiska frågor som de upptäcker "på köpet".

6

Granspråksförståelse och dess spridning

Hur flerspråkighetsbegreppet kan vinna spridning

Pierre Janin (Frankrike), Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France (vid Kultur- och kommunikationsministeriet)

Pierre diskuterade hur franska språket marknadsförs och hur man svarar på engelskans dominans. Ett exempel var lansering av franska ord inom områden med stark teknisk utveckling, för att slippa använda engelska. Man öppnar upp mot många andra viktiga språk inom kulturen och offentligheten för att inte hamna i famnen på engelskan helt ofreflekterat. Man intresserar sig för mångspråkighet och driver frågan i Bryssel om hur man kan lära sig förstå en hel språkfamilj. Detta är viktigt för fortbildning och livslångt lärande i o. m. att endast en del av världen vetande någonsin kommer att finnas tillgängligt på ett eller ett par språk. Inom överskådlig tid kommer det mesta att förbli översatt till andra språk – alltså outnyttjat av alla andra!

7

Granspråksförståelse och EU

Rundabordssamtal (Universitetsfilialen i Gap, 8 juli 05)

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste och J.-E. Tyvaert.

Rundabordssamtalet lockade en liten publik trots den vackra sommarkvällen. Ämnet innebar en viss upprepning, men gav också ett par fascinerande insikter: EU har vissa kostnader med de 21 officiella språken, men de är bara 1 % av medlemsavgiften. Traditionell språkundervisning är katastrofalt ineffektiv i t.ex. Frankrike. Av de tre % som säger sig kunna uttrycka sig på främmande språk har nio av tio lärt sig dem utanför skolan. Ändå har de ca 600 h engelskundervisning på gymnasiet! (Kanske är det så att de som lär sig engelska hos oss gör det för att de använder det språket utanför skolan också – exv. med datorer och TV i originalversion.) Kunskaper i utländska språk i Frankrike minskar rekordsnabbt. T.ex. rekryteras inte några lärare i ryska till universitetsutbildningarna i år. Företag och organisationer behöver språkexperter för att reda ut vem som ska göra vad i relationerna med utlandet. Engelska är inte en realistisk räddning i framgångsrika internationella kontakter. Rikedomen och mångfalden finns rotade i nationalspråken och i ännu mindre språk. Och med en annan språkundervisning som tar till vara barnens talang är det inte alls dyrt eller svårt att få tillgång till andra språks informationsinnehåll.

Mezinárodní mezioborová konference – Gap (Francie), 7. až 9. července 2005
II. Mezinárodní dny o evropském vzájemném porozumění

Účinnost vzájemného porozumění: holistický přístup

Shrnutí referátů

Erik Hemming, Högskolan på Åland (Finsko)
Překlad do češtiny: Matúš Hanuliak

Poznámka editora

Předkládaná syntéza není pouhým formálním shrnutím přednesených ústních či písemných příspěvků. Erik, jeden z účastníků konference (jehož mateřskou řečí není francouzština), si dělal poznámky, které zachycují to, co z příspěvků vycítil a porozuměl. Právě na základě svých osobních vněmů pečlivě sepsal tuto syntézu, odrážející tak rovněž tvořivou a přátelskou atmosféru mezioborového kolokvia. Doufáme, že její překlad i vám zprostředkuje něco ze společně prožitého potěšení a povede vás k přečtení článků jednotlivých účastníků.

1

Vzájemné porozumění a jazyk(y)

Lexikální transparentnost mezi příbuznými jazyky

Eric Castagne, CIRLLLEP – Université de Reims, Francie

Evropská unie dnes čítá 21 oficiálních a množství dalších jazyků. Vzájemné porozumění je jedním z nejpraktičtějších řešení pro evropskou mezinárodní komunikaci. Toto vzájemné porozumění je částečně závislé na přímé lexikální transparentnosti mezi jazyky. Ve svém příspěvku Eric poukazuje na to, že je možné zvýšit míru porozumění cizojazyčného textu cvičením se ve vyhledávání slov nepřímou průhledných, tj. slov s lehce pozměněným tvarem nebo slov existujících v obou jazycích, avšak s posunutým významem. Při použití této metody se kupříkladu více než 60% anglických sloves a substantiv stává srozumitelnými pro francouzského mluvčího a vice versa.

Pojem aproximace při vzájemném porozumění

Claire Blanche-Benveniste, Université de Provence & EPHE, Francie

Claire prezentovala zkušenosti získané při práci s metodou EuRom4, tj. metodou studia vzájemného porozumění mezi románskými jazyky založenou na podobnostech mezi nimi. Učící se jsou sami sebe pány. Potřebují čas na pochopení, na uhodnutí významu netransparentního slova a čas na to, aby se mohli vzájemně opravit. Aproximace, přibližný odhad, je během této fáze zcela zásadní pomůckou, jelikož při hledání významu umožňuje dle potřeby postupné úpravy a korekce.

Aproximativní porozumění při ústním projevu

Bernard Laks, MODYCO – Université Paris X Nanterre, Francie

Lidský mozek – na rozdíl od počítače – pracuje holistickým způsobem. Při čtení textu hledá kontext a opětovně kontroluje, zda je tento kontext v souladu se čteným textem. Šum v komunikaci mezi neurony je potřebný, protože vede ke zvýšenému úsilí, zatímco pro počítač i ta nejmenší chyba představuje nepřekonatelnou překážku. Jakákoliv zpráva může být srozumitelná i tehdy, když jsou některé znaky přehozeny nebo zakryty. Pravidelnost je rychle odhalena. Chyby ve výslovnosti nedělají potíže. Děti se rychle učí hodně věcí, které nejsou celkem správné – systém však nepřesnosti sám zanedlouho automaticky opraví. Aproximativní porozumění bývá tradičně v nemilosti, ale dnes je již prokázáno, že je jednou ze zásadních etap přesného porozumění (jestli vůbec existuje).

2

Vzájemné porozumění, myšlení a myšlenky

Jakým jazykem mluvili Kain a Ábel?

Tsvia Walden, Ecole normale universitaire de Beit-Berl, Izrael

Dnešní Izraelci mohou číst svitky od Mrtvého moře staré víc než 3000 let. Zvláštní vlastností židovské hermeneutiky je to, že podává alespoň dvě verze všech textů a k tomu ještě velké množství komentářů a odpovědí na komentáře – dialog, který se rozvíjí po celá staletí. Pro židy je přirozené cenit si svou vlastní interpretaci. Tsvia presentovala variace krátkého úryvku z biblické Genesis. Text vypráví o bratrovraždě spáchané Kainem, ale nevysvětluje přitom motivy jeho činu. Tsvia podává svou vlastní interpretaci textu, která souvisí s tématem konference: Abel mohl říct Kainovi, co ho pohánělo a zachránit si tak život. Příspěvek učinil velký dojem, a to zejména vzhledem k aktuální situaci dvou bratrských národů – Palestinců a Izraelců.

Jak jazyky odrážejí způsob myšlení

Lera Boroditsky, Université de Stanford, Spojené státy americké

Jelikož se Lara nemohla kolokvia účastnit osobně, poslala svůj příspěvek písemně. Jazyk má hluboký vliv na mnohé aspekty lidského myšlení: prostor, čas, vztahy k předmětům a hmotě, množství, barvy, události a vědomí o druhých. Nejnovější výzkumy ukazují, že rozdílnosti podmíněné jazykem, ve kterém uvažujeme, jsou větší, než se předpokládalo. Dnes již víme, že jazykové prostředky se prolínají s našim způsobem myšlení a to vše se ještě kombinuje s prostředky nejazykovými. Bude však ještě potřeba dalších výzkumů k tomu, abychom ze změní komplexních prostředků vyvodili závěry obecně platné pro všechny lidské bytosti.

Lingvistická lineárnost

Françoise Canon-Roger, CIRLLLEP – Université de Reims, Francie

a Jean-Emmanuel Tyvaert, CIRLLLEP – Université de Reims, Francie

Jakým způsobem nachází jazyk informaci v paměti? Na vědomí ("pracovní paměť" v jazyce informatiky) může být nahlíženo jako na povrch krychle, jejíž objem by

pak představoval dlouhodobou paměť. Jak je používána lineární informace a na jakých zásadách spočívá? Tento problém má zásadní význam pro pochopení struktury jazyků. Kdyby byly nalezeny obecně platné odpovědi, mohly by výrazně přispět k dekódování cizích jazyků. Dekódování seshora (top-down) využívá nabytých zkušeností [v paměti] a aplikuje je na text. Jestliže vycházíme z textu, přistupujeme k věci zezdola (bottom-up). Můžeme si je představit jako dva systémy, které se pokoušíme uvést do souladu. Jedná se o obrovské zdroje poznání významu – omnoho větší, než předpokládá tradiční výuka jazyků.

3

Vzájemné porozumění a společnost(i)

Exil, pluralita a obecný úsudek

Augustin Giovannoni (Francie), Universita Provence

Podstatou zkušenosti, interkulturality, plurilingvismu atd. je vždy dávat do souvislosti několik kultur, nejméně dva systémy myšlení a jednání a nakonec dva obecné úsudky: obecný úsudek zkoumané skupiny a náš vlastní obecný úsudek. Studium jevů souvisejících s exilem je z tohoto hlediska výmluvné. Právě z konfliktu mezi etablovaným řádem a ostrakizovanými sociálními skupinami vznikají nové sociální instituce, které se všem z hlediska jejich obecného úsudku jeví jako oprávněné.

Skandinávské vzájemné porozumění

Ulla Börestam, Université d'Upsala, Švédsko

Angličtina má tendenci podrobit si komunikaci mezi skandinávskými národy a vytlačit jejich jazyky na periferii. Přesto nejméně 50 procent dotazovaných Skandinávců tvrdí, že ostatním severským jazykům rozumí. Jaké jsou používány strategie? Je komunikace efektivní? Výzkumy prováděné v islandském Reykjavíku se třemi dalšími skandinávskými jazyky dokazují, že lidé si dnes rozumějí lépe, ale pouze s přispěním angličtiny. Ulla uváděla, jak [účastníci pokusů] postupovali při dedukci významu vět v jiných skandinávských jazycích.

Jazyky a řeči v haitské literatuře

Elvire Maurouard (Haiti)

a Ali Abdelfattah (Egypt), UNESCO

Spojení "francouzsky psaná literatura" jasně vyjadřuje, že posuzování haitští autoři píšou v jazyce, který není jejich "mateřštinou". Elvire konstatuje, že haitská literární tvorba vzniká v situaci střetu různých jazyků a řečí. K těmto konfliktům se ještě přidává rozpor mezi standardní kreolčinou mužů a žen. Ali následně rozebral tuto otázku z hlediska psychoanalytického.

4

Vzájemné porozumění a kultura (kultury)**Vzájemné porozumění a odborná komunikace**Ludmila Mešková (Slovensko), [Universita v Banské Bystrici](#)

Při profesionální komunikaci se jeví nezbytným vzít v úvahu kulturní odlišnosti mezi zahraničními partnery. Úkolem výuky odborného jazyka není pouze průprava budoucích manažerů a podnikatelů na komunikaci v cizích jazycích (ekonomická terminologie), ale rovněž na potkávání jiných kultur.

Lexika a transkulturní vztahyGerd Wotjak (Německo), [Universita Lipsko](#)

Gerd přistoupil k aktuální otázce: globalizace, její lexikon a ekvivalenty v různých jazycích, pomůcky a naopak faux amis překladatele, konvergence a kongruence jako důsledek kulturních a obchodních vztahů mezi Německem, Francií a Španělskem.

Literatura, překlad a interkulturalitaKetty Salem (Syrie), [Université d'Alep](#)

Naše kultura může být vnímána pouze těmi druhými. Respektováním originality druhých je možné vyvarovat se zbytečných civilizačních konfliktů. Jak zpřístupnit koncepcie určité doby a místa jinému filosofickému systému? Jak docílit identických účinků metaforického jazyka v jiném [kulturním] světě? Katty uvedla několik příkladů textů o napětí mezi Východem a Západem, které se ve své době pro obě strany staly impulsem nových myšlenek: Tisíc a jedna noc na Západě nebo díla Shakespearova či Molierova na Východě.

Překlad právní terminologieHanan Mounib (Egypt), [Institut du Monde Arabe](#)

Úzký vztah práva se společností a každodenním životem přetvořil tuto specializovanou oblast v předmět pro člověka nanejvýš důležitý a nezbytný. Hanan přednesla terminologickou studii několika arabských a francouzských pojmů obsažených v právní úpravě osobního stavu: od sňatku po rozvod. Odborný charakter tohoto dokumentu představuje sám o sobě zdroj různých otázek, které se dotýkají kulturní a jazykové rozmanitosti.

5

Vzájemné porozumění a vzdělávání**Řecko-turecké nebo turecko-řecké vzájemné porozumění**Stavros Kamaroudis (Řecko), [Université de Macédonie de l'Ouest](#)

Existuje přibližně 1700 slov společných řečtině a turečtině. Tyto jazyky nepatří do jedné rodiny, ale sdílejí společnou tisíciletou historii. V Řecku byl publikován slovník

spoločných slov s cílem podpořit snahy porozumět turečtině. Stavros potvrdil, že pokusit se o dedukci rozdílů je omnoho jednodušší a příjemnější, vychází-li se z transparentních slov.

Strategie a formy aplikované na čtení

Erik Hemming (Finsko), Ecole supérieure des Iles d'Åland

Hlavním cílem projektu "Distributed Expertise"(DE) probíhajícího čtyři roky na Ecole supérieure des Iles d'Åland je umožnit určitému počtu vyučujících naučit se pomáhat studentům zvládnout různé způsoby písemné komunikace během studia. Erik vysvětlil, jak byl projekt zorganizován (v daném případě šlo o zaměření na skupiny studentů, kteří si mysleli, že potřebují pomoc), jakým způsobem vyučující za asistence experta pracovali s těmito studenty (nejdříve pouze jako diváci a až později jako aktivní účastníci) a jak si vyučující uvědomili, že pouze tehdy, kdy se student rozhodl diskutovat o své situaci, byl připraven změnit se. Další etapou bude studium forem, které tvoří neviditelnou podmínku úspěšného studia v uvedené vzdělávací instituci.

Projekt EUROMANIA

Filomena Capucho (Portugalsko), Universidade Católica Portuguesa - Viseu

Filomena je koordinátorkou významného interaktivního projektu zaměřeného na vzájemné porozumění mezi dětmi. Projekt bude zanedlouho zahájen v pěti zemích Evropské unie, kterých úředním jazykem je některý z románských jazyků (včetně rumunštiny). Projekt Euromania je založen na částečné [jazykové] kompetenci. Snaží se tak bránit přirozenou zvědavost dětí před jejím potlačením postupy tradičního vzdělávání. Kupříkladu děti ve věku 8 až 11 let čtou v pěti jazycích texty o učební látce, kterou se běžně probírá. Děti získávají body, když se jim povede získat informace z textu napsaného v jiném než jejich mateřském jazyce. Se získanými body se pak účastní hry o hledání pokladu. Současně se vyjadřují k metalingvistickým problémům, na které při práci narážejí.

6

Vzájemné porozumění a [jeho] šíření

Jakým způsobem šířit plurilingvismus

Pierre Janin (Francie), Délégation générale à la Langue Française et aux Langues de France

Pierre přistoupil k otázce marketingu francouzského jazyka a prostředkům reakce na dominantní postavení angličtiny. Příkladem by mohla být vědomá snaha zavádět francouzská slova v oblastech, ve kterých dochází k výraznému technickému pokroku. Namísto snah čelit izolovaně angličtině doporučuje otevření kulturního a oficiálního života Francie dalším velkým jazykům (například uváděním čínských představení v pařížských divadlech v originále s titulky). Problematika projektů vzájemného porozumění v rámci Evropské unie je nanejvýš důležitá, jelikož víme, že pouze malá část světového vědomostního bohatství je v současnosti (nebo bude někdy v budoucnu) přeložena. Nenaučíme-li se rozumět i jiným jazykům, než je angličtina, jak se pak dostaneme k těmto pokladům?

7

Vzájemné porozumění a Evropská unie

Kulatý stůl (Gap, 8. července 2005)

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste & J.-E. Tyvaert

Debata navázala na některé z příspěvků přednesených během kolokvia, přinesla však i několik pozoruhodných úvah a informací. Například víme, že Evropská unie značně utrácí vzhledem k 21 úředním jazykům – tyto výdavky však představují pouze 1% příspěvků členských států, což není mnoho za luxus multilingvismu. Pierre se dotkl další ožehavé otázky: tradiční výuka jazyků je ve Francii značně neefektivní. Z oněch tří procent žáků, kteří tvrdí, že jsou schopni vyjadřovat se v cizím jazyce, devět z deseti uvádí, že se jej naučili mimo školy, a to přes 600 hodin angličtiny na gymnáziích. Dle Erika to platí rovněž pro Skandinávii, kde se angličtina vstřebává hlavně díky televizním programům v původním znění a užíváním počítačových programů, ale pravděpodobně ne díky školní výuce. Další poznámka byla učiněna ohledně rychle upadající znalosti cizích jazyků ve Francii: kupříkladu v roce 2005 se na francouzských univerzitách ani jeden student nepřihlásil na zkoušky na učitele ruštiny. Přesto společnosti a organizace potřebují jazykové experty, aby byly s to kvalifikovaně určit, kdo bude vykonávat ty-ktelé funkce ve vztahu k zahraničí. Angličtina není realistickým řešením pro úspěšné mezinárodní kontakty. Bohatství a rozmanitost se ukrývají v hluboce zakořeněných národních jazycích včetně jazyků vsutku exotických. S nově koncipovanou výukou jazyků, která by nebránila rozvíjení talentu a entusiasmu u dětí, by nemělo být obtížné docílit porozumění informačního obsahu formulovaného v cizím jazyce.

Uluslararası Bilim kolları Kolokyum - Gap (Fransa) 7-9 Temmuz 2005
Avrupa Uluslararası Anlama üstüne İkinci Uluslararası Günü

Uluslararası anlamamanın Etkililiği : olguları Bütünlüğü ile inceleme Yaklaşımı

Sözlü Sunulmuş Sentezler

Erik Hemming (Finlandiya), Îles d'Åland Yüksek Okulu
Türce çevirisi Neslihan Beaufort ve Tansu Yaralı tarafından yapılmıştır.

Yayıncının Notu

Bu metinlerin sentezleri, sunuşların ne sözlü nede yazılı açık özetleri değildir. katılımcılardan Erik (anadili fransızca olmayan) notlar aldı. Bu notlar, her sunumda anladıklarını ve hissettiklerini içermektedir. Bu doğal algıyı kullanarak dostca ve titizce çalışarak bilimlararası uyumun hatırasıyla renklendirilmiş bu sentezleri özenle kaleme aldı. Bu sentezlerin kendi dilinizdeki çevirisi, dileriz ki size de bu paylaşılmış zevki ve her katılımcının kaleme aldığı sunulmuş yazıları okuma isteğini verecektir.

1

Uluslararası anlama ve dil(ler)

Komşu diller arasındaki sözcük dağarcıklarının şeffaflığı

Eric Castagne (Fransa), CIRLLLEP - Reims Üniversitesi

Bugün Avrupa Birliğinde 21 resmi dil ve diğer dillerde bulunmaktadır. Uluslararası anlama (intercompréhension), Avrupa'nın uluslararası iletişimi için en pratik çözümlerden biridir. Bu Uluslararası anlama (intercompréhension), kısmen, diller arasındaki sözcük dağarcının doğrudan doğruya şeffaflığına bağlıdır. Erik, bize dolaysız şeffaf sözcükleri ortaya çıkarmaya çalışarak, sözcüklerin, yani dilin kaynağın içinde var olan ya da az değişikliğe uğramış fakat bir anlam aktarımı bulunan sözcüklerin artırılabilirliğini gösteriyor. Örneğin, bu yöntemle farklı dilin karşılıklı okuyucuları için ingilizcedeki ve fransızcadaki adların ve fiillerin % 60 ından fazlası şeffaf bir hal alır.

Uluslararası anlamada yaklaşımcı kavram

Claire Blanche-Benveniste (Fransa), Provence Üniversitesi & EPHE

Claire EuRom 4 yöntemi ile – Roman dillerini anlama incelemesi yöntemi – Bu dillerin benzerlikleri üzerine kurulmuş çalışma deneyimlerini açıklıyor. Öğrenen kişiler olayları yönetir. Onların anlamaya zamanlarının, şeffaf olmayan bir sözcüğün anlamını tahmin etmeye ve kendi aralarında düzeltmeye ihtiyaçları vardır. Bu evredeki tahmin temel bir yardımdır, çünkü bu yardım onlara anlamın kuruluşundaki gerekli düzeltmeleri yapmaya olanak sağlar.

Sözlü yaklaşımcı anlama

Bernard Laks (Fransa), MODYCO - Paris X Nanterre Üniversitesi

Bir bilgisayarın aksine, beyin olguları bir bütün tarzında algılayarak işler. Bir metni okur, bir içerik arar ve eğer onlarla bağlantı kuruyorsa metni tekrar kontrol eder. Bu bilgisayar olduğu halde beyindeki sinirsel ağ içindeki gibi bu çabayı güçlendiren bir gürültü ihtiyacı vardır. Herşey küçük bir hatada durur. Bir mesaj karışık ya da kısmen kapalı harflerle kolayca okunmuş olabilir. Bu düzen hızla keşfedilir söyleyiş hataları sorunsal değildir. Çocuklar tamamen doğru olmayan şeyleri hızlı bir şekilde öğrenirler. Çünkü sistem bir süre sonra otomatik olarak bunu düzeltir. Yaklaşımcı anlama geleneksel olarak kötü gözle değerlendirilir, fakat günümüzde tam anlamaya (eğer var ise) doğru başlıca bir adım olduğu kanıtlanmıştır.

2

Uluslararası Anlama ve Düşünce(ler)

Habil ve Kabil hangi dili konuşuyorlardı ?

Tsvia Walden (İsrail), Beit-Berl Üniversitesi

İsraililer, bugün 3000 yıldan daha eski olan Ölü Deniz Rulolarını okuyabilirler. Bu, bize Metinlerin en az iki çevirisini veren ve hatta birçok yorum ve yorumlamalara cevap veren yüzyıllar arasından uzanan bir diyalog olan İsrail dini yorumunun ilginç bir özelliğidir. Yahudiler için gerçek yorumlarını tahmin etmek doğaldır. Tsvia Eski Ahid'in Yaradılış bölümünde küçük bir parçanın çeşitlemelerini gösterdi. Metin, kardeş katili olan Kabil'in büyük günahını ele alıyor fakat, bunu neden yaptığını açıklamıyor. Tsvia Kolokyumun konusuyla uyuşan kendi yorumunu verdi : Habil Kabile kendisini rahatsız eden sebebi diyebilirdi ve böylece bunu yaparak kendi hayatını kurtarabilirdi. Onun bu yorumu iki kardeş halk arasındaki (Filistinliler ve İsraililer) güncel durumdan dolayı güçlü bir etki bıraktı.

Diller Düşünme Tarzını Nasıl Yansıtırlar ?

Lera Boroditsky (Etats Unis d'Amérique), Université de Stanford

Gap ta bulunamayan Lera okuyucu için kendi mesajını gönderdi. Dilin insani düşüncenin birçok alanı üzerinde derin etkileri vardır : uzay, zaman, nesnelere ve maddelerle ilişkiler, sayılar, renkler, olaylar, başkalarının bilinçleri. Yakınlardaki bir aramtırma gösteriyor ki bu araştırmadaki dile göre düşündüğümüz dil arasında daha büyük farklılıklar vardır. Şimdi görüyoruz ki düşünce tarzımız dil bilim süreçlerini içine alır ve bunların hepsi dil bilimsel olmayan süreçlerle bir araya gelmiştir. Tüm insanlık için değeri olan araştırmaların birtakım karışık süreçler içerisinde kesinlikle daha fazlasını oturtmak gerekecektir.

Dil Bilimsel Doğrusallık

Françoise Canon-Roger (Fransa), CIRLLLEP - Reims Üniversitesi
& Jean-Emmanuel Tyvaert (Fransa), CIRLLLEP - Reims Üniversitesi

Dil hafıza içinde bilgiye nasıl ulaşır ? Bilinç, (Bilgisel dildeki çalışma hafızası) uzun vadede hafızanın hacminin artacağı bir küpün yüzeyi gibi görülebilir. Dil doğrusal

bilgiyi nasıl kullandı ve hangi kurallara göre düzenledi ? Bu konu dillerin kuruluşunu anlamak için temelde önemlidir. Eğer genel cevaplar bulunsaydı, bu cevaplar yabancı dillerin birçok şifresini çözmeye katkı sağlayabilirdi. Yukarıdan şifre çözme hafızadaki bilgileri kullanır ve bunu bir metne uygular. Metinden yola çıkarsak aşağıdan çalışırız. Bunları uyum içinde çalışmayı deneyen iki sistem olarak hayal edebiliriz. Burada anlamı bulmak için, bu anlamı önceden var sayan dillerin geleneksel öğretiminden daha da büyük kaynaklar söz konusudur.

3

Uluslararası anlama ve toplum (lar)

Sürgün, çoğulluk ve genel anlam

Augustin Giovannoni (Fransa), Provence Üniversitesi

Bir deneyimin amacı kültürlerarasılık çok dilbilimcilik v.b birçok kültürlerin en azından düşünce ve eylemin iki sistemiyle ve sonuçta iki genel anlamıyla her zaman iletişimini sağlar. İncelenmiş gurubun genel anlamı ve bizim gerçek genel anlamımız. Bu görüş açısından sürgün olayının incelenmesi aydınlatıcıdır. Bu, yeni toplumsal kurumların sonucu olan, bu kurumları genel anlamlarının tümüyle ortaya çıkaran, toplumsal bazı kurumların merkezi değişimleri ve kurulu düzeni arasındaki çatışmadır.

İskandinavaya ait uluslararası anlama (intercompréhension)

Ulla Börestam (İsveç), Uppsala Üniversitesi

İngilizce kuzey ülkeleri arası iletişimini ele geçirme girişiminde ve iskandinavya dilleri kenara atılmakta. Buna rağmen sorulan iskandinavların % 50 si diğer iskandinav dillerini anladıklarını söylüyorlar. Kullanılan stratejiler nelerdir ? İletişim etkili midir ? İzlanda'nın Reykyavik kentinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki sadece ingilizcenin yardımıyla bu üç iskandinav dilleriyle şimdi daha iyi iletişim sağlanmakta. Ulla diğer iskandinav dilleriyle cümlenin anlamını çıkarmak için insanların nasıl düşünce yürüttüğünü de anlattı.

Haiti Edebiyatında Diller ve Dilsel İfadeler

Elvire Maurouard (Haiti)

& Ali Abdelfattah (Mısır), Unesco

Fransız anlatım edebiyatı, bu bize açıkça gösteriyor ki belirli Haitili yazarlar, ana dilleri olmayan bir dille kendilerini ifade ediyorlar. Elvire, Haiti edebiyatının yaratılışının dillerin ve dilsel ifadelerin çatıştığı bir durum içinde kurulduğunu doğruluyor. Bu çatışmaların merkezinde erkeklere ve kadınlarınkine ait sabit bir Créole dil ifadesiyle bunların farklılıkları iç içe geçer. Ali sorunun bir psikanalitik analizi ile devam etti.

4

Uluslararası anlama ve kültürler**Uluslararası kültür ve mesleki iletişimcilik**

Ludmila Mešková (Slovakya), Banská Bystrica Üniversitesi

Mesleki görüşmelerde yabancı çalışma arkadaşları arasındaki kültürel farklılığı göz önüne almanın gerekliliği görülüyor. Uzmanlık dili öğretmenlerinin görevi, gelecek girişimcileri ve yöneticileri sadece yabancı dilde (ekonomik terimler) iletişime hazırlamak değil aynı zamanda farklı kültürlerle karşılaştırmaktır.

Sözcük dağarcığı ve kültürler arası ilişki

Gerd Wořjak (Almanya), Leipzig Üniversitesi

Gerd güncel bir konuyu ele aldı: küreselleşme, sözcük dağarcığı ve birçok diller arasındaki eşdeğerlilik; çevirmenin bir kelimesinin baska dillerdeki farklı veya aynı anlamları; Almanya, Fransa ve İspanya arasındaki ticari ve kültürel ilişkilerin devamı olarak ortaklıklar.

Edebiyat, çeviri ve uluslararası kültür

Ketty Salem (Suriye), Alep Üniversitesi

Kültürümüz sadece başkaları tarafından fark edilir. Uygarlıklar arasındaki gereksiz anlaşmazlıkları başkalarının özgünlüklerine saygı ile gidirebiliriz. Farklı zaman ve yerlerin görüşlerini baska bir felsefi sisteme nasıl çevirebiliriz ? Değişimli dilsel ifadenin hedef alınmış etkisi başka dünyada nasıl tamamlanır ? Ketty herbir bölümünde yeni düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlayan ve zamanında Doğu ve Batı arasında araçlar haline gelmiş, Doğu'nun Binbir Gece Masalı veya Batı'nın Shakespeare ve Moliere gibi gerginlik içeren metinlere ait birkaç örnek verdi.

Hukuki terimlerin çevirisi

Hanan Mounib (Mısır), Dünya Arap Enstitüsü

Kanun ile toplum ve kişilerin güncel hayatlarıyla süren sıkı ilişkisi bu özel alanı insan için çok önemli hem gerekli bir konuya dönüştürdü. Hanan kişisel statü evlilik ve boşanma kanunlarında bulunan bazı arap ve Fransız terimlerin yer aldığı terimsel çalışmasını tanıttı. Bu belgenin tekniği kendi içinde dilbilimine ve hertürlü kültürel çeşitliliğe değinen birçok problemin kaynağını oluşturuyor.

5

Uluslararası anlama ve formasyon(lar)**Yunanca-Türkçe veya Türkçe -Yunanca ile uluslararası anlaşabilme**

Stavros Kamaroudis (Yunanistan), Batı Makedonya Üniversitesi

Türkçe ve Yunanca dillerinde yaklaşık 1700 ortak kelime vardır. Bu iki dil aynı dil grubunda değil fakat bin yıllık bir tarihi paylaşıyorlar. Türkçeyi anlayabilme girişimini

desteklemek için ortak kelimeleri içeren bir sözlük Yunanistanda yayınlandı. Stavros şeffaf kelimelerden yola çıkarak, farklılıkları azaltmayı denemenin daha kolay ve keyifli olduğunu açıkladı.

Stratejiler ve metne uygulanmış türler

Erik Hemming (Finlandiya), Åland adaları Yüksek okulu

Åland adaları yüksek okulunda 4 yıldır süren Distributed Expertise (DE), projesinin ana amacı belirli sayıda öğretmene, öğrencilerine eğitimlerinde yazılı farklı kolay iletişim uygulamalarında nasıl yardımcı olacağı becerisini öğretme olanağını sunuyor. Erik bize bu projenin nasıl organize edildiğini, uzman eşliğinde yardıma ihtiyacı olduğunu düşünülen bir grup öğrencinin öğretmenlerle nasıl çalışıklarını, ve öğretmenlerin öğrencilerin nasıl değişmeye hazır olduklarını ve durumunu konuşmak istediklerinin nasıl bilincine vardıklarını sundu. (öncelikle daha çok sorumluluk almadan seyirci olarak) ve bunun sadece öğrenci durumunu konuşmak ve değişmeye hazır olduğunu öğretmenler nasıl bilince vardılar. Bir sonraki aşama yüksek okuldaki çalışmalarla başarının görünmeyen şartlarını oluşturan tür incelemesi olacaktır.

EUROMANIA projesi

Filomena Capucho (Portekiz), Universidade Católica Portuguesa - Viseu

Filomena, resmi dili romanca (Romence dahil) olan 5 Avrupa Birliği ülkelerinde yakında uygulamaya konulacak, çocuklara yönelik büyük uluslararası interaktif anlama projesinin kordinatörüdür. Euromania projesinin temeli kısmi bilgi üzerine dir. Aynı zamanda geleneksel eğitim uygulamalarının tersine çocukların doğal meraklarından uzaklaştırmamayı teşvik eder. Örneğin 8 ila 11 yaş arası öğrenciler, alışık olarak çalıştıkları alanlar üzerine beş ayrı dilden metin okuyorlar. Öğrenciler kendi dilleri dışında okudukları metinlerden çıkardıkları bilgilerden puan alıyorlar. Bu puanlarla hazine avına katılıyorlar. Çalışırken dil bilimine ait kelimeler keşfediyorlar.

6

Uluslararası anlama ve yayılma

Çok dilbilimcilik nasıl yayılır ?

Pierre Janin (Fransa), Fransız Dili ve Fransa'nın Dilleri Genel yetkikisi

Pierre fransız dilinin pazarlanması ve ingilizce hakimiyetine nasıl tepki verilmesi konusunu ele aldı. Örneğin bilinçli bir gayretle kuvvetli teknik gelişmenin olduğu alanlarda fransız kelimeler ortaya çıkarmak ve ingilizceyle yalnızca mücadele yerine fransız resmi ve kültürel hayatını sayısız büyük dillere acmasını tavsiye ediyor. Çin eserlerini Paris sahnelerinde orjinal olarak altyazılı sergilemek örneğinde olduğu gibi. Uluslararası anlama 'Intercompréhension' projelerine gelince Avrupa Birliği cercevesi içinde intercompréhension projesi besbelli önemli, çünkü dünya bilgisinin sadece küçük bir parçası bugün ve ileride gelecek için çevirilecektir. Eğer ingilizceden baska dilleri çözemezsek onların zenginliklerine nasıl ulaşabiliriz ?

7

Avrupa Birliđi ve uluslararası anlamaya ait dilbilim

Tartışma Toplantısı (Gap üniversiteleri, 8 Temmuz 05)

P. Janin, Ts. Walden, A. Abdelfattah, Cl. Blanche-Benveniste ve J.-E. Tyvaert.

Kolloğun bazı konuşmacıların konuları tekrar ele alındı ama aynı zamanda bazı farkedilir tepki ve bilgileri sundu. Örneğın, Avrupa Birliđi 21 resmi dili için harcama yapıyorsa da bu ÷lke üyelerinin aidatlarının % 1 inden fazlasını teşkil etmiyor bu çok dilbilimciliđe daha fazla ödemediđini gösteriyor. Pierre başka sıcak bir konuyu ele aldı. Fransa'da geleneksel dil eğitimi çok etkisiz. Yabancı dilde kendini ifade edebilen öğrencilerin % 3 ü lisede 600 saat ingilizce eğitimi görmelerine rağmen, bu dilimdeki on kişiden dokuzu, okul dışında öğrendiklerini bildiriyorlar. Erik bunun İskandinavya ÷lkelerinde de aynı olduđunu, ingilizceyi muhtemelen okul da deđil, televizyon yayınlarını orignal versiyonundan seyrederek ve bilgisayar programları kullanarak ingilizceyi iyi öğrendiklerini ekledi. Bir başka gözlemde Fransa'da, yabancı dil bilme hızlı bir şekilde azalıyor : örneğın, 2005 yılında fransız üniversitelerinde rusca öğretmen sınavına hiçbir öğrenci aday olmadı. Oysaki sirketler ve organiasyonlar, yabancı ilişkilerde kimin ne yapması konusunda karar veren uzman dilbilimcilerine ihtiyacı var. Başarılı uluslararası ilişkilerde ingilizce realist bir çözüm deđil. Zenginlik ve çokluluk iyi kökleşmiş ve çok ender milli dillerde bulunuyor. Çocukların yeteneklerini ve coşkunluklarının gelişmesine engel olmayan farklı bir eğitimle, başka dillerde ifade edilen bilgilerin içeriklerine ulaşabilmek zor olmamalıdır

Seconde partie · *Second part*

**Les enjeux de l'intercompréhension :
Études pluridisciplinaires,
réflexions ouvertes et concrètes**

***The stakes of intercomprehension:
Pluridisciplinary studies,
open and concrete reflexions***

Cette partie rassemble les contributions écrites d'intervenants du colloque à la réflexion générale. Les auteurs les ont élaborées sur la base de leurs exposés oraux et enrichies souvent par les débats et des approfondissements ultérieurs.

Au sommaire de cette partie :

- Intercompréhension et langue(s) 157
- Intercompréhension et pensée(s) 201
- Intercompréhension et société(s) 233
- Intercompréhension et culture(s) 265
- Intercompréhension et formation(s) 313
- Intercompréhension et diffusion(s) 339

Chapitre

1

**Intercompréhension et
langue(s)**

Chapter

1

*Intercomprehension and
language(s)*

Transparences lexicales entre langues voisines

ÉRIC CASTAGNE
CIRLLLEP (EA3794)

Université de Reims Champagne-Ardenne (France)

RÉSUMÉ : Dans le cadre du programme InterCompréhension Européenne dont l'objectif est d'analyser de manière empirique, de développer et d'optimiser l'approche et la gestion de l'information et de la connaissance en multiples langues (pour l'instant, français, espagnol, italien, portugais, roumain, anglais, allemand et néerlandais), nous avons considéré qu'avant tout, nous devons exploiter les connaissances déjà à disposition au moins dans notre langue maternelle pour lire dans une autre langue. La première des connaissances repose sur la reconnaissance de transparences entre les langues. Mais que sont les transparences entre plusieurs langues ? L'objet de cette communication sera de définir la notion de "transparence", et plus particulièrement la notion de "transparence lexicale" entre plusieurs langues voisines – espagnol, italien, portugais – ou apparentées – anglais, allemand, néerlandais – pour un lecteur francophone, de proposer une typologie des degrés de la "transparence lexicale" – en terme de mots "directement transparents", mots "opaques", mots "indirectement transparents" –, et de montrer comment faciliter l'accès aux "mots indirectement transparents" afin que leur reconnaissance, accompagnant celle des "mots directement transparents", rende suffisamment conséquentes les indications sémantiques pour permettre la compréhension des textes et des discours.

ABSTRACT: Within the framework of the European InterComprehension programme the objective of which is to empirically analyse, develop and optimise the approach and management of information and knowledge in several languages (French, Spanish, Italian, Portuguese, Romanian, English, German, Dutch), we considered that we must in the first place take advantage the knowledge of our mother tongue to read in another language. The first element of this knowledge relies on the recognition of transparencies between the languages. But what are the transparencies between several languages? The object of this paper is threefold: we will first define the concept of "transparency", and more particularly the concept of "lexical transparency" between several close languages - Spanish, Italian, Portuguese - or related - English, German, Dutch - for French-speaking readers. Then we will propose a typology of the degrees of "lexical transparency" - in term of "directly transparent" words, "opaque" words, "indirectly transparent" words -, and finally we will show how to facilitate access to the "indirectly transparent words" so that their recognition, together with that of the "directly transparent words", gives enough semantic indications so as to allow the comprehension of both written and oral texts.

Formes de compréhension approximative

Claire Blanche-Benveniste
Université de Provence & EPHE Paris (France)

RÉSUMÉ : Les enseignants de langues vivantes ont sans doute raison de juger qu'il n'est pas bon de comprendre les textes d'une langue étrangère de façon approximative. La critique vaut surtout pour un apprentissage assez poussé. Mais, pour des débutants, qui cherchent à accéder au sens des textes qui leur sont soumis, l'approximation est une aide puissante. C'est du reste une notion qui a été réhabilitée récemment, en raison du grand rôle qu'elle joue dans le domaine des sciences cognitives. La démarche a été largement utilisée dans la méthode d'apprentissage simultanée des langues romanes, proposée par *EuRom4*.

ABSTRACT: Are hedges and approximate devices useful when learning how to read in a foreign language ? According to EuRom4 experience for romance languages, approximations proved very useful, especially for the first steps. It is important to recall the importance of such notions as hedges and fuzziness in recent studies in cognitive sciences. Linguistic studies show how important hedges are for production and reception in native language.

De l'approximation dans la relation phonétique / phonologie

BERNARD LAKS
Modyco (UMR 7114)
Université de Paris X (France)

RÉSUMÉ : Après avoir montré que l'approximation constituait un phénomène cognitive-ment banal, que la sous détermination informationnelle était la norme et que le bruitage des données n'handicapait pas le traitement, nous présenterons une modélisation dynamique et subsymbolique, inspirée du modèle TRACE, qui se révèle particulièrement bien adaptée au traitement des approximations, sous spécifications et bruitages de tous ordres. Résistant au bruit, un tel modèle exhibe une dégradation progressive des performances. Présentant un accès dynamique par le contenu, il implémente une auto complétion des patrons qui permet de traiter simplement les approximations et les bruitages. Dynamique, il exhibe un équilibrage de contraintes continues. Au total, ce modèle illustre le paradigme cognitif subsymbolique et offre quelques arguments en sa faveur dans le débat qui l'oppose au paradigme cognitiviste classique.

ABSTRACT: After demonstrating that approximation is a cognitively ordinary phenomenon, that the under determination of information is the norm and that noise does not handicap the treatment of data, we will present a dynamic and sub symbolical modelling, inspired by the TRACE model, which proves to be particularly well-adapted to the treatment of approximations, under-specifications and all kinds of noises. Resisting to noise, such a model presents a progressive deterioration of performances. By showing a dynamic access through content, it implements an auto completion of the patterns which allows us to treat approximations and noises as simply as possible. Being dynamic, it shows a balancing of continuous constraints. In fact, this model illustrates the subsymbolical and cognitive paradigm and offers arguments in its favour in the debate which opposes it to the classical cognitivist paradigm.

Chapitre

2

Intercompréhension et
pensée(s)

Chapter

2

*Intercomprehension and
thought(s)*

L'intercompréhension et la parole absente : le rôle du silence dans la traduction du récit de Caïn et Abel

TSVIA WALDEN

Ecole universitaire de Beit Berl (Israël)

RESUMÉ : La méthode EuRom4 vient répondre aux besoins de l'Union Européenne dans une recherche d'entente mutuelle et d'intercompréhension à travers l'espace de médiation créé entre quatre langues romanes. Le récit biblique de Caïn et Abel nous offre un enseignement sur les conséquences néfastes du mutisme. Nous ne pouvons pas savoir ce que Caïn aurait échangé avec son frère, s'ils s'étaient vraiment parlés. Selon l'hypothèse proposée ici, ce silence est intentionné et représente un refus de parole qui a donné naissance au meurtre.

ABSTRACT: Eurom4 was conceived to promote a form of plurilingualism within the European Community in a search of mutual understanding. The Biblical story of Cain and Abel presents an opposite example. The reader is not told what Cain would have said to his brother. Our hypothesis is that this omission is intentional. Cain has not used words in order to resolve the conflict which eventually became fatal. The potential of Inter-Comprehension lies in its ongoing process of getting at the meaning. Its greatest threat resides in the refusal to speak.

Linguistic Relativity

LERA BORODITSKY
Stanford University (USA)

ABSTRACT: Languages appear to influence many aspects of human cognition: evidence regarding space, time, objects, and substances was reviewed in this chapter, but further studies have also found effects of language on people's understanding of numbers, colors, shapes, events, and other minds. Considering the many ways in which languages differ, the findings reviewed here suggest that the private mental lives of people who speak different languages may differ much more than previously thought. Beyond showing that speakers of different languages think differently, these results suggest that linguistic processes are pervasive in most fundamental domains of thought. That is, it appears that what we normally call 'thinking' is in fact a complex set of collaborations between linguistic and nonlinguistic representations and processes. Further research into linguistic relativity may help uncover the exact nature of the interactions between these many processes in the service of complex cognitive function, as well as helping us to establish what might be core or universal in human cognition.

RÉSUMÉ : Les langues semblent influencer beaucoup d'aspects de la connaissance humaine : les preuves concernant l'espace, le temps, les objets, et les substances ont été passées en revue dans ce chapitre, mais d'autres études ont également trouvé des effets de langue dans la compréhension par les personnes des nombres, des couleurs, des formes, des événements, et autres esprits. Vu les nombreuses manières selon lesquelles les langues diffèrent, les résultats passés en revue ici suggèrent que les vies mentales privées des personnes qui parlent différentes langues pourraient différer beaucoup plus qu'on l'avait pensé précédemment. Au delà de prouver que les orateurs des différentes langues pensent différemment, ces résultats suggèrent que les processus linguistiques seraient dominants dans la plupart des domaines fondamentaux de la pensée. C'est-à-dire, il s'avère que ce que nous appelons normalement 'pensée' est en fait un ensemble complexe de collaborations entre les représentations et les processus linguistiques et non linguistiques. Davantage de recherches sur la relativité linguistique peuvent aider à découvrir la nature exacte des interactions entre ces nombreux processus au service de la fonction cognitive complexe, aussi bien que nous aider à établir ce qui pourrait être général voire universel dans la connaissance humaine.

* L'original de ce travail a été publié en 2003 in Nadel, L. (Ed.) *Encyclopedia of Cognitive Science*. MacMillan Press: London, UK, pages 917-921.

Lexiques et syntaxe, mémoire et identités

JEAN-EMMANUEL TYVAERT
CIRLLLEP (EA3794)

Université de Reims Champagne-Ardenne (France)

RÉSUMÉ : L'opposition entre linéarité des textes et multi-dimensionnalité des descriptions linguistiques suggère une conception linguistique de la mémoire où les formes syntaxiques (conçues comme généralisations du schéma de projection) se saisissent des items sémantiques pour linéariser les données, avant de les archiver à nouveau, dans un nouvel état, par dé-linéarisation. Chaque sujet disposant alors d'une mémoire propre sans cesse travaillée par tous les textes qui viennent à sa conscience, détient dans sa capacité linguistique la possibilité d'une vie intellectuelle où le rôle joué par la langue est invitation à nourrir l'intelligence de textes qui soient *autres*.

ABSTRACT: The opposition between the linear quality of texts and the multidimensionality of linguistic description suggests that, from a linguistic point of view, memory could be regarded as a twofold process in which syntactic forms –seen as generalizations of projection patterns–linearize semantic elements, which are, in turn, de-linearized into another organisation in memory. Through their linguistic capacity, speakers, who are constantly building up their memory with all the texts that come to their minds, can then have an intellectual life in which language is a way of feeding intelligence with texts that are "other".

Chapitre

3

**Intercompréhension et
société(s)**

Chapter

3

*Intercomprehension and
society(ies)*

Exil, pluralité et sens commun : enjeux sociaux et linguistiques de la compréhension intersubjective

AUGUSTIN GIOVANNONI
Université de Provence (France)

RÉSUMÉ : L'idée de sens commun reconnaît comme un fait et pose comme une condition de toute pensée rationnelle qu'il existe un ensemble de croyances soustraites à toute mise en question. Cela signifie que l'accord entre les hommes est aussi la condition de l'exercice de certaines activités que l'on peut qualifier de "pratiques de la raison". Nous examinerons le statut de la thèse posant qu'il existe un sens commun de tout le genre humain. Sur la base des travaux de Quine, Davidson et Descombes, il est possible d'interroger les dimensions anthropologiques de la question de l'exil : comment pouvons-nous arriver à une compréhension des autres cultures ? Ce problème est aussi celui de la compréhension intersubjective.

Abstract: The notion of common sense acknowledges as a fact and lays down as a condition of all rational thinking the existence of a combination of beliefs which are not to be called into question. It implies that a general understanding amongst men is also required for exercising activities that could be described as "a practical experience of reason". Our purpose will be to examine the status of the argument which supports the idea of one common sense for all mankind. On the basis of the research conducted by Quine, Davidson and Descombes, we are led to explore the anthropological dimensions of the notion of exile – how can we achieve an understanding of other cultures? This issue is also that of intersubjective understanding.

Interscandinavian comprehension from different angles

ULLA BÖRESTAM
University of Uppsala (Sweden)

ABSTRACT: In Scandinavia the majority of people have Danish, Norwegian or Swedish as their native tongue, languages similar enough to facilitate mutual comprehensibility. In this article I present some of the findings from a recent investigation on Scandinavian intercomprehension (Delsing & Lundin Åkesson 2005). Their study clearly shows that the platform for intercomprehension has weakened, and some examples from my own research further illustrates what happens when people from different Nordic countries meet.

RÉSUMÉ : En Scandinavie, la majorité de personnes ont le danois, le norvégien ou le suédois comme langue maternelle, langues assez semblables pour faciliter la "compréhensibilité" mutuelle. Dans cet article, je présente certains des résultats d'une recherche récente sur l'intercompréhension scandinave (Delsing et Lundin Åkesson 2005). Leur étude prouve clairement que la plateforme pour l'intercompréhension s'est affaiblie, et quelques exemples de ma propre recherche illustrent ce qui se produit quand les gens de différents pays nordiques se rencontrent.

Chapitre

4

**Intercompréhension et
culture(s)**

Chapter

4

*Intercomprehension and
culture(s)*

Les aspects interculturels de la communication dans le monde des affaires

ĽUDMILA MEŠKOVÁ

Université Matej Bel de Banská Bystrica (Slovaquie)

RÉSUMÉ : Le but de cette intervention est de renvoyer aux aspects interculturels de la communication qui se reflètent non seulement dans le comportement des partenaires, mais aussi dans le lexique. Les cultures des nations sont différentes. Nous avons pu observer des différences dues aux cultures différentes, aux systèmes politiques et linguistiques différents. Nous présentons quelques traits caractéristiques des Français et des Slovaques (structure, mode de pensée, argumentation, planning, notion de temps, etc.) en nous appuyant sur les résultats des questionnaires et entretiens avec les Français et les Slovaques, plus particulièrement des managers et entrepreneurs. Il nous a été impossible de développer tous les aspects de notre analyse. Les différences culturelles apparaissent aussi dans la terminologie. Notre recherche a été faite à l'aide des textes économiques du journal *Le Monde*. Selon nous, la traduction aide à dévoiler tout ce qui diffère. Une approche contrastive montre que certains termes français ou slovaques devraient être suivis d'une définition ou d'une note explicative ainsi que d'un exemple en contexte. Nous avons réparti les exemples analysés en deux groupes selon l'existence ou la non existence de la même réalité dans les deux langues comparées. Le troisième groupe souligne les difficultés terminologiques dues à l'économie de marché. Les différences culturelles se manifestent d'une façon significative dans la communication des partenaires étrangers, plus particulièrement dans le comportement et le vocabulaire.

ABSTRACT: This paper deals with the cross-cultural aspects of communication which are reflected not only in the behaviour of individual foreign partners but also in their lexis. The cultures of nations vary. We have observed differences coming out of different political, cultural and linguistic systems. We are presenting here some characteristics of the French and the Slovaks, mainly their ways of thinking, their speech structure, their argumentation, their time concept, etc. for what we have used the results of questionnaires and interviews with managers and entrepreneurs. However, we realize that it is impossible to cover all points of this issue in our research. The cultural differences can also be found in terminology. Our research has been done on the basis of economic articles taken from the French newspaper Le Monde. In our opinion the translation can help discover these differences because comparative approach can show how French and Slovak terms differ. Consequently a particular term should be accompanied with some definition or explanation as well as with the example from the context to be clear for a foreign reader. The analysed examples have been categorized into two groups taking into consideration existence or non-existence of the same reality in both compared languages. There is another third group with terminological difficulties that appeared after transition of planned economy into market economy in Slovakia. The cultural differences can be seen in the communication of foreign partners, in their behaviour and their lexis.

Le lexique, reflet et mémoire des relations transculturelles

GERD WOTJAK

Université de Leipzig (Allemagne)

RÉSUMÉ : À la suite d'une présentation critique des conditions nécessaires à l'établissement d'une communication inter-langue rudimentaire fondée sur l'exploitation de ressemblances lexicales, perturbée par la variation culturelle mais confortée par la connivence dérivant d'une instance de communication partagée, l'analyse proposée discute la validité de l'inférence de la similarité entre signifiants à celle entre signifiés en examinant en détail le rôle des "faux-amis". Une typologie est esquissée distinguant les effets utiles ou nuisibles à la réussite de la communication, ces derniers étant minorés par la mise à l'écart de l'expression et par une focalisation sur la seule compréhension. Il apparaît que la facilitation que la présence de ces termes induit, et qui est admise en ce qui concerne les langues romanes, demeure valable lorsqu'on sort de cette sous-famille et qu'on s'intéresse à des langues germaniques. Une discussion fine fondée sur des observations des lexiques de l'espagnol et de l'allemand étaye ce constat. On est ainsi conduit à reconnaître, en élaborant si besoin est un contrôle de la nocivité des faux-amis nuisibles, l'éventualité d'une circulation des formes lexicales beaucoup moins limitée dans son champ d'expansion à travers les langues de l'Europe de l'Ouest, et ainsi à jeter les bases d'une intercommunication multilatérale, alternative au recours au mythe d'une langue unique de communication.

ABSTRACT: Following a critical introduction to the conditions necessary to establishing a rudimentary inter-lingual communication based on the use of lexical resemblances, disturbed by cultural variation but reinforced by the collaboration deriving from shared knowledge, the analysis questions the validity of the inference of the similarity between signifiers with the one between signifieds by examining the function of false-friends. A typology is outlined revealing the useful and harmful effects for the success of communication, the latter being minimized by putting aside expression and focusing on the sole comprehension. The presence of these terms apparently facilitates communication : there is agreement on this for Roman languages and it applies out of that sub-family, with Germanic languages. This is supported by an accurate discussion based on the observations of Spanish and German lexicons. By controlling, if necessary, the harm done by harmful false-friends, we are led to recognize the possibility of a wider circulation of lexical forms, which is less restricted in its expansion throughout Western European languages. And thus we are led to lay the foundations for a multilateral intercommunication, introducing another option against the myth of a single communication language.

Le rôle de la littérature et de la traduction littéraire dans l'interculturel

KETTY SALEM
Université d'Alep (Syrie)

RÉSUMÉ : L'article introduit le terrain de rencontre du dialogue entre l'Orient et l'Occident. L'Interculturel et la notion de l'Autre seront définis avant d'aborder la traduction littéraire et son rôle efficient dans l'espace interculturel, ainsi que l'apport des Arabes à la pensée occidentale et à la littérature.

ABSTRACT: The article introduces the ground of meeting of the dialogue between the East and the West. The intercultural one and the notion of the Other will be defined before approaching the literary translation and its efficient role in intercultural space, as well as the contribution of the Arabs to the western thought and the literature.

Chapitre

5

**Intercompréhension et
formation(s)**

Chapter

5

*Intercomprehension and
education*

L'intercompréhension entre le grec et le turc : mythe ou réalité ?

STAVROS E. KAMAROUDIS

Université de la Macédoine de l'Ouest (Grèce)

RÉSUMÉ : Le grec et le turc, deux langues totalement différentes, partagent à cause d'une longue coexistence, un vocabulaire commun de 2 000 mots environ. Cette liste peut-être encore plus élargie pour les locuteurs hellénophones du Nord, des descendants des réfugiés des deux côtés ou de rares dialectophones. A partir d'un dictionnaire récent (Dimassi & Nizam 2004), nous tâcherons de proposer un "mini-kit de survie linguistique", garantissant une meilleure intercompréhension, ou, tout simplement créateur d'une ambiance amicale. Cet outil pourrait être aussi utilisé pour d'autres "paires balkaniques", comme par exemple le serbo-turc, bulgaro-grec...

ABSTRACT: Although Greek and Turkish languages totally differentiate, they share a common range of about 2000 words because of a long-lasting coexistence. This list is longer for some Greek speakers in Northern Greece, who are descendants of refugees of both sides and for rare regional dialect-speaking persons. Based on a recent dictionary (Dimassi & Nizam 2004), we will try to suggest a kind of "mini linguistic survival kit" aiming at better mutual communication or just a friendly atmosphere. This kit could also be used for other "balkanic language-couples" such as Serbian-Turkish, Bulgarian-Turkish...

ΠΕΡΙΛΗΨΗ : Τα νέα ελληνικά και τα τουρκικά, δύο γλώσσες τελείως διαφορετικές, μοιράζονται σήμερα εξ αιτίας μιας μακράιωνης συμβίωσης ένα κοινό λεξιλόγιο 2000 περίπου λέξεων. Αυτό το κοινό γλωσσάριο μπορεί να είναι ακόμη πιο διευρυμένο για τους ελληνόφωνους του βόρειου ελληνικού χώρου, τους απογόνους των προσφύγων των δύο πλευρών ή τους σπάνιους πια διαλεκτόφωνους. Με βάση ένα πρόσφατο βιβλίο, 2004, της Μαρίας Δημάση και του Αχμέτ Νιζάμ, Το κοινό λεξιλόγιο της ελληνικής και τουρκικής γλώσσας, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη, προσπαθούμε να προτείνουμε ένα "βαλιτσάκι γλωσσικής επιβίωσης" το οποίο εγγυάται μια καλύτερη κατανόηση ή απλά συμβάλλει στη δημιουργία μιας ευχάριστης ατμόσφαιρας. Αυτό το "εργαλείο" θα μπορούσε ενδεχομένως να χρησιμοποιηθεί και για άλλα "βαλκανικά ζεύγη γλωσσών" όπως π.χ. σερβική-τουρκική, βουλγαρική-τουρκική...

Genres, strategies and competences included in the practices of reading used in the higher education

ERIK HEMMING
Högskolan på Åland (Finland)

ABSTRACT: The purpose of the four-year Distributed Expertise Project at the Åland Polytechnic in Finland was threefold: 1. To assist students in learning efficient reading, writing, and study strategies. 2. To train teachers to assist groups of students in learning such strategies. 3. To try out methods for early identifying students in need of this guidance. Ultimately these three objectives would contribute to a lower drop-out rate. Early in the project, it became clear that the in-depth analysis of a reading comprehension test, combined with a material-based essay was the best method for identifying students in need for guidance. Concerning the student-oriented part of the project, the students' confidence in their ability to complete their studies has increased and the drop-out rate among the participating students has been very low. The in-service teacher training was designed with regard to two main ideas: distributed expertise and cognitive apprenticeship – situated learning in a community of learners.

RÉSUMÉ : Le projet *Distributed Expertise* développé à l'École Polytechnique des Îles d'Åland en Finlande a eu pour but trois éléments: 1. Aider les étudiants à apprendre des stratégies efficaces de lecture, d'écriture, et d'études. 2. Entraîner les professeurs à pouvoir guider des groupes d'étudiants à apprendre de telles stratégies. 3. Essayer des méthodes de sélection d'étudiants qui ont besoin d'aide et le faire très tôt dans leurs études. Très tôt dans le projet, il fut clair que l'analyse minutieuse d'une épreuve de compréhension de textes, combinée à une rédaction basée sur des références, était la meilleure méthode d'identification des étudiants qui avaient besoin d'aide. Il s'est avéré également dans la partie du projet concernant les étudiants que la confiance en leur capacité à mener leurs études a augmenté et que le nombre d'abandon a diminué. L'entraînement des professeurs a été conçu selon deux idées principales : expertise distribuée et apprentissage cognitif – au sein d'une communauté d'étudiants/apprentis.

Euromania, méthode d'apprentissage disciplinaire en intercompréhension des langues romanes en fin d'école primaire

FILOMENA CAPUCHO

Université Catholique Portugaise, Viseu (Portugal)

PIERRE ESCUDÉ

IUFM de Midi-Pyrénées, Toulouse (France)

RÉSUMÉ : *Euromania* est une méthode d'apprentissage disciplinaire en milieu scolaire destinée aux élèves de 8 à 11 ans des pays de langue romane. La compétence visée est l'intercompréhension entre langues d'une même famille. Les savoirs et savoir-faire disciplinaires, communs aux programmes des pays européens dont la langue est concernée (Espagne, France et pays de langue française, Italie, Portugal, Roumanie), sont construits par manipulation de l'ensemble des langues de même famille. Les élèves construisent ainsi des savoirs métalangagiers leur permettant de maîtriser mieux leur langue source. Le scénario didactique global donne des éléments culturels et historiques pour une approche affective des langues romanes. *Euromania* se décline en un fichier papier, comprenant 20 modules disciplinaires et un site web de sources sons ainsi qu'une importante banque de données interactive pour l'apprenant et le maître.

ABSTRACT : *Euromania* is a language teaching method aimed at 8 to 11-year-old school children in Roman-speaking countries. Its purpose is to make children understand the inter-relationship between languages belonging to the same family. The knowledge and know-how involved in language learning, and common to all syllabuses in Spain, France - and French-speaking countries - Italy, Portugal and Romania, are based on the use and comparison of all the languages having the same origin. The method enables school children to build metalinguistic knowledge, and to master their source language better. The general idea is to provide schoolchildren with cultural and historical elements together with an affective approach of Roman languages. *Euromania* is available in its printed version (made up of 20 units), and digital version - a website offering sound samples and audio files, as well as a substantial interactive database for learners and teachers.

Chapitre

6

**Intercompréhension et
diffusion(s)**

Chapter

6

*Intercomprehension and
diffusion*

L'intercompréhension : quel rôle pour l'administration ?

PIERRE JANIN

Délégation Générale à la Langue Française et aux Langues de France
ministère de la Culture et de la Communication (France)

RÉSUMÉ : L'intercompréhension entre langues est un ancien projet politique et pédagogique, dont le but premier est d'éviter la communication monolingue appauvrie et la perte culturelle qu'elle induit. Pour une administration dédiée à la langue française, en quels termes se pose le soutien à une approche pédagogique de ce type ? Il lui faut d'abord trouver dans les missions qui lui sont assignées une légitimité politique à s'intéresser au sujet : c'est ici le cas, au double titre politique de la promotion de la diversité culturelle et linguistique et de la promotion de la langue française dans le monde. Il convient ensuite d'expertiser le domaine pour en choisir les meilleurs éléments et entamer avec eux une coopération jusqu'à la mise au point des produits pédagogiques retenus. Il faut enfin prendre à bras-le-corps le problème de la diffusion de ces méthodes : à quel public sont-elles destinées, comment former des formateurs et comment faire connaître cette méthodologie ?

ABSTRACT: Intercomprehension between languages is an old political and pedagogical project, which primarily aims at avoiding the use of an impoverished, monolingual communication and the cultural loss which it causes. In order to have an administration dedicated to the French language, how can one support such a pedagogical approach? At first, in the missions one is assigned to, one must find a political legitimacy to support the interest in the subject. It is the case here on two levels: i) the promotion of cultural and language diversity and ii) the promotion of French all around the world. Then, one must survey the domaine so as to choose its best elements and start to cooperate with them until finalizing the selected pedagogical products. Finally, one must take serious care of the problem of the diffusion of these methods: what public are they for? How to train trainers? And how to get this methodology to be known?